

הוצאת תל אביב



מסכת עירובין

קובץ תורני
ימים נדירים
הט"ז"א

הוצאת שוק



מסכת עירובין



ורעשים ונפחדים

קורונה • חולים • מורדמים • מונשמים • אתים • מבודדים • סגר • מסכות • ריחוק חברתי • סיוטים • חרדות • כימות • סגורות • בתי כנסת אפלים • כלבול וחוסר וודאות • וורא • פרנסה • בריאות • פיטורים • חל"ת • נושרים • שלום בית • מצוקות וכשיות • יחומים • אלמוות • שבורים ורצוצים

תשפ"א

נאחזים בצדקה!

תשפ"א



90-40-111

תוכן עניינים

בשער המלך

3

• ראש השנה •

26	הרה"ג רבי בנימין בוימל ראש השנה - אורו של עולם	9	מרן המשגיח הגה"צ רבי דב יפה צוק"ל יהודי זה מציאות של טוב
32	הרב צבי מאיר גודיק • ביהמ"ד דרכי דב אתקן רבי אבהו	13	הנאון רבי אברהם לוגאסי מלכויות - הכרת הבורא
35	הרב יוחנן אלול • ביהמ"ד אור דוד הלכות והנהגות ר"ה	16	הג"ר יעקב ישראל בייפוס מלכותך בכל דור ודור
37	הר' דב סוקולובסקי גרגרי הלכה מנהג ואגדה	20	הרה"ג רבי אליהו סלושיץ שיר של יום בר"ה שחל בשבת
45	הרב אהרון מידן מעשה • הבן יקר לי אפרים	22	הרה"ג רבי נחמה וואלאך צבא המלכים

• שבת שובה ועשי"ת •

61	הג"ר יעקב ישראל בייפוס "מלך עזור" - בעשרת ימי תשובה	53	דרשת שבת שובה מורנו המרא דאתרא הגרי"מ זוננפלד שליט"א עורו ישנים משנתכם
63	הר' דב סוקולובסקי עניינים לשבת שובה	59	מרן המשגיח הגה"צ רבי דב יפה צוק"ל השיטה של 'היום' לחזור בתשובה
67	הרב ישראל קניגסברג ליקוט במעלת התפילה בעשי"ת		

• יום הכיפורים •

86	הר' דב סוקולובסקי כמה ענינים ליום הכיפורים	73	מרן המשגיח הגה"צ רבי דב יפה צוק"ל יום הכיפורים - הלב של השנה
86	הר' דב סוקולובסקי כמה ענינים ליום הכיפורים	77	הג"ר יעקב ישראל בייפוס "זמושיע" - ביום הכיפורים
91	הרב ישראל קניגסברג לקט במעלת היום הנשגב ויציאתו	79	הרב יוחנן אלול • ביהמ"ד אור דוד • הלכות והנהגות יום הכיפורים וערכו
93	יומן קורונה מחולה שהבריא חובת ההודאה על כל נשימה ונשימה	81	הרב הודריאל קרפוך איך בוחרים אתרונ.
98	א. רוזן שירת המלך	83	הרב יהונתן גולן • ביהמ"ד אהל משה במח' חכמי ישראל וחכמי אוה"ע

יד"ל ע"י



©

כל הזכויות שמורות
תשרי תשפ"א

לקבלת החוברת במייל:

mishnatar@gmail.com

המעוניין לתרום להוצאות ההדפסה
של חוברת סוכות העתיד לצאת
לאור בהתקרב זמן שמחתינו
תשפ"א יפנה לטל': 054-8468706

עוז
054-84-1200


המפיק
ספר י"ג לט"ו
054-8468706



בשער המלך לך עינינו תלויות

ם ומתנשא, שוכן שחקים, תולה ארץ על ב - ל - י - מ - ה - - - !

הולך לו האדם ופוסע על האדמה היציבה והטובה, בטוח הוא בצעדיו, ראשו מורם, ולרגע אינו חושב לבדוק את יציבות הקרקע שתחתיו... אולי תבקע לפתע? אה, מהיכי תיתי?



תעתועי ראייה ואחזית עיניים היא, השלווה המדומה הזו...

האמת היא - שהארץ, כן הארץ החזקה והטובה, אינה אלא תלויה, לא תלויה על כבלי פלדה, אלא על בלי-מה.

ואם היה למישהו ספק (וכנראה שלרוב באי עולם היה ספק), באה השנה החולפת וטפחה על פנינו: אין יציבות, אין בטחון באף יצור אנוש, ואין מוסכמה כל שהיא בטוחה ומעוגנת.

נתקיים בנו והיו חיך תלויים לך מנגד... לא רק האדמה תלויה על בלימה, החיים עצמם ואין צריך לומר סדרי החיים, ההרגלים המוסכמות המקובלות - כולם נכנסו לתחום "הבלתי נודע". בבוקר לא נדע מה יהיה בערב ובערב ממתינים בחשש לתוצאות של הבוקר. הלימודים, האירועים, החתונות וכל דפוסי החיים תלויים ועומדים: מי שמע בשבעים השנים האחרונות על חתונות שמחליטים על קיומם ומיקומם מהבוקר לערב, מהיום למחר? למידה מרחוק, ושאר מכות שלא כתובות בתורה רח"ל?

תלויים ועומדים על ב-ל-י-מ-ה.

עומדם אנו בפתח השנה החדשה הבאה עלינו לטובה.

פתחה של שנה, כל שנה, היא בסימן של "תלויים ועומדים".

יש בזה מימד של חיל ורעדה. ולא בכדי נקראו הימים הנחמדים האלו "הימים הנוראים".

בשילוב היראה, ובלי סתירה כלל, יש בזה מימד נוסף שהוא בבחינת "ופחד ורחב לבבך". כי יש במציאות הזו רוחב ורוממות שהם סיבה לרינה וגילה... גילו ברעדה. שתי הבחנות הן, ושתיהן מבית מדרשו של הגר"ש פינקוס זצ"ל.

סיפר הגר"ש, כי בקהילה הקטנה באופקים נוצר צורך בבית כנסת נוסף, והפתרון היה בדמות מבנה יביל (קראוון) שהובא אחר כבוד על מנוף ענק למקום המיועד. הצופים הרבים התבוננו במחזה הלא שגרתי (בימים ההם) כיצד מנוף אדיר מימדים מניף בקלות את המבנה המוכן, ובעזרת מספר אברכים מעסקני השכונה שכיוונו את המנופאי - ירד המבנה לשכון כבוד על השטח המדובר לקול תשואות הצופים. לאחר שנסתלק לו המנוף, נכנסו המתפללים לראות את בית הכנסת החדש מבפנים... אך אויה! המקום שנבנה במיוחד בהתאמה לארון הקודש נמצא הפוך! במקום לפנות לצד צפון - פונה הוא לצד דרום.

אילו רק שמו לב לדבר שעה קודם לכן כאשר היה המבנה כולו תלוי ועומד, נשען על כוחו האדיר של המנוף - כמה קל היה לשנות כיוון!

כן, ימים נוראים הם, ימים שכולנו תלויים ועומדים, ועתה אחר שנה זו החולפת שערערה לחלוטין את היציבות שדימינו - על אחת כמה וכמה!

אך זו ההזדמנות לשנות! כי כאשר הכל תלוי ולא יציב, ההרגלים גם כך מעורערים, קשיות העורף רפויה - כאן הוא המקום והזמן להפוך פנינו אל עבר מזרח!

ומאותו משל עצמו לימד הגר"ש עומק נוסף.

מדוע כ"כ קל לשנות דוקא כאשר הכל תלוי ועומד?

כיון שחוסר היציבות נובע מההשענות על כח אדיר שאין כמותו - הכח האמיתי של כל יכול ב"ה. ימים אלו שה' מתגלה בהדר מלכותו שבכל משלה, הם הימים שבהם מגלה הוא ית' את כוחו כאן בבריאה - הכח שנותן בנו להפוך רע לטוב ומתוק למר.

אין זו עמידה חסרת יציבות, אלא מציאות בתוך חיקו של הבורא כביכול, ע"פ ה' יחנו וע"פ ה' יסעו. הכח האין סופי הזה הוא הכח לשינוי. וככל שתגדל ההכרה, וככל שתגבר ההישענות - כך תתעצם המשענה והכח לשנות -

כי עינינו, לך תלויות!

*

ימים נוראים אלה, הם נורא נוראות, מי בבית מי בקפסולה מי במלונית, ומי במגפה? כולנו, גם אם ב"ה פסחה עלינו הרעה על גופינו, אך על נפשינו היא וודאי לא פסחה. שנה זו היא בסימן של מלכות ה' בעולמו, מלכות על כל יושבי תבל, על הקידמה, על מלכי ושועי עולם. לא ברעש ה', כי אם ברוחי אמר ה'.

לאחר שייחלנו בקובץ 'ופסחתי עליכם' שיו"ל ער"פ, שישמרנו ה' מהמגיפה.

ושמחנו על בשורת החזרה לבית הכנסת בקובץ 'ואספתי אתכם' שיו"ל ערב שבועות.
וכעת אנו בקובץ שלישי בסדרה בא בתחינה... 'ומלוך עלינו', אין לנו צורך ברמזים
בדמות צרות וחלאים שכאלה, אלא מִלֶּךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּכַבֻּדָּה וְהַנָּשָׂא עַל כָּל
הָאָרֶץ בִּיקָרָה וְהוֹפֵעַ בְּהֵדֵר גָּאוֹן עֲזָה עַל-כָּל-יְיֹשְׁבֵי תֵבֵל אֲרֻצָּה וַיַּדַּע כָּל פְּעוּל כִּי אַתָּה
פְּעַלְתָּו וַיִּבִּין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתָּו וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֶפֶס: ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מְלֶךְ.
וּמְלֻכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה...

שנה טובה ומתוקה

המערכת



לעילוי נשמת

הסבא הגאון

מרן רבי חזקיהו יוסף זצ"ל

בן מרן רבי חיים אריה לייב מסטאוויסק זצ"ל
שמר משמרת הקודש בקהילות קדושות, ז'לודוק, וורנבה,
ואב"ד בעיר קרינקי עד שעלתה חמת המציק בשנת ת"ש.
טרם הגיע לימי השיבה לקח אותו אלוקים וגנזו בגנוי מרומים
בצום גדליה תשי"ז בצפת. הושיבו ישיבה על קברו ישיבת
'כנסת חזקיהו'.

ואחי העלם היקר יניק וחכים בעל שאר רוח

יצחק ז"ל

בן הר"ר דוד משקובסקי זצ"ל

נקטף באיבו ביום ב' דר"ה תשל"א בכפר חסידים



הונצח ע"י

הר"ר חיים אריה מישקובסקי שליט"א

לחם
ושמן



את יום הזיכרון הזה

יום א' דר"ה		יום ב' דר"ה
-	6:11	הדלקת הנרות
-	5:13	עלות השחר
5:36	5:35	זמן ציצית
6:26		נץ החמה
8:44		סוזק"ש א'
8:53		סוזק"ש ב'
10:31		סו"ז תפילה
12:33		חצות
6:38	6:40	שקיעה
-	7:17	צאת הכוכבים
7:15	-	צאת החג
7:51		ר"ת



מֶרֶן הַמְשֻׁגָּח הַגַּה"צ רַבֵּי דָב יִפְה זְצוֹק"ל יְהוּדֵי זֶה מְצִיאוֹת שֶׁל טוֹב

כששובל של ערפל מותירה לנו השנה שחלפה, שנה של חסדי ה', אך לצערנו בדאגות ויגון היו מהולות, אין איש שלא חש זאת, אילו זכינו, היה רבינו הגדול זצוק"ל מרעיף עלינו טללי נוחם, טללי זיו, טללי חסד, מעתיר עלינו בתפילה חרישית, אך עתה שחסרנו כל זאת, לא נותר לנו אלא להתנחם בדבריו הצרובים בליבנו כמכות אש. דמותו העטורה בטליתו המנסה להעלות אותנו - הקטנים אליו לחיי פסגות, לאוויר צלול וזך, לא משה מנגד עינינו. תפלתו מהדהדת באוזנינו – "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם." אוי, אבינו מלכנו החישה נא הגאולה!

ש לנו פנימיות קדושה, יש לנו כוחות להגיע לדברים גדולים מאוד. רבי גדליה אייזמן אמר: כתוב בגמרא, האומר סלע זו לצדקה על מנת שיחיה בני, הרי זה צדיק גמור. מסביר המהר"ל, כיון שיהודי הוא מציאות של טוב, על מנת שיחיה בני, היינו שמציאות של טוב תתקיים. אם כך, אדם צריך לדעת, שכשהוא מרגיש בנפשו, תאוות, מידות רעות, זה לא הוא, הוא מציאות של טוב, וכל מה שהוא מרגיש את הרוע, הוא בשביל שתהיה לו מעלת הבחירה, שיתגבר על מה שצריך להתגבר, ועל ידי זה יזכה לתכלית הטובה.

ב. אנחנו רואים את העולם, יש מי שברא את העולם והוא נמצא למעלה מכל המושגים שלנו, כל מה שאנחנו יודעים על הקב"ה, הוא למעלה מהשגתנו, אנחנו מתוך הבריאה רואים את יכולתו, את חוכמתו העצומה - קצת, את חסדיו. יש כאלו

שמתוך שהם רואים את גדולת ה' הם כל כך אוהבים את הקב"ה עד שאינם מסוגלים להסיח דעת ממנו. אנחנו יכולים להבין שתכלית הטובה היא מה שיותר להיות קשור לנמצא הזה, שהוא בוראנו והוא גם אבינו שרוצה בטובתנו. דוד המלך מבקש "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו" - להיות דבק בה'. מפרש המלבי"ם: אני לא מבקש את הדבקות בה', בשביל לזכות במעלות המיוחדות, אלא אני רוצה את הדבקות לשמה. המסילת ישרים מדקדק את הלשון 'אחת' - להורות כי רק זהו הטוב וכל זולת זה הוא הבל ושווא נתעה. אין מה לבקש יותר. יש דברים, שכשהיינו ילדים היו מאוד חשובים לנו, **אבל כשהיינו מבוגרים הבנו, שזה לא מתאים לנו.**

האמת, שכל הדברים שאנשים מבקשים - כבוד, הנאות, אינו אלא הבל ושווא נתעה. הדבר היחידי שהוא חשוב באמת - קרבת ה'. דוד המלך אומר דבקות בה' שאני מבקש, זה לא רק שאלת פי, אלא גם בקשת לבי. דרגה קודמת לזה היא, **שלפחות אדם יבין**, מה שווים כל הדברים לעומת קרבת ה', הרי כל הדברים חולפים, מה יש לאדם מכל ההנאות? החכם מכל אדם אומר "כל שבא הבל" כל מה ששוקע הוא הבל וחסר חשיבות. גם מונח בפסוק 'אותה אבקש' שזה יהיה המבוקש, גם אם עכשיו אני לא בדרגה לבקש רק קרבת ה', אבל אני מתפלל **שזה יהיה המבוקש שלי**. זה ראשית חובת האדם וראשית השלמות שלו, שזה יהיה השאיפה שלו להגיע לזה ושיידע שיש לו כוחות לזה. רבינו יונה פותח את ספרו 'שערי תשובה' - כי יעזור ה' לשבים אליו כאשר אין יד טבעם משגת לחדש בקרבם רוח טהרה להשיג מעלת אהבתו. פעמים שהחוטא כבר הרס את אישיותו והוא לא יכול להגיע לאהבת ה', אבל הקב"ה יעזור לשבים אפילו שמצד הטבע אין יד טבעם משגת, להשיג מעלה זו.

ג. בספר 'ימי רצון' להרב שלמה ברעוודא מביא מתשובות הרשב"א דברים נפלאים נשגבים ומשמחים וז"ל: "כולנו חייבים לקרות את הפרשה - פרשת קריאת שמע, לא לכוונת הקריאה בלבד, כקורים אחת מפרשיות התורה לצאת ידי חובה הקריאה בלבד. רק לכוון דעתנו לדעת, שהוא אחד יתעלה ושהוא אלקינו, ושאלנו חייבים למסור נפשנו, ותאוותנו, וכל מאודנו, לשמו יתברך. ושנהיה גומרים ומסכימים הסכמה מוחלטת בכך, לא בעקמת שפתיים לבד. השם יצילנו מן הכת, שנאמר בהם "בפיו ושפתי כבדוני ולבו רחוק ממני" ושנקבל עלינו זה. לא כמצערים ודואגים על כך, כמו שגמר אדם בלבד, ביראת מי ששולט עליו, ושאי אפשר לו לצאת מתחת רשותו ולהימנע מעשות מצוותו, **רק כאוהב וחושק, חשוק להשיג רצון אדוניו אשר אהבו**. לו ישים אהבתו, ימצא לנפשו תענוג, ומתכבד בכל מה שיגיענו ברדיפת מצוותיו.

ואמנם לא יתכן הכוונה האמיתית, אף בגמר הלב על זה כולו, אם תהיה בהסכמה הכרחית מתוך היראה, כי מסכים לפחד הגמול והעונש, ושמוח היה אם לא נצטווה ולא נצרך לכך. ואין זו עבודה שלימה, עד שיהיה שמח בעת שנצטווה, ומצא עצמו בגמר על



הקיום. והוא אומר 'ושננתם לבניך ודברת בהם' - **כאדם המלמד לבנו דברים ערבים עליו** והם מורגלים בפיו, ומדבר בהם תדיר, שאין אדם מדבר בדברים שליבו קץ ומואס בהם. ושלא יעבור אפילו רגע מזיכרונו **וכדי שנתפאר ונתעדן בו**". לא פשוט מי אנחנו ומה מצפים מאיתנו, שאדם מרגיש את הכבוד שה' ציווה אותנו ושהוא שמח בזה.

ד. במנחה של שבת אנו אומרים 'צחק ירנן' כתוב במדרש שבשעה שיצחק שמע שעומדים להקריב אותו, הוא רינן לפני הקב"ה. גם מסופר שבזמן גזרות השמד, חתנים וכלות, במקום השמחה שיוצאים לחופתם, יצאו להיהרג על קידוש, מתוך שמחה. יוצא **שבני ישראל הם לא נעברך** מוסרים את נפשם, אלא הם עושים זאת בשמחה. עיקר תפקדינו והצלחתנו היא להיות מה יותר קרבת ה', מה שמפריע היא האנוכיות של האדם והגאווה. רמזו "אנכי העומד בין ה' וביניכם" האנוכיות של האדם, היא זו שחוצצת בין בני ישראל לה'. תפקידו של האדם ואושרו של האדם, להיות נכנע לפני ה', כשאדם זוכה להיות נכנע לפני ה', הוא נפטר מהמפריע הכי גדול.

מה עדיף תפילה בהתלהבות, או תפילה בהכנעה? אומר רבי חיים מוואליזין, **תפילה בהכנעה.** הגר"א מפרש: "זבח רשעים תועבה" מדוע? כי הם לא נכנעים לפני ה' ולכן גם התפילה שלהם תועבה, כיון שהתפילה עיקרה לבקש מה', אבל אם האדם לא נכנע, הרי חסר בעיקר התפילה. אנחנו לא מפסידים על ידי זה, האנוכיות והגאווה הם האסון הכי גדול, ועל ידי שאנו נכנעים לפני ה' הרי הסרנו את מחיצת הברזל. כל יום שאנו הולכים להתפלל לפני ה', מלבד שאנו מזכירים את גדולת ה', שזה עצמו גורם להיכנע, כי מי אנחנו שלא ניכנע לפני מלך רם ונישא. גם מצד שהכל תלוי בה', ראוי להיכנע.

ה. בסליחות אנו אומרים "נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'" יש אפשרות לחפש נושאים הטעונים שיפור, באופן פרטי, אבל יש אפשרות לחפש כלל, שהוא **ציר שמניע את הכל.** הציר הוא שלפחות השאיפה שלנו היא כראוי, שנחפש בשכלנו, האם אנחנו מבינים שההנאות החולפות והדברים החולפים הם לא חשובים.

"הבל הבלים אמר קהלת" תהביל את ההבלים, אל תחשיב את מה שלא חשוב, אפילו אם בלב אתה מתאוה, אבל **בשכל תבין שזה לא חשוב.** אפשר להבין שאתה רוצה ארוחת צהרים טובה, אבל לפחות שתדע שמה שלא מביא לקרבת ה', הוא לא חשוב. אדם מקבל שנות חיים מהקב"ה, שביין איך לנצלם. מסרו בשם רבי אלה' לאפיאן, שכל קהלת זה הפסוק האחרון - "סוף דבר כל נשמע את האלוקים יירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם". גם מי שמקיים את הפסוק הזה, הוא שקול כנגד כל העולם. הפסוקים שלפני זה נכתבו, כדי לספר לנו שלא נחשוב, שמי שנוהג אחרת, הוא מפסיד משהו.

המהר"ל אומר, שנשים הם יותר קרובות להיכנע לפני ה', כיון שבטבע היא נכנעת לפני בעלה, גם אצלנו, ככל שנהיה נכנעים לבני אדם, יהיו לנו יותר קל להיכנע לפני ה'. באמת העניין הזה, שאדם לא נכנע לפני ה', הגאווה, הוא **השקר הכי גדול.** הרי הקב"ה הוא מחייה את האדם כל רגע ורגע, מה יש באדם בלעדיו, וכמו שכתוב "מידך נתנו לך".

ו. אנחנו כבר עומדים קרוב לראש השנה, בראש השנה יש לנו מלכות זכרונות

ושופרות. בעל 'העיקרים' סובר, שעיקרים ראויים להיקרא, רק מה שבלעדיהם התורה לא יכולה להיות: מציאות ה', תורה מן השמים, שכר ועונש. חז"ל רצו שנזכה בדין, לכן תקנו לומר מלכות - כנגד מציאות ה', זכרונות - שכר ועונש, שופרות - תורה מן השמים.

ז. בערב ראש השנה כותב החיי אדם: "ערב ראש השנה הוא יום אחרון מן השנה, וקבלו חז"ל שכל העושה תשובה יום אחד בשנה, כאילו שב כל השנה, ולכן נהגו שכולם מתענים ומשכימים הרבה קודם מן היום ומרבים בסליחות ווידוים". זה היום לא לפי הכוחות שלנו. "וישים על כל אדם ליבו לשוב בכל ליבו, ומכל שכן בעבירות שכן אדם לחברו, ולא ימתין עד ערב יום הכיפורים, אלא יקדים עצמו למצוה, וכל היום יעסוק בתורה ובמצוות, ולא יסיח דעתו כל היום מתשובה". ערב ראש השנה הוא יום מאוד גורלי, ראוי לנו להכין את עצמנו, להמליך את הקב"ה עלינו באמת, אנחנו לא מפסידים מזה, על ידי זה אנחנו מרוויחים את הרווח הכי גדול, להיות קשור להקב"ה! **אם האדם לא ישתדל**, יתכן שיזדמנו לאדם בערב ראש השנה דברים שונים להפריע, יש מי שיודע מהחשיבות של ערב ראש השנה.

כללו של דבר, יש לנו נשמה גדולה ויש לנו כוחות גדולים, הקב"ה מוכן לתת לנו סייעתא דשמיא גדולה, אשרינו מה טוב חלקנו. ראש השנה הוא מהימים הראשונים של עשרת ימי התשובה, לא אומרים בהם שום וידוי, **כי התחלת התשובה היא, להמליך את הקב"ה**, שלא אני המלך, אלא הקב"ה. באמת אנחנו לא מפסידים בזה שאנחנו מוותרים על בקשת האנוכית של עצמנו. החזון איש כותב, שמה שאדם רוצה את טובת עצמו, זה לא חסרון, רק **השאלה מה היא טובת עצמו**, טובת עצמו שהוא לא סתם אנוכי, אלא רוצה טובת עצמו של קרבת ה'. בראש השנה זו הזדמנות להתחיל מחדש להתחזק לחיות על פי האמת, שהקב"ה הוא המלך, אחר כך בעשרת ימי תשובה, להמשיך.

הקב"ה יזכה אותנו לנצל את האפשרויות הנפלאות של ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכפורים, לעלות מעלה מעלה, ולזכות לכתיבה וחתימה טובה בתוך כל ישראל.





הגאון רבי אברהם לוגאסי מלכויות - הכרת הבורא

ימים הנוראים הם ימי דין ורחמים דין על המעשים ורחמים לקבל שבים והכל תלוי בתשובת האדם לבוראו. והנה המילה תשובה פירושה חזרה למקום שהיינו ונתרחקנו. היכן היינו שאליו אנו צריכים לחזור וכן אדם מבוגר שזה עתה התחיל לקיים מצוות קוראים לו בעל תשובה להיכן שב? ובספר הארת דרך ביאר על פי הגמרא בנידה ל: דרש ר' שמלאי למה הולד דומה במעי אימו וכו' ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו שנאמר בהילו נרו עלי ראשי לאורו אלך חושך וכו' ומלמדים אותו כל התורה כולה שנאמר ויורני ויאמר לי יתמוך דברי ליבך שמור מצוותי וחיה וכו' והווי יודע שהקב"ה טהור ומשרתיו טהורים ונשמה שנתן בך טהורה היא. ולפני צאתו בא מלאך וסותרו ומשכח תלמודו. ואדם בשנות חייו צריך תוך עמל ויגיעה לשוב למצב שהיה במעי אימו ומצבו היה נר דלוק לו מעל ראשו ולומד תורה. ואותו נר היא הנשמה חלק אלוך ממעל ועומדת לנגד עיניו ועוסק בתורה. אם כן החזרה היא להכרה מלאה בבורא שעומד לנגד עינו וכל תלמוד התורה, קיום המצוות, התפילות ומעשים טובים שעושה האדם כולם תלויים בתשובה עד היכן הכרתו בבוראו בכל רגע ורגע.

הגמרא בע"ז יט. אשרי איש ירא את ה' אמר ר' עמרם אמר רב אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש ופרש"י כלומר ממחר להכיר בוראו קודם ימי הזקנה וכן כתב הרמב"ם בפרק ב' הלכות תשובה הלכה א' וזכור בוראך בימי בחורותך. וכמוכן שאין זו הכרה בעלמא אלא בעיון ובעומק לראות את בוראו לנגד עיניו והוא מחייה את הכל בכל רגע ורגע.

במעשה יהודה ותמר כשאמר יהודה הוציאוה ותשרף אמרה לו תמר הכר נא למי החותמת והפתילים והמטה האלה ופרש"י שם הכר נא בוראך ואל תאבד ג' נפשות. יהודה עמד בנסיון קשה וכדי שלא יחטא אומרת לו תמר הכר את בוראך. אין סוף דרגות יש להכרה זו אבל כל דרגת האדם בכל אשר יעשה היא תלויה במידת היכרותו

בבוראו. שהרי אינו דומה מעשה של האדם כשמכיר את בוראו בדרגה נמוכה למכיר כאילו הוא לנגד עיניו. הרמ"א הראשון בשו"ע אור"ח סימן א' מביא את המורה נבוכים שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ומעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלוקים וכו' כ"ש שישים בליבו שהקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו. כמו במעי אימו שגר דלוק על ראשו. וזוהי עיקר התשובה תוספת בהכרת הבורא שעומד עליו ורואה מעשיו וממילא מעשיו ישתנו בכל יום כאשר מכיר את בוראו יותר מאתמול. והקדמה זו של הרמ"א באור"ח שם הוא לא רק להשכמת הבורא אלא זו הקדמה לכל הארבעה חלקי שו"ע שכל קיום השו"ע תלוי בהכרה שמכיר האדם את בוראו. משל לבן שעזב את בית הוריו ואת מסורת אבותיו ויצא עם תרמילו למקומות זרים החליף בגדיו גידל שעריו וכו' ויום אחד החליט לשוב לבית הוריו עצם החזרה לבית הוריו היא התשובה ואח"כ הוא מחליף את בגדיו וכו' ומתאים עצמו לבית הוריו, אלו פועל יוצא מעצם החזרה לבית הוריו. וכן החרטה והוידוי ועזיבת החטא והקבלה לעתיד היא אחרי שחזר בתשובה אל ה' ואז מתאים את עצמו להיכרותו החדשה בבורא. ומכיוון שהעליה בהכרת בוראו יהיה בדרגות ובמדרגות לכן הקבלות החדשות הם קטנות לפי הכרתו החדשה את בוראו שזה הפועל יוצא ואם ההכרה היא חזקה ואמיתית הרי שהקבלה תהיה יותר חזקה ותמידית.

וחכמינו תקנו לומר בימים אלו פרק כז' בתהילים לדוד ה' אורי וישעי שכולו תפילה לעליה בהכרת הבורא עוד ועוד שבתו בבית ה', לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, לך אמר ליבי בקשו פני את פניך ה' אבקש, כי זהו הבסיס, השורש, זוהי התשובה.

שובה ישראל עד ה' אלוקיך וכו' ולא נאמר עוד אלוקינו למעשה ידינו. ההכרה בבורא שהוא משגיח ומחדש בטובו מעשה בראשית בכל יום ורגע וכל מעשיו של האדם מגזרתו יתברך וביטול עצמו כלפי הבורא זוהי התשובה ואז ממילא התפילות והמצוות הם יותר בקלות ביותר שמחה כמו שכתוב הביאנו המלך חדריו נגילה ונשמחה בך ככל שהאדם נכנס לחדרו של המלך פשוט לא יותר שצריך להתנהג בכבוד וביראה מאשר כשהוא בחוץ.

וכדי להגיע לדרגות בהכרה זו צריך כמובן הרבה התבוננות והתבודדות להחדיר הכרה זו לתודעתו אך המעשים הם מועילים מאד כמו להודות לו ולדבר איתו על כל דבר ודבר, זה ממחיש ומחזק את ההיכרות של האדם לבוראו.

מצינו בפרשת כי תבוא במצוות הביכורים חשיבות מיוחדת שאע"פ ששכירי יום אינם רשאים לעמוד בפני עושי מצווה, בפני מביאי הביכורים עומדים בפניהם ומתבטלים ממלאכתם והטעם בזה שיש כאן הכרה מלאה בבורא ע"י מעשה שמביא לה' את ביכוריו משדהו שעמל וטרח בה שתוצאי את פירותיה, ולוקח את ביכורי השדה ומביאו להקב"ה ואומר זה לא ממני הכל מהבורא יתברך ומודה לו מאז היותינו לעם ועד לרגע זה ויש כאן חשיבות



שע"י מעשה זה מחדיר לאדם את האמת הצרופה ביסוד ושורש העבודה.

וזוהו עיקר מצוות היום אמרו לפני מלכויות שתמליכוני עליכם דהיינו להכיר יותר את מלכותו לזכות בהכרה אמיתית בהשי"ת ולהבין שהוא הנותן כח לעשות חייל, ואין עוד מלבדו ושלא בראנו אלא לכבודו ע"י גילוי בכל דבר ובכל מקום.

וימים קדושים ונפלאים אלו שאמרו חז"ל אם אני לדודי זוכה לדודי לי ויכנס אפילו מעט מן המעט אל הקודש פנימה זהו כבר אדם אחר, ועם זכות זאת נעמוד בדין ונכתב לחיים טובים ולשלום.



נריעה – לפני ד' כי בא ...

עם הכנס היום הקדוש – בא מלך הכבוד, שהרי כעת מתחילים ימי "בהמצאו" ימי "בהיותו קרוב", כדברי חז"ל: אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ, וע"כ עלינו להריע, עם בואו, וזה יום תרועה יהיה לכם". לכן מנהג ישראל לומר פרק זה אחר תפילת העמידה של ערבית, כי זה עניינו של יום "ויבוא מלך הכבוד..." אכן בשעה זו מופיע מלך הכבוד בכל הדרו, ואנו תפקידנו להריע לו!

מי שחושיו הרוחניים מפותחים, ואפילו רק במקצת, יכול לחוש היטב את הופעתה של השכינה ביום קדוש זה... והיא מחפשת מקום לשכון ולשרות בלב כל אחד...!!! ומי שמכין מקום – זוכה להשראת השכינה... ואם זכה לכך – זכה במשפט, שהרי זכה שהשכינה עמו, ומה שייך יותר מזה.

ועל אחת כו"כ בר"ה שחל בשבת שהם שתי קדושות יחדיו, קדושת שבת וקדושת יו"ט, קרבת אלוקים נוספת – והחוט המשולש לא במהרה ינתק...! שבת בראשית. שבת הארץ, ושבבתו זכרון תרועה,

כמה קרבת אלוקים אפשר וצריך להרגיש... שעות כל כך נפלאות... שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה!

(שביבי אור לר"ה)



הג"ר יעקב ישראל בייפוס מלכותך בכל דור ודור

מ...ל...ר?! מילה קדושה זו הנאמרת ברטט ובהכרזה נירגשת, ע"י השליח ציבור דתפילת שחרית של ר"ה, היא מעין קביעת יעד לעבודת היום של כל יחיד ויחיד. המלכת ה' היא העבודה קבלת עול מלכותו היא המטרה, ובקשות להיגלות מלכותו לעין כל חי היא תוכן חלק מהתפילה.



ובעצם, אם נתבונן נבחין, שלחיות בכל רגע מחיינו ב"ידעת" וב"השבות אל לבבך", את היות השי"ת מלכנו וממילא אנו עבדיו - זה עומד בשורש קיום חובתנו בעולמנו. כדברי המדרש שמביא הרמב"ן על הפסוק "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" - "אמר הקב"ה קבלו מלכותי שאם מלכותי אין אתם מקבלים גזירותי אין אתם מקיימין".

הגר"י קופלמן זצ"ל דייק כאן דיוק נפלא. לא נאמר כאן "גזירותי אין אתם מקיימין", אלא "גזירותי אין אתם מקיימין". שכן באמת יתכן מצב שבו אדם יקיים את מצוות ה' בלי קבלת עול. ועל זה אומר הקב"ה, שאין זו הגישה הנכונה. השי"ת שואל "גזירותי אין אתם מקיימים", בהעדר קבלת מלכות. כי קיום הדיבור של "לא יהיה לך", ללא קבלת עול של "אנוכי ה' אלוקיך", אין זה מצוותיו. ההקדמה ההכרחית לתורה ולמצוות, זה הדיבור "אנכי ה' אלוקיך", קבלת עול מלכות שמים.

מסופר על גדולי עולם שסמר בשרם מפחד, בעת שניגשו לומר "המלך". על הגאון בעל "מגלה עמוקות" מסופר שגעה בבכי, ועל ה"בני יששכר" מספרים שהתעלף, כאשר ניגשו לומר "המלך". ושניהם השיבו כאשר נשאלו מה היו סיבות הבכי והעילפון, את אותה התשובה. הם ציטטו את דברי הגמ' במסכת גיטין (יג.) המספרת שכאשר בא ריב"ז לפני אנדרינוס, אמר לו: "שלמא עלך מלכא".



אמר לו אנדרינוס הינך חייב מיתה על שני דברים, והאחד מהם ~ אם מלך אני מדוע לא באת עד עכשיו?! זאת התשובה שהשיבו שני הצדיקים הנ"ל, אמירת "המלך" בכוונה, מעלה מיד את השאלה שאנו עלולים להישאל ע"י הקב"ה "אי מלכא אנא עד השתא אמאי לא אתית?!"

אם רצונו ל"תרגם" את הרעיונות הנשגבים שהובאו כאן לשפת המעשה, רצוי שנאזין לדברים שסיפר הגר"ל חסמן זצ"ל לפני התקיעות בישיבת חברון בשנה האחרונה לחייו (מפי ת"ח שהיה בין השומעים את הדברים, שמעתי שבסיום דברי הגר"ל חסמן, געה כל העם בבכי גדול).

להלן יובאו הדברים כפי שהם מובאים ב"לקט רשימות", מהמשגיח דלייקווד הרה"צ וואכטפויגל זצ"ל: בראש השנה קודם התקיעות, המשגיח דיבר מה היא הנקודה של מלכויות, מהו העיקר. וסיפר מה שדרש רבינו ר' לייב חסמן זצ"ל בשנתו האחרונה לפני התקיעות, בישיבת חברון בירושלים, בשם "החפץ חיים".

הקיסר של רוסיה יצא למסע בקרב בני ממלכתו, ובכל מקום שאליו הוא הגיע נערכה לו קבלת פנים. קבלת הפנים הראשונה היתה בעיר המלוכה פטרבורג, שם נערך הטקס בשלימות גדולה כדת וכראוי. משם פנה עם פמלייתו לעבר העיר הגדולה מוסקבה, גם שם נערכו כל הנכבדים למעמד נכבד וגדול מאד. אבל בדרגה פחותה יותר, ממה שהיה בעיר הבירה.

וכך המשיך המסע מעיר לעיר, ובכל מקום קיבלוהו התושבים ואנשי השילטון המקומי בראשם, וכיבדו אותו לפי ערכם. כאשר התקרבה פמליית הקיסר לאחד הכפרים הנידחים שבממלכה, שם הוא היה אמור לפגוש איכרים פשוטים גסי שכל אשר בקושי ידעו מי הוא הקיסר. ולא זו בלבד, ראש הכפר ידע שמנהג בני הכפר לקדם פני זרים שהיו מגיעים לכפרם במטחי אבנים. הוא חשש מאד שכן ייעשה לקיסר, ולכן הוא קיבץ את כל תושבי הכפר כדי להכין אותם לביקור המיועד.

וכה היו דבריו אל האיכרים הנבערים מדעת: איכרים יקרים. בעוד ימים אחדים נזכה בביקור מיוחד מאד. אישיות נכבדה שתוארה הוא הקיסר של רוסיה מתעתד להתארח בכפרנו. זכות גדולה היא לכולנו, ולכן הנני מבקשכם להיות עתידים ליום הזה. ובקשה אחת בפי והנני מתחנן בפניכם: אנא, "אל תשליכו עליו אבנים" - "וארפט ניט קיין שטיינר" (תרגום לאידיש) זו תהיה קבלת הפנים שלכם.

אמר ה"חפץ חיים": השכינה הקדושה יורדת לעולם בכל שנה ביום ראש השנה. קבלת הפנים הראשונה היתה מושלמת. היה זה כאשר האבות אשר היו "מרכבה לשכינה", יצאו לקראתו וזה היה כאמור באופן המושלם ביותר. שנים אח"כ היו מקבלי פני השכינה משה ואהרן, אחריהם הנביאים, גם אז ההיה געוולדיק! וכך בכל דור ודור, תנאים, אמוראים, גאונים, ראשונים. בכל דור נערכה קבלת פני השכינה הקדושה, באופן הראוי לאותו הדור. וכך עד הדור האחרון שהוא הדור שלנו.

כאן פרץ המשיגח בבכי ודיבר בהתרגשות עצומה. הוא בכה באופן שלא ראוהו כך מעולם, וזעק: מהי קבלת הפנים שלנו? מה דורשים מאתנו? "וארפט ניט קיין שטיינר!!" - אל תזרקו אבנים!! "אך בה' אל תמרודו".

ההמשיך וביאר את הענין. ראש הכפר דרש מהאיכרים נקודה אחת: שידעו עם מי יש להם עסק - עם מלך! עיקר ראש השנה הוא לדעת שמתעסקים עם "המלך". תבקש, תתפלל, אך תדע ותזכור שאתה עומד לפני המלך. זוהי הנקודה. מתפללים ומייחלים לשנה טובה ומתוקה, מתוך תקווה שהתפילות יתקבלו ברצון. ויש בזה דרגות רבות. אנשים פשוטים חושבים ומבקשים רק על עצמם. בני דרגה גבוהה יותר חושבים גם על הקרובים אליהם. אחרים חושבים יותר מזה - על כלל ישראל.

אבל מה העיקר? כאן חזר ובכה מאד, עד שאמר "העיקר הוא לדעת לפני מי אתה מדבר". יומיים רצופים תזכור ותחיה שאתה מתעסק לפני המלך. עם הכבוד שצריכים לתת למלך כדוגמת קדמונינו, כבר נסתדר. מאתנו דורשים בראש ובראשונה "תזכור שאתה עומד לפני מלך". "וארפט ניט קיין שטיינר!" ועם הכרה זו יזכו כולם בעז"ה בשנה טובה, שנת גאולה וישועה.

עד כאן הדברים שנאמרו והרטיטו לבבות, כאשר הנקודה העיקרית היתה להבהיר מה נדרש מאתנו, בני הדור האחרון. יורשה להוסיף ולהאיר הדברים לאור הנסיון להבינם כאשורם. כידוע, אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. יש דור דור ודורשיו ובהתאם לכך כל דור ודרישותיו, מה נדרש מאתנו. זה ברור שדרגת הקדמונים היתה גדולה משלנו לאין שיעור. מהם נדרש להמליך את מלכנו, עפ"י עומק תבונתם וטוהר לבבם.

מאתנו דורשים "וארפט ניט קיין שטיינר". כלומר, אם אין בכוחך לגדל לרומם ולהמליך בפועל, תמליך בזה שתפסיק לזרוק אבנים. כלומר, עצור את עצמך, כבוש לבך והגיויניך, וחדל להתעלם היום בר"ה ובמשך כל השנה ממלכות שמים. ואז תקבל על עצמך את עול מלכותו יתברך.

חלילה, איננו מתעלמים, אנו לומדים, מתפללים, מברכים ברכות ומקיימים מצוות. אולם כל זמן שמצוי למדי, שהברכות נזרקות מהפה בלי מחשבה, התפילה ללא כוונה ראויה והמצוות ואף הלימוד הם כ"מלומדה", וגם מה שנכשלים בחטאים בגלל חוסר תשומת לב, כל אלה מהוים בחינה של זריקת אבנים ח"ו. עלינו לבחון את עצמנו מהי המידה שהקב"ה תופס מקום אצלנו, בכל חלקי היום ובעת קיום מצוות.

יתכן שזוהי בחינה של ראשית המלכת ה', סילוק ההעדר! כדוגמת הימנעות מביזוי שיש בזריקת אבנים. יומיים תמימים נעמוד בעז"ה בחרדת קודש ונזכיר את היות ה' למלך פעמים רבות מאד. בזה נקדם את פני מלכנו, ויהא זה אבן פינה להחדרת המודעות



להיותנו עומדים בפני המלך בכל שעות היממה במשך כל השנה.

זוהי יהיה הבסיס להמלכת ה' בפועל, לקבל את עול מלכותו ביום ראש השנה. נסיר תחילה את "זריקת האבנים", ונמסור את עצמנו יותר ויותר, לקבלת עול מלכות שמים.

וה' ברחמיו הרבים יראה את ה"אני לדודי" שלנו, וירעיף עלינו בטובו הגדול את ה"דודי לי" במובן הרחב ביותר לטוב לנו ולכל הנלויחים אלינו. אמן.



תפילות ביום זה

בשני הימים של ראש השנה יתאמץ כל רגע ורגע שלא להתבטל ובכל רגע פנוי גם באמצע הסעודה לקרוא תהילים כהעבד אשר אין לו זמן לשבות ממלאכת אדוניו, וכן נהג ר' הגה"צ ר' דוד בהר"ן בר"ה בין גברא לגברא היה התהילים פתוח לפניו וקורא בו.

(אני לדודי)

ויזדרז לכוון בסדר התפילות ובפרט בעניית אמנים על הברכות והקדישים יהא זריז וזהיר יותר משאר הימים לכון בהם ושלא יאבד מהם אפילו אחד. כי ביום זה יוסיף כחה להועיל לקיבול התפילות אשר רבים משטינים עליהם ובכח סגולת עניית האמן מבטלם

(חמדת ימים)

את השלש שעות הראשונות שבבוקר של ראש השנה צריך לנצל ביותר שאז אפשר להגיע לעליה נוראה מאד מה שאי אפשר להגיע כל השנה במהירות נוראה עד אין חקר, וכל זה ע"י הקדמת תשובה.

(ספרים הקדושים)

מכיון שבימים אלה עיקר העבודה הוא ענין ההמלכה לכן ראוי בפסוקי דזמרה כל מקום שמוזכר מלכות או משפט להדגיש יותר

(אני לדודי)



הרה"ג רבי אליהו שלושיץ הערה • שיר של יום בר"ה שחל בשבת

נהג בני הישיבות בא"י לומר במועדים שיר של יום כדעת הגר"א. כשחל יו"ט בשבת, אומרים רק מזמור אחד, ושבת שהיא תדירה דוחה את יו"ט, חוץ מראש חודש שכשהוא חל בשבת דוחה את השבת כדי לפרסם שהיום ר"ח. ומקור הדברים הוא בגמ' בסוכה נד סוע"ב, ונפסק ברמב"ם תמידין



ומוספין פ"ו ה"י.

וכתב המנחת חינוך (מצוה שיב) שכיון שראש השנה הוא בראש חודש, צריך ג"כ לפרסמו, וא"כ בראש השנה שחל בשבת יאמרו שיר של ראש השנה ולא של שבת. והובאו דבריו בלוח א"י. אמנם מנהג העולם אינו כן, וגם בספר מעשה רב שהוא מקור המנהג, לא נזכר דבר זה, וצ"ע מדוע.

והנה אנחנו נוהגים בארץ ישראל שני ימים טובים של ראש השנה. והטעם מבואר בראשונים שכיון שלפעמים העדים על קידוש החודש הגיעו מן המנחה ולמעלה, ואנו היו עושים שני ימים גם בא"י, גם אנו עושים כך. וכמואר כל זה בב"י סי' תר"א.

כלומר שהנהגתנו בראש השנה היא על פי אותם מקרים שבהם לא ידעו ביום הראשון שהוא ר"ה, ודחו אותו ליום השני.

וא"כ מובן מנהגנו לומר ביום הראשון של ר"ה שחל בשבת שיר של שבת, כי אדרבה איננו מפרסמים שהיום ר"ח, אלא מתנהגים כאילו אינו ר"ח. ואמנם כשהוא בחול אנו אומרים שיר של ר"ה כמו שאנחנו תוקעים בשופר ועושים את שאר מצוות היו"ט, אבל עכ"פ אין לנו לעשות מעשים של פרסום שהוקבע בו החודש, כי בזה שאנחנו נוהגים גם יו"ט שני אנו מראים התנהגות של מצב כאילו לא הוקבע.



מבואר בשולחן ערוך (תקפג, ז) שכשראש השנה חל בשבת לא אומרים בתפלה 'יום תרועה מקרא קודש' אלא 'זכרון תרועה'. מהכתוב בחלק מהמחזורים נראה שאומרים 'יום זכרון תרועה מקרא קודש'. אבל יש לשים לב שמהמבואר בשו"ע נראה יותר [כמו שכתוב בקצת סידורים] שצריך לומר 'ותתן לנו... את יום הזכרון הזה זכרון תרועה...! בלי המילה 'יום'.

ויה"ר שיעלה זכרונו לטובה, ותכלה שנה ומחלותיה



סימנים

כתב השל"ה הקדוש, כי אין באכילת הפרי שום רמז. רק כאשר שם רוביא על שולחנו ואוכלו הדבר מזכיר לו שעתה הוא זמן של התעוררות והוא מבקש ומתפלל שירבו זכויותיו. וכשואה הכרתי מזכיר לו להתפלל על הכרתת שונאינו. נמצא אם כן, כי העיקר היא ההתעוררות והתפילה ולאחר שמתפלל ואוכל את הדבר הוא עושה רושם שתתקיים תפילתו.

תמר

בליל ראש השנה אוכלים תמרים ואומרים: "יהי רצון שייתמו אויבינו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו". ונראה שהסיבה לכך היות ותמר משמעו ת"ם ר"ע. וזהו גם ענין תיקון העולם, שיתום הרע מן העולם, וזאת על פי הגמרא במסכת שבת (דף ק"ד) שהאות ר' מרמזת על רשע. וכך תתפרש המלה תמר, כי תם רשע.

תמרים נקראו בתורה דבש. וכשנוסיף בגימטריא וגם במציאות 'דבש' ל'מר' נקבל מתוק (546)! לרמז שע"י הדבש נזכה לשנה טובה ומתוקה וגם המר יהפך למתוק.

דבש

טעם לאכילת דבש בר"ה כיון שדבש יוצא מדבורים וכידוע אצל הדבורים הכל מסתובב שם סביב המלכה. וה"ה ביום ראש השנה הכל מסתובב סביב המלך.



הרה"ג רבי נחמיה וואלאך צבא המלכים

מלך יושב או עומד?

"בשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים דכתיב 'ה' בקול שופר', ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם, והופך עליהם מדת הדין לרחמים". [ויק"ד, כט, ג]

מה מתרחש באותם רגעים נשגבים?

הרי כל עיקרה של תקיעת שופר זו אינה אלא כדי להמליך את המלך, והרי 'מלך במשפט יעמיד ארץ', והרי 'כי שמה ישובו כסאות למשפט', וממילא צריך להיות 'כשבת המלך על כסא מלכותו!' אם כן, היתכן שבשעת ההמלכה עצמה המלך פשוט "עומד מכסא דין" - דבר הנראה היפך 'מלכות', רק משום שמתמלא רחמים עלינו וחפץ לישב בכסא אחר של רחמים?

היאך משתלבת החלפת הכסא עם מהותה הפנימית של שעת התקיעה - ה'מלכות'?

פסגת המלכות – החלפת הכסאות

אלא, כך הוא עיקרו של ענין.

אמת נכון הדבר כי מלך במשפט יעמיד ארץ. ואכן, מהות מלכותו היא שכל באי עולם עוברים לפניו ליתן דין וחשבון על מעשיהם, ולזאת באמת יושב הוא ב'כסא דין'. וזוהי בחינה אחת של מלכות. הבחינה הראשונה.

אך ישנה דרגת מלכות שניה, עליונה ונעלה ממנה, והיא - היכולת המלכותית לכופף, לשנות, לשדד ולהחליף את מערכת המשפט האחת,



במערכת אחרת! **העמידה** מכסא הדין ה"רגיל", היינו **שינוי והחלפת** כללי המשפט, **וישיבה** על כסא רחמים - היא גופא ביטוי חדש וגבוה יותר של המלכות עצמה!

כי מלך עליון הוא מלך כל יכול, ומשכך - בזה גופא מתבטא עוצם פסגת מלכותו, ביכולתו להתעלות מעל מלכותו עצמה של מלך יושב על כסא דין, ולשנותה למלכות אחרת של מלך יושב על כסא רחמים!

נמצא, שמהות ה**המלכה** בשעת התקיעה היא דווקא ה'עמידה והישיבה' הנ"ל. כי דווקא היא הביטוי הגבוה לעוצם יכולתו של המלך להגדיר מחדש את שיטת מלכותו.

הרי לך, ש'החלפת הכסאות' בשעת התקיעה בשופר, היא גופא ה'שפיץ מלכות'!

כשהמלך נמלך

בשעה שאמר הקב"ה 'נעשה אדם בצלמנו כדמותנו' נטל עצה מן המלאכים, וכלשון רש"י - "לפי שהאדם הוא בדמות המלאכים ויתקנאו בו, לפיכך **נמלך** בהן".

והלא דבר הוא!

הרי ה' הוא המלך, הוא השליט, המולך, ומדוע זה צריך הוא כלל להימלך?

ובכלל, הכיצד זה נפלה לשון על לשון, שדווקא מילת '**מלך**' שעגינה שלטון מלוכה וממשלה, קיבלה בנוסף את המשמעות ההפוכה לכאורה, של **להימלך**?

אכן לפי דברינו מובן היטב! כי היכולת **להימלך** ולראות דרך מערכת אחרת - מסעיפי **המלכות** עצמה היא!

להיות 'מבין' ב'המלכה'

ממנהג העולם ומחוקיו, שלא יתכן שיעסוק אדם בדבר שאינו מבין בו.

כגון - לא יעסוק אדם בבניה אלא אם כן הוא בנאי. ואף אם אינו בנאי מומחה, או 'מבין' גדול בבניה, על כל פנים - 'מבין' קטן הרי פשוט שמוכרח שיהיה!

ממילא פשוט הדבר, שבשעה שעומדים אנו כולנו כאחד יחד ופותחים את פינו בשירה ובזמרה, ומשבחים, ומעריצים **ותוקעים וממליכים** - מוכרח הוא בהכרח גמור ומוחלט, ששייכים אנו בסוגיא של 'מלכות', שאנו לכל הפחות 'מבינים' קטנים ב'המלכה'.

ואם כן, היכן הוא הביטוי אצלנו עצמנו לאותה 'מלכות', לאותה שייכות ו'הבנה' במלכים והמלכות?

אדם שהוא מלך!

אלא, שלפיכך ממש לימד אותנו הקב"ה מיד עם הרגעים הראשונים של ה'נעשה אדם' - **שמהות האדם** ותפקידו הוא **להיות מלך!**

ראשית, מבואר הדבר בפסוק עצמו - נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, וירדו בדגת הים ובעוף השמים. ותרגם אונקלוס - 'וישלטון'.

וביותר - זהו יעודו המקורי ותפקידו המעשי של 'אדם', כפשוטו ממש - למלוך! האדם נברא להיות דוגמת בוראו, להיות דמותו וצלמו של המלך - הוי אומר - להיות מלך בעצמו.

והנה דברים אלו כבר פשוטים וברורים, שרצון המלך הקב"ה בבריאתנו הוא **שנמלוך על עצמנו ועל יצרנו** ונשליט הנשמה שהיא מן העליונים על הגוף שהוא מן התחתונים.

אכן כבר נודע דבר זה, אך לפי דרכנו ודברינו הנ"ל, נוטלים אנו רשות להוסיף כאן קומה חדשה, נעלה ומרוממת.

'כל הפוסל' - שנינו. מה עם 'כל הממליך'?

לימדתנו הגמרא [קידושין ע:]: **שכל הפוסל** - במומו פוסל. והביאור מפורסם, שלא שייך שיוכל אדם לעמוד על פסול שיש בזולתו, לולא שנקודה פנימית של אותו ענין מצויה בו עצמו, בפנימיותו!

ואם מידה מרובה טובה משל פורענות, הרי מתבקש הדבר שגם בהיפך יהא כן. אמור מעתה: '**כל המכשיר** - בשבחו עצמו מכשיר'. כי גם כאן המהלך ודאי זהה, שכדי לשבח ולהלל אדם אחר, מוכרח שיהיה בי עצמי השגה ושייכות באותו דבר שבח ומעלה עצמו, כי לולא כן - לא יתכן שאראה ואזהה אותו בזולתי.

וממילא גם בענינה של 'מלכות', **כל הממליך** - מוכרח הדבר שיש בו נקודה פנימית של מלכות בעצמו!

אדם יושב על כסא רחמים!

מעתה, צא וחשב את אשר ראינו כאן.

למדנו שהאדם עצמו, הבן של המלך - ברא כרעא דאבוה הוא, והוא עצמו נועד **למלוך**.

השגנו בנוסף, שהמלכות בפסגתה, ה'שפיץ מלכות' - הוא היכולת **להימלך**, לשנות את הגישה וההסתכלות מדין לרחמים.

הרי שממילא, הקצה המרומם ביותר של היות האדם עצמו בבחינת **מלך** - הוא שיהא **האדם עצמו**, הגוף, הבשר והדם - **עומד מכסא דין!!** והיינו שנעזוב את ההסתכלות הרגילה שלנו שבה אנו רואים את זולתנו ואת **עצמינו** בראייה של דין משפט, וללכת ולהתיישב, אנו בכבודנו ובעצמנו - **על כסא של**



רחמים!!

מה נפלא הדבר!

כשאנו עומדים מכסא דין ומסתכלים על עצמנו אנו ועל זולתנו מנקודת הסתכלות חדשה הנשקפת משיבה על כסא חדש - של רחמים - זוהי הפיסגה של היותנו בעצמנו **מלכים!**

גדול הממליך מן המלך!

לימדו חז"ל שכתר תורה גדול מכתר מלכות, ודרשו זאת מהפסוק "בי מלכים ימלוכו".

'בי' היינו בתורה, שרק מכוחה מומלכים המלכים.

וכתב בזה רש"י לשון מפעימה - 'וגדול הממליך מן המלך!' [יומא עב:]

כי כח המשלח בשליח, וכח הממנה במתמנה, ומכאן - **כח הממליך במלך!**

נמצינו למדים, שגדולה מעלת הממליך יותר ממעלת המלך, ואם כן, החשבון הפשוט יורה שלא יתכן שאהיה 'ממליך', בלי שקודם כל אהיה בעצמי מלך!

כמה מרומם הדבר, שעל ידי שנהיה **מלכים** בעצמנו, בשינוי 'שיטת המשפט' שלנו למהלך של **רחמים** כלפי עצמנו וזולתנו - זוכים ועולים אנו לדרגה הגבוהה יותר של 'ממליכים', ואז גם המלך שלנו - **המלך של המלכים** - מתעלה לפסגת מלכותו שהיא - **ק-ל מלך יושב על כסא רחמים!**



רימון

נוהגים לאכול רימון בליל ראש השנה, לרמז על האמור בגמרא במסכת חגיגה אודות רבי מאיר שמצא רימון, תוכו אכל קליפתו זרק, ואף אנו מבקשים מהקב"ה שיפנה רק אל התוך והרצון הפנימי שלנו שבו אנו חבוקים ודבוקים בו, וישליך את הקליפה והמעטה החיצוני שלנו.

(הגדתי היום)



הרה"ג רבי בנימין בוימל ראש השנה – אורו של עולם

חודש אלול תשע"ז עמדתי בכניסה להיכלה של ישיבת "כנסת חזקיהו" בתחילת סדר א'. מרן המשגיח זצוק"ל סיים את עבודת תמיד של שחר ופסע לאיטו אל היציאה. הוא פנה אלי בענוות חן ושאל: "כן, הרב בוימל, האם גם אתה עצבני בחודש אלול?" "אני מפחד!" ענית. מרן זצ"ל שסלד כידוע מאי דיוקים והגזמות נדרך: "ממה בדיוק אתה מפחד?" "אני מפחד להפסיד את ההזדמנות הגדולה!" אורו עיניו. חשב לרגע והפטיר: "חשוב שהתלמידים שלך ישמעו את זה". אני מקיים זאת. אמנם לא עם תלמידים, עם חברים מקשיבים.



כבר מעת למדנו בחיידר בכיתה ג' יודעים אנו לצטט את דברי חז"ל: (שחר טוב, תהילים כז) "לדוד ה' אורי וישעי - רבנן פתרי קראי בראש השנה וביום הכיפורים. אורי - בראש השנה, וישעי - ביום הכיפורים". אך דומה שגם בהיותינו בני מ"ג ונ"ג טרם ירדנו לעומקו של מאמר זה. בשלמא "וישעי" - ביום הכיפורים, לחיי, נחתמים אנו בו לחיים טובים ולשלום וזקוקים נואשות לישועת ה', אלא "אורי" - בראש השנה" מאי משמע? היאך שייך יום ר"ה ל'אור'? הלא יום דין הוא נורא ואיום! מלך במשפט יעמיד ארץ! ואיה האור הגדול?

כדי להבין זאת שומה עלינו להעמיק במהותו של יום גדול ונשגב זה.

עניינים שונים ומגוונים נקבצו ובאו להם אל יום קדוש זה של ראש השנה. ובמבט שטחי נראה כי אך מקרה הוא והם כולם משמשים בערבוביא. הבה ונראה אלו עטרות נטל אותו היום, במקרא אין מפורשים בו אלא שהוא "מקרא קודש" - יש בו קדושת יו"ט ואיסור עשיית מלאכה ושהוא "יום תרועה" - מצוות תקיעת שופר על כל המסתעף. יו"ט ושופר ותו לא מידי.



עד שבאו חז"ל והרימו יום זה להיות רם ומתנשא גבוה מעל גבוה, וגילו את עינינו להבין ולהשכיל עוד ענינים נשגבים שחבויים ביום זה בבחינת "בכסה ליום חגנו". ענין המלכת ה' יתברך - "אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם" (ר"ה טז). זה הוא מהותו של יום כפי העולה מנוסח התפילות שטבעו חכמים ביום זה שהן הנה מקשה אחת של המלכת ה'.

עוד לימדונו ענין נוסף גילו בו שהוא יום הדין הגדול והנורא. אמרו: "בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון" (ר"ה פ"א מ"ב) ואמרו: "שלושה ספרים נפתחים בראש השנה, אחד של רשעים גמורים, ואחד של צדיקים גמורים, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורים - נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים וכו' (ר"ה טז) ולמדונו חז"ל על גודל הפחד והאימה מהדין: "אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים? - אמר להם: אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו - וישראל אומרים שירה?" (ר"ה לב, ב) והאריכו במענינתם בתיאור עומק והיקף הדין במטבע שטבעו בברכת זכרונות: "לפניך נגלו כל תעלומות והמון נסתרות שמבראשית... הכל גלוי וידוע לפניך ה"א צופה ומביט עד סוף כל הדורות... ועל המדינות בו יאמר איזו לחרב ואיזו לשלום... מי לא נפקד כהיום הזה!" נורא נוראות! לא פלא שאחרי תיאורים אלו באה ההכרזה "אשרי איש שלא ישכחך!" וודאי, אלא מה!?

יתירה מזאת. לכי נעיין היטב בנוסח התפילה ובפיוטי הקדמונים נגלה שהבריאה כולה עוברת תחת ביקורת המשפט אף אלו שאינם בני ברית: "**ובריות** בו יפקדו להזכירם לחיים ולמוות", "מי לא נפקד כהיום הזה!" וכן "ותחתוך קצבה **לכל בריותיך**". ואפילו בעלי חיים נפקדים, כן משמע מהלשון "ותפקוד נפש **כל חי**". ואגב אורחא נשאל: מה לעכבר ולציפור וליום הדין? כלום יצר הרע יש בהם? והמלאכים, מדוע הם נחפזים וחיל ורעדה אוחזים? כי לא יזכו בעיניך בדין!... אתמהא!

נמצאנו למדים עד כה: שני ענינים נתפרשו במקרא על ענינו של יום ראש השנה. ראשית לכל הוא יו"ט, לפיכך נוהגים לרחוץ ולהסתפר, שמחים ומברכים שהחיינו. ועוד נרמזה בתורה מצוות תקיעת שופר. אמנם, לא נתפרש ענינה כלל. וחז"ל הקדושים פתחו לנו פתחים לעוד מרחבים חדשים, האחד ענינן המלכת ה', והשני הדין על כל הבריאה. אחר כל זאת חשים אנו מעט נבוכים, לדעת מה זה ועל מה זה, אם נשמח או נתעצב, אם נעלוז או נבכה, שמא תאמר אפשר לקיים שניהם... הכיצד?!

אם לא די לנו בתפקידים הרבים שהוטלו לפתח עבודתנו הקדושה ביום נורא ונשגב זה, מאיר לנו הזוה"ק באלומת אור עוד ענין חדש ונוסף גם הוא על כתפנו השחה, וכה דבריו על הפסוק "אתם נצבים היום כלכם לפני ה"א ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל... לעברך בברית ה"א ובאלתו אשר ה"א כרת עמך היום. למען הקים אתך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים", פירשו בזוה"ק: "היום - הוא יומא דדינא". כלומר: בכל שנה ושנה ביום הדין נכרתת מחדש הברית בין ישראל לאביהם שבשמים. והנה לנו עוד תפקיד שהוטל על יום זה כריתת ברית בינינו ובין

הי"ת. וכאן האב שואל: מה ענין הברית לראש השנה? מאין יבוא עזרנו?!

ספרנו אם כן חמישה עניינים שהזדמנו לפונדק של ראש השנה: יו"ט, שופר, יום הדין, המלכת ה' והתחדשות הברית עם ישראל. ואין אנו יודעים האם קובע כל אחד מקום לעצמו או שכולם ענפים הם היונקים מאותו שורש. אם אכן כן, תאווים אנו לדעת מהו אותו הדבק הקושר בינותם, ומעל כל אלו, בל נשכח את האור של ראש השנה בו פתחנו דברינו, "אורי - בראש השנה", הרבה אורות נמנו כאן. מסנוורים אנו. הנוכל לדעת תכליתו ומהותו של אור זה מהו?!

"זה היום תחילת מעשיך זיכרון ליום ראשון". זהו היסוד והשורש. בראש השנה נברא אדם הראשון - נזר הבריאה, כן מפורש בפסיקתא: "בראש השנה נברא האדם הראשון, שעה ראשונה עלה במחשבה, שניה נתייעץ עם מלאכי השרת, בג' כינס עפרו... בט' נצטווה, בי' סרת, בי"א נידון, בי"ב יצא בדימוס. א"ל הקב"ה: זה סימן לבניך כשם שעמדת לפני בדין ביום זה ויצאת בדימוס, כך עתידים בניך להיות עומדים לפני בדין ביום זה ויוצאים בדימוס. וכל זה אימתי בחודש השביעי באחד לחודש, ומכאן סמך לזה האדם נדון בראש השנה יותר מבשאר ימים".

יודע אני מך ערכי ואיני מבין בדברי קבלה ולא כלום, אולם כך למדתי מרבתי שבזוהר הקדוש מבואר שבסוף כל שנה מתקיים כביכול מצב של 'דורמיטא' - שינה, ומתוך מצב זה מתפתחת ה'נסירה' - התחדשות של הבריאה. כאן מתגלה לנו רובד נוסף ועמוק במהותו של יום, לא די שהעולם נידון בראש השנה **אלא שהוא נברא מחדש בראש השנה.**

פירש מורי ורבי בנתיבותיו: כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו נתן בו תוקף וחיות לשנה אחת בלבד. ביום כ"ט באלול שנת א' לבריאה פג תוקף. אמנם ראו עינינו עולם חי וקיים, הרים וגבעות עץ פרי וכל ארזים, החיה וכל בהמה עומדים קיימים ושלמים, משול הדבר למי שמת מוות קליני ר"ל, הגוף קיים, הלב פועם, אך המוח מת. פג תקפו של העולם הצעיר, הוא ומלואו תלויים היו על בלימה, וזהו המצב של דורמיטא - שינה, ומתוך מצב זה חידש הקב"ה את עולמו ונתן לו תוקף לעוד שנת קיום נוספת. וכן הוא סדר הדברים בכל שנה ושנה.

בתפילת המוספין מכריזים אנחנו: "זה היום תחילת מעשיך זיכרון ליום ראשון". אין אנו אומרים 'זיכרון' לתחילת מעשיך, כי אם 'תחילת מעשיך' - בפועל ממש. הסיבה שנקבע יום זה דווקא לתחילת המעשים הוא זיכרון ליום ראשון. דוגמא לדבר: יום הכיפורים. הדבר ידוע שנקבע יום זה לסליחה משום הסליחה והמחילה שהיתה לאנשי דור המדבר אחר חטא העגל. אך מבין כל בר דעת שיום הכיפורים אינו 'זיכרון' לסליחה וכפרה, אלא 'יום סליחה', זוהי מהותו של יום. הן הן הדברים אף בראש השנה, ביום זה מתחיל הקב"ה את מעשיו ובורא עולם חדש לשנה נוספת.



ומה שנבחר יום זה של א' בתשרי דווקא הוא משום זיכרון ליום הראשון בו נברא האדם בששת ימי בראשית.

אחר שהבנו כל זאת, חפצים אנו להבין ולהשכיל: מאי האי?! מדוע באמת חשוב לברוא עולם חדש בכל שנה? מה כל כך רע בעולם ישן וטוב שימשיך ברצף עד ביאת גואל צדק?

הבה נלמד מהמלמד בחיידר. הוא פותח את היום הראשון של שנת הלימודים, כך אנו מקוים, כשהוא מודיע חגיגת לתלמידיו: "היום אנו פותחים דף חדש, אינני מכיר אחד מכם, לא שמעתי עליכם דבר, כל אחד ממכם יכול להיות התלמיד המצטיין, בכיתה, הוא אף פעם לא התקוטט ולא השתולל, לא הפריע ולא התחצף. אתם מקבלים הזדמנות להתחיל מחדש!" מלמד מצויין.

וכך גם בורא עולם. הוא אינו פותח בפנינו שנה חדשה כי אם עולם חדש. ברוב רחמיו וחסדיו הוא מעביר אותנו מהעולם של תש"פ על טעויותיו ועבירותיו, לעולם חדש של תשפ"א עולם זך וטהור. ההיסטוריה של מעשי אדם ותחבולותיו בשנה החולפת נמצאת במגירה, אך כמו המלמד האוהב והאהוב ממין אותנו בורא עולם לבוא ולהיכנס לעולם החדש שברא עבורנו נקיים וחלקים. וזהו חסד ה' עם בריותיו לאפשר להם להתחיל מחדש כתינוק שנולד ללא רבב.

וענין זה מצאנו בסוגיא נוספת ו'יובל' שמה. מהותו של היובל היא 'וקראתם דרור'. נתאר לעצמנו אדם שהוא עבד לאדונו עשרות בשנים, לפני 45 שנים מיאן לצאת לחפשי ונרצע באזנו, היה הוא אז נער צעיר, עלם חמודות, בגיל ישיבה קטנה, עתה הוא פנסיורן בן 60, זקן לבן משתפל מסנטרו, את רוב חייו עשה בבית זה, הפך לחלק בלתי נפרד ממשפחת אדונו, הבנים אחיו והבנות אחיותיו, מה לו לצאת לחפשי? מה יעשה שם בחוץ? אך תורתנו הקדושה יוצרת עבורו עולם חדש, 'ועבדו לעולם' - 'לעולמו של יובל'. זהו עולם שנמשך חמישים שנה ולא יותר. "קץ שם לחושך". מתחיל עולם חדש. הזדמנות חדשה גם לאותו מסכן, "ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו". נאנקת כלכלית?, נעבאך! מכרת את ביתך?, א- ברוך! אך לא לעולם חושך, לא לנצח תתמסכן. סוף העולם הגיע, עולמו של יובל, ביתך יחזור אליך ותתחיל מחדש. אף בראש השנה קיימת בחינה זו בזעיר אנפין, עולם חדש, הזדמנות חדשה.

הנה לנו סוד מסודות קולו של השופר. זהו השופר של יובל וזהו השופר של ראש השנה. תקיעה שמכריזה על יציאה מעבדות לחרות. ביובל יוצא הגוף לחירות, ובראש השנה יוצאת הנפש מהעבדות ליצר ולתאוותיו לחרות עולם. קבלת עולם חדש, תוכל להתחיל מחדש והפעם בלי טעויות.

וזהו סוד מסודות אורו של ראש השנה, אור יקרות שאין כמותו בכל האורות. במשך השנה עולמו של אדם הולך ומחשיך לו, הוא מוצא עצמו, נופל בכה וחוטא בכה, עבד ליצרו. בא ראש השנה ומאיר לו את חייו מחדש, פותח בפניו עולם חדש ומזמין אותו בחום להיכנס ולהתחיל מהתחלה. היש לך אור גדול מזה? הדא הוא דאמרת: "אורי -

כך פירש בעל "תולדות יעקב יוסף" מפולגאה (תלמיד חבר לבעש"ט) את מאמר חז"ל (ר"ה ז:): "אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן: שלושה ספרים נפתחים בראש השנה, אחד של רשעים גמורים, ואחד של צדיקים גמורים, ואחד של בינונים וכו'" ופירש: שלושה ספרים פותחים בפני כל אדם בראש השנה ונותנים לו לכתוב עצמו לשנה החדשה. צדיקים גמורים כותבים עצמם לאלתר בספרם של צדיקים, וכן רשעים, הבינונים - אלו שמתחבטים בין רצונם לעבוד את אבינו שבשמיים ובין תעתועי היצר, נותנים להם עשרה ימים לברר מקחם, איה רצונם לכתוב עצמם בעולם החדש שזה עתה נולד.

נשים לב: פיוטים רבים נאדרים בקודש נוספו לתפילות הימים הנוראים, אך ראשונה לכולם כבר בפתחו של יום הקדוש מוסיפים אנו: "לדוד מזמור, לה' הארץ ומלואה!" ויתכן (שמלבד הסגולה לפרנסה, כידוע) אנו מכריזים על תכלית העולם החדש שנברא ברגעים אלו ממש, למה נברא?! מה תכליתו?! "לה' הארץ ומלואה!" להרבות כבוד שמים. "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו". "כי הוא על ימים יסדה", עתה ממש, "ועל נהרות יכוננה". מיד אנו מזמינים את כל האורחים בעולם החדש לעלות בהר ה': "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו?" אלו הם הדרישות: היות "נקי כפיים ובר לבב וכו'". זהו כרטיס העליה.

ואחר בואנו עד הלום, נוכל עוד להעמיק דבר. כשברא הקדוש ברוך את עולמו לא תוהו בראו. כל פרט ופרט שנברא תכלית יש לו בעולמו של הקב"ה לשמה נברא. פשוט הדבר. וכשבורא הקב"ה את העולם החדש בכל שנה, נבחנים ונבדקים כל יצור וכל יצירה היש בהם עדיין את אותה תכלית אם לאו. זהו ענין הדין של ראש השנה, בירור דק עד דק האם עושה כל נברא את תפקידו, האם צורך בו? האם זכות קיום לו בעולם החדש?! משום כך אין הדין על בני אדם דווקא: "ותספור ותפקוד ותמנה נפש כל חי", "ותחתוך קצבה לכל ברייתך" לאו דווקא בני אדם, "כי תביא חוק זיכרון להיפקד כל רוח ונפש" לא "להיפקד נשמות ישראל". אפילו מלאכים רועדים וחוחלים מאימת הדין: "ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון", כולם נבדקים ונבחנים האם זכות קיום להם בעולם החדש שנברא זה היום. אמנם ברור הדבר שעיקר משמעות הבירור שייך בבני אדם בעלי הבחירה. וישראל קדושים עם בחירו, הלא המה נבחרו לממלכת כהנים וגוי קדוש, גדול ועצום תפקידם ככל כפליים שבע שבעתיים, ומדקדקים עמם ביתר שאת, כחוט השערה. **וזהו סוד מסודות המשפט ביום זה של ראש השנה.**

תכלית בריאת העולם מהי? הרבות כבוד שמים! "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו". אין לו אם כן לעולם החדש שנברא זכות קיום ולו רגע קט אם לא יתגדל בו שם כבוד מלכותו. עם ישראל 'עבדי ה' הם המה שנבחרו לתפקיד זה לענוד כתר לראשו של מלך מלכי המלכים, "ויתנו לך כתר מלוכה", ומיד בפתחו של העולם החדש ממליכים אנו



אותו באהבה גדולה על כל העולם החדש כולו. זוהי תמצית עבודתנו במשך הימים הקדושים האלו להמליך את הקב"ה על כלך פינה ופינה בעולם החדש מהודו ועד כוש. לכך מכוונות כל תפילותינו: "מלוך על כל העולם כולו בכבודך והינשא על כל הארץ ביקרך והופע בהדר גאון עוזך על כל יושבי תבל ארצך". אם עדיין לא מספיק ברור, אנו מפרטים: "וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו: ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה!". שמונה פעמים הזכרנו את השורש "כל" בקטע קטן אחד. זו היא עבודתנו. לא עלינו בלבד המלכתו, כי אם על כל העולם החדש, על הסינים ועל הפינים, על ההולנדים והתאילנדים, שכן גם הם, מה לעשות, נבראו עתה מחדש. **וזהו סוד מסודות המלכת ה' ביום זה של ראש השנה.**

וכאן אנו מגיעים ל'שפיץ' החיזוק של ראש השנה. אלינו. מה איתנו? הרי בעולם הישן היה לנו מקום של כבוד. זכינו להיות סגולתו ותפארתו של מלך מלכי המלכים, "הני תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהן? מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ!" ומה בעולם החדש? הן אנו זועקים בגרון נחר "ה-מ-ל-ך" ואין אנו משאירים פינה בעולם מקצהו ועד קצהו פנויה מהמלכתו של ה"ת. אך מה איתנו בעולם החדש? ל זה אומר הזוהר הקדוש: מה אנו ממליכים אף הוא ממליך. "את ה' האמרת היום וה' האמירך היום". "אתם נצבים היום כולכם לפני ה'א": היום - הוא יומא דדינא" מה כתיב שם? "לעברך בברית ה"א ובאלתו". ביום זה של ראש השנה הקב"ה כורת עמנו ברית מחודשת, לעולם החדש של תשפ"א. ובחסדו הגדול נכנסים בברית עמו ית' כל איש ישראל, גם מי שבעולם הקודם לא הוכיח נאמנות. אין הוא מוותר על אף אחד, "מחוטב עציץ ועד שואב מימין". "לבל ידח ממנו נדח", "אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה"א ומשם יקחך", **וזהו סוד מסודות הברית של יום ראש השנה שגילה לנו הזוה"ק.**

ומשום כך אנו "ניצבים" ולא "עומדים", ניצבים בזקיפות קומה ביציבה בטוחה ואיתנה, משום האהבה הגדולה שמתעוררת ביום זה, "אהבתי אתכם אמר ה'", עד שכורת הוא עמנו ברית של אהבה, אהבת אב לבנו יקירו, וידועה לשונו של הזוה"ק: "ואע"פ שהקב"ה אוהב את המשפט שנאמר 'כי אני ה' אוהב משפט' נצח רחימו דבנוי לרחימו דמשפט" אוהב הוא יותר את בנוי ואהבתו לבנוי מנצחת אהבתו למשפט. איך אם כן לא נחגוג בשמחה ובטוב לבב ביום זה, הדא הוא דכתיב: "ויאמר להם: לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות יהוה היא מעזכם" **וזהו סוד מסודות השמחה ויו"ט של ימים אלו של ראש השנה.**

סוף דבר: ראש השנה הוא יום של אור גדול, הזדמנות של פעם בשנה, יציאה לחירות מהעולם הישן והרע וכניסה לעולם חדש נקי וחלק. יום שאין בו "אשמנו" ולא "בגדנו", יום שכולו פתח כפתחו של היכל לעתיד טוב יותר, טהור יותר. הזדמנות שאסור להחמיץ! מכך יש לפחד. ואף מרן המשגיח זצ"ל הסכים כשאמרו זאת בפניו.



הרב צבי מאיר גודיק • ביהמ"ד דרכי דב אתקין רבי אבהו

גמ' ר"ה לד. אתקין רבי אבהו תקיעה שברים תרועה, הדר עביד תקיעה שברים תקיעה והדר עביד תקיעה תרועה ותקיעה. ומתבאר דמספקא ליה אי תרועה היינו גנוחי גנח או ילולי יליל או תרוויה יחד.



המובן בפשטות, דספיקא דדינא הוא, וע"כ התקין רבי אבהו לתקוע ג' האופנים לצאת ידי הכל. וכן הוא ברמב"ם פ"ג משופר ה"ב תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו בה ספק לפי אורך השנים ואין אנו יודעין היאך היא וכו', לפיכך אנו עושין הכל.

אולם בדברי רב האי מצינו, וז"ל "ואל תחשבו כי נפלה בימי ר' אבהו ספק בדבר זה וכו'. וכך מנהג לכל ישראל, מהם עושים תרועה יבבות קלות, ומהם עושים יבבות כבדים שהן שברים, אלו ואלו יוצאין ידי חובתן, כי שברים תרועה הן, ויבבות תרועה הן. והיה הדבר נראה כחלוקה אע"פ שאינה חלוקה ולא פלוגתא היא אלא מר כאתריה ומר כאתריה. וכשבא ר' אבהו ראה לתקן תקנה שיהו כל ישראל עושין מעשה אחד ולא יהא ביניהם דבר **שלהדיוטות נראה** כחלוקה. ע"כ.

ההמובן בדבריו, דעד כמה דתרועה לשון בכי, הנה מאי אכפ"ל תו איזו צורת בכי יעשה, העיקר שיתקע בקול שבור ששם בכי עליו. וכל תקנת רק אבהו היא אך מחמת ההדיוטות שנראה להם כמחלוקת. ובכדי לפייס דעתם, תיקן לתקוע בכל האופנים.

וכמה נפק"מ מצינו בזה.

א. הק' התוס' (לג: סד"ה שיעור) וצריך לדקדק כשמסיים השלשה קשרקי"ם ומתחיל הקשקי"ם וכו' למה לי שתי תקיעות זו אחר זו, ממ"נ יפטר



בתקיעה אחת דאי גנח ויליל הרי יצא בשלשה קשר"ק ואי גנח לחוד אותה התקיעה של קשר"ק אחרון תעלה לו למנין קשר"ק.

והנה, בשלמא להרמב"ם אכן הקו' במקומה, דסו"ס רק חד מינייהו הוא הנכון, וא"כ יוכל להתנות דאי הקשר"ק הוא הנכון, הרי תקיעה אחרונה בקשר"ק. ואי הקשר"ק הוא הנכון, תעלה תקיעה זו לראשונה דקשר"ק. אמנם, אליבא דרב האי קו' מעיקרא ליתא, דהלא כך היתה צורת תקנת ר' אבהו, דייעשה ג' האופנים בשלימותם לפייס ג' המנהגים.

ג. כ' הרא"ש ונהגו העם לתקוע מיושב קשר"ק ג"פ וקר"ק ג"פ וכו' ומפני שהציבור צריכין לשמוע תקיעות של סדר ברכות, לפיכך חוזרין ותוקעין על סדר ברכות, קשר"ק פעם אחת וקשר"ק פעם אחת וקר"ק פעם אחת שלא להטריח על הציבור. ורבינו תם תמה על מנהג זה, דקשר"ק של מלכיות וקשר"ק של זכרונות וקר"ק של שופרות סותרין זא"ז דאי גנח ויליל איבעי למיעבד כולהו קשר"ק ואי גנח לחוד איבעיא ליה למיעבד כולהו קשר"ק ואי יליל לחוד בעי למיעבד כולהו קר"ק. ע"כ.

ואף הכ"נ, בשלמא להרמב"ם, קו' ר"ת במקומה ניצבה, אמנם, אליבא דרב האי א"ש המנהג, דאחר דבכל צורה של תרועה יוצא יד"ח, ורק פיוס להדיטות בעי, הרי די בתקיעות דמיושב לפייס דעתן, דתקעו ככל המנהגים. ולאחר שלימדם להדיטות דלכל מנהג, מקום של כבוד וחשיבות, שוב די בתקיעות על סדר הברכות, לבצע זה למעשה, ולתקוע על כל חד מינייהו סוג אחר על תרועה, להראות בזה הסכמת כולם דכל מנהג נכון בהלכה. ויעו' בר"ן דתי' מנהג זה אליבא דרב האי, ואולי יש לפרש דבריו כנזכר.

ג. ברא"ש סי' יא' מעשה אירע במגנצא שתקע התוקע פעמיים קשר"ק ובשלישי תקע ב' שברים והתחיל להריע. והראב"ן אמר דלא הפסיד סדרו בכך, כיון דתרועה ושברים, שניהם משום תרועה דקרא הוא, דמספקא לן דלמא גניח ויליל והכל תרועה אחת היא, והוה ליה כמו נתקל בשברים שחוזר עליו, והכא נמי יחזור ויתקע שבר אחר ויריע ויתקע תקיעה דכיון שלא נגמרה התרועה לא הוי הפסק וכאילו נעשו בזה אחר זה דמי. אבל ודאי אם נגמרה תרועה הוי הפסק. ע"כ. כלומר, חילק הראב"ן דאם הפסיק באמצע שברים דתשר"ת, במקצת תרועה חשיב איתקיל ובתרועה שלימה, חשיב הפסק, וכאילו הקדים התרועה לשברים וצריך לחזור.

וכ' ע"ז הרא"ש אינו נראה לי, שהרי קשר"ק עושין משום ספק דלמא גנח ויליל והוי הכל תרועה אחת וקול אחד, אלא שקיצר בתרועה שלא עשה ג' שברים ומיד עשה התרועה, כה"ג לא הוי הפסק, דאין כאן הפסק קול אחר, כיון שהוא מעין התרועה. ע"כ. כלומר, עד כמה דבתשר"ת עסקינן, ותרועה דידה גנח ויליל הוא, שוב אף דעביד יליל שלם, אין כאן שלימות אלא חשיבא כמקצת מן הקול השלם של התרועה שהוא גנח ויליל יחד, ואכתי בכלל איתקיל הוא.

והנה, דברי הרא"ש שפיר מללו, דסו"ס בתשר"ת עסקי' וגנח ויליל חד הוא, ומדוע תהיה התרועה הפסק בשברים ולא כאיתקיל בעלמא. והנראה בס"ד, דתל' בנדון

הנזכר. אי ניזיל כהרמב"ם דכד עביד תשר"ת הוא משום דרק כך צריך לעשות וזהו האמת, ואי ריע רק ליל לחוד אינו כלום. אכן א"ש דאף בעביד ליל שלם, ס"ל להרא"ש דאינו כלום, וחשיב כעוסק להריע כדבעי וכאיתקיל בעלמא. משא"כ אם נבין כדברי רב האי דאף כאשר עבדי' תשר"ת אי"ז אלא משום פיוס להדיוטות, ובאמת, אף דעביד קר"ק לחוד נמי יוצא יד"ח, דלזה טען הראב"ן דאי עסיק בתשר"ת ובאמצע השברים הפסיק והריע תרועה שלמה, פסול, דהלא אף לתרועה לחוד נמי, שם תרועה שלמה איכא, וחשיבא הפסק.

ומהר"ר א.י.ק. שליט"א שמעתי לבאר צדדי פלוגתתם בדרך נוספת, דלכו"ע כהרמב"ם אלא דיש לחקור לסוברים דבעי' תשר"ת, האם רצון התורה בחיוב תקיעת התרועה, להריע **ב' קולות** קול של גנח וקול של ליל. או דלמא, כך נאמר הדין להריע **קול אחד** המבטא גנח ויליל יחדיו. ותלה בזה דבריהם, דהראב"ן ס"ל כצד הראשון, ולכך הוה פשיט"ל דכד השלים הליל, הרי לן קול שלם בפנ"ע ומפסיק, משא"כ הרא"ש דס"ל כצד השני וסבר דאף בהשלים הליל, אכתי חשיב כמקצת הקול השלם הנצרך, וכאיתקיל דמי.

ד. כ' הרא"ש שיעור התקיעה כשיעור שלשה יבבות פירש"י ג' קולות בעלמא כל דהו לפי"ז צריך ליזהר דהא שיעור תקיעה כתרועה ושיעור תרועה כשלש יבבות. ובהגה"ה שם העיר וז"ל ול"נ שאין צריך ליזהר וכו' דהא דעבדינן שברים היינו משום גנוחי גנח, א"כ תקיעה לא הוי אלא כשיעור ג' גניחות והם גדולות יותר. ע"כ.

ונראה לבאר צדדי דבריהם דתלו ב-ב' ההבנות הנ"ל. אי ניזיל כהרמב"ם, אכן הערת ההגה"ה במקומה, דאחר דספק קמן אי יעשה התרועה גנח או ליל, א"כ מאי אכפל שכאשר תקע ליל ג' כוחות, נקבעה אף התקיעה כ-ג' כוחות. הא סו"ס כאשר תוקע קש"ק, עושה כן משום דס"ל דרק זהו האמת, וקר"ק דעביד קודם לכן אינה כלום, וא"כ מה לו להתחשב השתא בשיעור שנקבע לתקיעה דקר"ק. משא"כ אי כרב האי, דלעולם לכל סוגי המנהגים מקום של אמת, אחר דבתקיעת קר"ק, עולה דשיעור התקיעה כ-ג' כוחות, שוב נקבע כך לכו"ע דכך שיעור המינימום של תקיעה, ומעתה בכל שבר שיתקע בכל בבא שיהיה צריך ליזהר שלא יאריך כאותה התקיעה, וא"ש דברי הרא"ש.

ה. בשעה"ד כשתקע רק חד מינייהו, קר"ק קר"ק קר"ק או קש"ק קש"ק קש"ק. להרמב"ם ספק יצא יד"ח דאורייתא. ולרב האי יצא ודאי דאורייתא, ורק קיום תקנת ר' אבהו חסרה לו. ובטור שו"ע ומשנ"ב נקטו בפשיטות כהרמב"ם.





הרב יוחנן אלול • ביהמ"ד אור דוד דלתי תשובה חי פתח לי אורי וישעי

• הלכות והנהגות ר"ה •

זמן אמירת הסליחות

מלשון השו"ע (תקפא, א), שכ: 'נהגו לקום באשמורת לומר סליחות', משמע דס"ל שאמירת הסליחות שייכת יותר בהשכמה.

אמנם האגרות משה (ב, קה), כ' מכמה פוסקים שנהגו באמירת בחצות הלילה.

והגר"א יוסף כ' שבענין זה כל אחד יעשה כפי ראות עיניו, מי שמסתדר לו יותר בחצות יאמר בחצות. ומי שמסתדר לו יותר בהשכמה יאמר בהשכמה.

בדיקת מזוזות

כ' בספר 'מטה אפרים' נהגו אנשי מעשה לבדוק את התפילין והמזוזות שלהם בחודש אלול.

ויש להדגיש שא"צ לקחתם למכון וכדו', אלא כל אדם שמכיר צורת אות שיכול לקרותה ולראות שלא הישתנה משהו מהפעם הראשונה, שאז כן בדקו עם בקי ובדיקת מחשב, סגי בהכי. (בשם הרב טשנזר שליט"א מו"צ בעיר אופקים).

ויש אומרים שצריך לנהוג כן בפרט מזוזות שגלויים לעין השמש, וכ"ש בזמנינו שהחום נתרבה בעולם, וקרוב הדבר שהדיו של המזוזות נמס והיו לבשר אחד.

וה"ה שלא להשאיר תפילין במכונת בימים חמים, ובפרט אם הצבע של המכונת 'כהה', וזה יכול לגרום הרס גם לבתי התפילין.

תענית ערב ר"ה

כתבו הב"י והד"מ שראוי ונכון להתענות ער"ה (סי' תקפא).

משנתה של תורה

והחכם עיניו בראשו, לראות עד כמה יוכל לקיים הלכה זו כיון שעד לפני כמה דורות אפי' הנשים נהגו בתענית זו, כי מי לא יירא מיום דין הנורא, אא"כ תש כח, ואם יתענה בער"ה, יפריע לו ליוה"כ, שלא יתענה (מטה אפרים).

וכ' הכה"ח (תקפא, נט), שגם בעבירות שבין אדם לחבירו, לא ימתין עד עיו"כ לבקש מחילה מחבירו, אלא יראה לעשות זאת קודם ר"ה.

כשרות השופר

הנה ממה שכ' השו"ע (סי' תקפ"ו), ששופר של עבודת כוכבים פסול, וכמה פרטי דינים בניקב וסתמו, וכן בנסדק ודבקו, הרחיב הקצר וקיצר הרחב, וכ', משמע שכדאי לקנות שופר שבא ממקום שיש שם השגחה, וב'ה אכשר דרא, ויש הכשרים גם על השופרות.

הש"ץ והבעל תוקע

כ' הרמ"א (תקפא, א), וידקדקו אחר ש"צ היותר הגון'.

ויש לבאר מדוע לגבי הש"ץ הזהיר אותנו הרמ"א שיהיה בן 30 וכו', לעומת זה בשופר שהוא מהתורה, יכול התוקע להיות מגיל 13 והביא ב' שערות? וי"ל: שאני שופר שאין דינו במשמיע אלא בשומע, לכן סגי שיהיה התוקע בר חיובא, משא"כ תפלה שהיא לרצות את השי"ת.

ועכ"פ גם גבי תוקע מזהיר על כך המשנ"ב (תקפה, ג), שראוי שהתוקע יהיה צדיק והגון.

לכל הפחות ג' פעמים

יש שנהגו באכילת הסימנים של ר"ה - בשני הימים של ר"ה וגם בסעודה שניה בבוקר וי"ל שהוא עפ"י מה שכ' הבן יהוידע (בביאורו לגמ' הוריות יב). שאומרת 'הא רגיל בריש שתא למיכל וכו', ורגילות היא לכה"פ שלשה פעמים.

יעלה ויבוא כברכת המזון

בראש השנה כיון שהיעלה ויבוא שבו הוא מדין ראש חודש ולא מדין יו"ט, וגם יש דיעות שסוברות שאין בו מצוות 'שמחת בחגך', לכך כתבו המג"א (קפח, ז), והכה"ח (תקצז, ז), שאם התחיל הטוב והמטיב אין מחזירין אותו.

אמנם בשער הציון (סקט"ו), פקפק בדברי המג"א, וצדד כהאליה רבה שחוזר.

וכ' בספר ברכת ה' (ב, פ"ה סכ"ד), שמהיות טוב - שלא יכנס בספק ברכה לבטלה, כדאי שאם יוכל לשמוע את הברכה מאחר עדיף.





הר' דב סוקולובסקי שנה שרשה בתחילתה

א גוט געבענטשט יאהר ~ אויף אייך און אויפן גאנצען דור ~ ולקל אהינו יהיה אור

גרגרי הלכה מנהג ואגדה לר"ה שחל בשבת

♦ תוכן ♦

א. שנה שאין תוקעין בתחילתה. **ב.** בשבת אין השטן מקטרג. **ג.** ר"ה שחל בשבת סימן טוב בדרך משל. **ד.** מזמור שיר – דבר בעתו. **ה.** ויכולו. **ו.** תוספת שבת 1. **ז.** תוספת שבת 2. **ח.** תוספת שבת 3. **ט.** עוד על דברי החת"ס הנ"ל. **י.** לאור הנר – הלכה. **יא.** לאור הנר – סיפור. **יב.** שלום זכר. **יג.** יקום פורקן. **יד.** סעודה שלישית. **טו.** אומן. **טז.** כביכול מוכרח לגזור לחיים.

א. שנה שאין תוקעין בתחילתה

יתא בחז"ל (ר"ה טז): ואר"י שנה שאין תוקעין בתחילתה מריעין לה בסופה. ובתוס' בשם הבה"ג לאו דמיקלע בשבתא אלא דאיתיליד אונסא, והב"ח (סי' תקפ"ה) פ' כוונת התוס' שהיה זה אונס קרוב לפשיעה, וע"כ מריעין לה בסופה. ובריטב"א כ' בשם הבה"ג דדוקא כשאין תוקעין בפשיעה אבל כשחל בשבת אין מריעין בסופה. אבל בפירוש ר"י אלמדארי (לא' הראשונים) כ' ש"מ את דברי הגמ' כגון שארע ר"ה בשבת שאין תוקעין. והביא ראשונים החולקים דלא יתכן שחז"ל יתקנו לא לתקוע ויבואו חלילה לידי סכנה שירעו בסופה, וע"כ שלא תקעו משום פשיעה ולא משום שבת.

ב. בשבת אין השטן מקטרג

ביערות דבש (דרוש א) מביא מהאר"י הק' ז"ל דהנה אמרו בגמ' (שבת פט.) דהשטן שאל לקב"ה תורה היכן היא, וכי לא שמע את קבלת התורה? ארץ רעשה ושמים נטפו וכו',

אלא דהשטן וכתו בשבת נשלחים לנוקבא דתהומא רבא ושם בחושך ידמו כל השבת ולא יצאו והתורה ניתנה בשבת ולא ידע השטן מכל זה ולפי"ז ר"ה שחל בשבת אין השטן יכול לקטרג, כי הוא בנוקבא דתהומא רבא, ומבאר היע"ד, שלא רק השטן מקטרג אלא יש עוד מלאכי דין הבאים להתייצב על ה', והם סובבים המרכבה גם בשבת, ולכן יש לתקוע בשבת.

אלא שידוע דקטרוג המלאכים על ישראל, הוא: תנה הודך על השמים מה אנוש כי תזכרנו, כלומר שהם מקטרגים שלא תהיה שכינה בישראל, ולכן בביהמ"ק שהיתה השראת השכינה יש קטרוג דתנה הודך על השמים ולכן בביהמ"ק תוקעים, וכמו"כ במקום סנהדרין דיש השראת השכינה תוקעים, אבל בשאר מקומות אין צורך לתקוע, ורק בחול שהשטן מקטרג תוקעין בכל מקום.

ג. ר"ה שחל בשבת סימן טוב בדרך משל

יש לחקור אם ר"ה בשבת אם זה סימן טוב, ובזה מצאנו ששנים שרעות ביותר ושנים בטובות ביותר היה ר"ה בשבת, דשני שנים שנחרב ביהמ"ק היה ר"ה בשבת (ירושל' תענית ד, ו) וכו'. בשנים שיותר טובות מצינו שמחילת עוון הגל היה בשנה שחל ר"ה בשבת וכן הקמת המשכן וכו' וכן שנה שנכנסו לארץ היה ג"כ בשבת וכו'.

ויובן זה במשל: שר אחד בעבודת המלך חטא והמלך קצף עליו עד מאד וצוה להשופטים לדונו כפי שורת הדין, וילך השר לבקש לו מליצים היותר טובים שיעמדו לו בשעת דינו אבל המליצים שמטו להם אחד ואחד ולא נשאר איש שרצה לקבל עליו המשרה הזאת באמרם כי אין לו התנצלות ואחת דתו להעגש.

והשר בראותו כי אין איש עומד לו בשעת דחקו ויצר לו מאד ויגד לאשתו את כל הדברים האלה ותנחמהו אשתו ותאמר אליו למה פניך נופלים ומה לך פנות אל המליצים, הלא אנכי יוצאת ובהא בחצר בית המלך הפנימית וגם שם לי אוהבת קשורה בנפשי שתעמוד בעת צרתי השקט ושמע אנכי אדבר לך אל המלך ואל השופטים, ויהי כן כאשר אמרה, וכשהגיע יום הדין ותעמד האשה למליצה טובה בצד אישה ומשפט השר נחרץ לזכותו.

ואך ימים מועטים עברו והנה גם שר אחר בעבודת המלך חטא כחטא שר הראשון וגם אותו צוה המלך להתייצב לפני השופטים שיעבור עליו המשפט ויאמרו לו אוהביו לך נא ובקש לך איש שימליץ בעדך לפני השופטים, והשר בזכרו כי זה זמן קצר אשר גם חבריו צדק בדין, צחק להם והשיב הלא גם לאשתי מכירים רבים בחצר בית המלך גם היא תדבר טוב עלי אל המלך והשופטים, וגם אני אצא נקי.

אמנם השר האחרון הזה היה איש זעף וקצף ולא שמר כראוי אהבת וכבוד אשתו ובחמתו קם והכה אותה מכות אכזריות עד אשר נשאר סימני



אכזריותו בחוץ לעין כל, ובכ"ז האשה הלכה עמו אל ביה"ד להמליץ בעדו לפני המלך, אכן אך פתחה פיה לדבר, והמלך בראותו צרבת המכה על פניה שאלה מה זה ועל מה זה ותתחלחל האשה וענתה כך וכך כדי לבקש אמתלה לאישה, ולא הצליח בידה.

ויען אחד מן העומדים שם ויאמר הלא הם הסימנים ממכות אישה האכזרי, ויתמה המלך מאד וידבר אל האשה: לאיש אשר אלה לו נעשית סניגור?? הלא רק לקטיגור תוכל להגיש לפנינו, ומשפט השופטים יצא להרשיע את השר ולהענישו.

ובזה יתבאר איך ר"ה שחל בשבת פעמים שהוא לטובתנו ופעמים שהוא בא לרעה ח"ו, כי ישראל שחטאו כל השנה, בעלות קול השופר ביום הדין מצפים שבתקיעתנו יעוררב השטן וזכות התקיעות יהיו לסניגור וכ"ז שחל ר"ה בחול, אבל כשחל בשבת איך ימצא לנו זכות להצדיקנו ביום הדין? אכן לזה בא השבת שהיא בת זוגה לישראל להיות סניגור בעדינו לפני מ"ה, והשבת יוצאת ובאה לפני כסא כבודו, ובזכות שישראל משמרים השבת כראוי הקב"ה מוחל עוונותיהם, אבל כ"ז דוקא כל זמן שישראל מקיימין את השבת, אבל כשאין משמרים את בת זוגם כראוי, ואדרבא מחללים את כבודה ברבים איך תיעשה השבת סניגור להצדיק משפטינו הלא תעשה לקטיגור!

ולכן בפרט בשנים כאלו שר"ה חל בשבת נתאמץ בתשובה בלי הפסק כי המופלא ממנו בל נדע ובמכוסה ממנו בל נשאל.

(לשון המנחת עני לבעל הערול"ג, האיזנו. האיזנו!)

ד. מזמור שיר – דבר בעתו

בערב התקדש החג בשנה זו נאמר מזמור שיר ליום השבת, לקבלת שבת. והנה דבר בעתו מה טוב, כי אי' בחז"ל בכ"מ (מדרש שו"ט ויק"ר ועוד) שאחר שאדה"ר נענש ביום שנברא, וגורש מגן עדן שב בתשובה ואמר מזמור שיר ליום השבת.

מה טוב הוא איפה לומר בר"ה בשבת - מזמור שיר.

אך יש לזכור לומר כבר בקדיש שאחר מזמור זה **לעילא ולעילא**, גם קודם השקיעה אחר שקיבל ע"ע קדושת היום.

ה. ויכולו

אי' בשבת (ק"ט): אמר רב חסדא אמר מר עוקבא, כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו שני מלאכי השרת המלווין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו וסר עוונך וחטאתך תכופר, ע"כ.

וא"כ כבר בליל שבת מתכפרים חטאיו של האדם, והשנה שאנו זוכים שיום הדין יהיה בשבת, מה יש להשתדל לכוון בוכולו על נוראות הקב"ה בבורא מעשה שמים וארץ, ולהשתדל מאד מאד שלא להכשל בכעס ובביטול תורה וכדו', ועי"ז נזכה שהמלאכים שאמרו לנו וסר עוונך וחטאתך תכופר ימליצו טוב לפני כסא הכבוד

ויאמרו לו ית' הן אמש כיפרנו לזה על חטאיו, גזור עליו שנה טובה ומעוטרת.

1. תוספת שבת 1

נשאל מרן שה"ת מדוע בר"ה שחל בשבת אין מקבלים ביום שישי תוספת יו"ט ללא שבת, ויתקעו בשופר בתוספת זו. וענה: "הרי אומרים מזמור שיר" כוונתו שכיון שאומרים מזמור שיר הרי קיבלו גם שבת.

אלא דצ"ע ולא יאמרו מזמור שיר, ויקבלו רק תוספת יו"ט. והשאלה בתוקפה עומדת.

והנה נחלקו ה"ט"ז והמהרש"ל (תרס"ח א) אם קיבל ע"ע קדושת שמיני עצרת אם חייב בסוכה, ושורש מחלוקתם אם תוספת היינו כאילו התחיל במציאות היום הבא וממילא כל דיניו חלים, או דאפשר לחלק ורק חלק מהדינים חלים, ולמ"ד דכאילו החל היום הבא, אך לכאו' יכול לתקוע.

[אדרבה, לפי הצד שלא התחיל במציאות היום הבא, גם אם כבר קיבל תוספת קדושה עדיין נשאר זה יום שישי ערב ראש השנה, ואין תוקעין בער"ה כדי לבלבל את השטן, והתוקע כדי לצאת להמ"ד השני גורע הוא בכלבול השטן, ושוא"ת עדיף].

עוד יש חקירה ידועה אם תוספת שבת הוא רק לענין איסור מלאכה או לקדושת יו"ט ממש גם, ולהצד שהוא רק לאיסור מלאכה בודאי שאין לתקוע. אלא דגם למ"ד שיש בה קדושת יו"ט, אפשר דאין לתקוע כיון דתקיעת שופר תלויה בראשון לחודש השביעי, וזה טרם החל.

ולהיערות דבש שכתבנו לעיל (אות ב) אין סיבה להשתדל לתקוע.

2. תוספת שבת 2

בשו"ת מהרי"ל הביא שיש מי שמתיר לאכול סעודת יו"ט מבעו"י, ויש שאין אוכלין כדי לא להוסיף מחול על הקודש בר"ה משום שיום דין הוא, ע"ש.

ובשואל ומשיב (רביעאי ח"ג, קכ"ה) שכוונת המהרי"ל דלהט"ז (הנ"ל באות ו) דתוספת היא מדאורי' וכאילו התחיל היום הבא, בכל שבת ויו"ט יכול לאכול קודם השקיעה אחר שקיבל ע"ע תוספת, ויצא יד"ח אפילו גמר קודם הלילה, מ"מ בר"ה לא יקדש ויאכל מבעו"י משום דיום דין הוא ועל כן לא יוסיף.

ומביא מקור שאין תוספת יו"ט, מרבינו יונה (ברכות ל.) דהביא מחלו' בשוכח יעלה ויבא בערבית ליל ר"ה אם צריך לחזור, דאיכא מ"ד דר"ה תלוי בר"ח וכמו דבר"ח אין מחזירין אותו בלילה כך בר"ה, ור"י גופא סבר דאמנם הוא תלוי בר"ח מ"מ עדיפא מיניה משום דיש בה איסור מלאכה, ואם יש דין תוספת ביו"ט דר"ה, מה ענינו



כלל לר"ח הוא יו"ט גמור ויש דין להוסיף עליו ומה ענינו לר"ח, אע"כ דאין דין תוספת בר"ה.

ומיישב בזה קושיא שהקשו על המהרי"ל, שהמהרי"ל הק' על הדעה הנ"ל לא לאכול סעודת יו"ט מבעו"י כדי לא להוסיף, מה בכך שלא אוכל הרי כבר קידש בתפילה וקבל תוספת יו"ט, ומיישב המהרי"ל דשמא על הכוס עיקר דהוא דאורי'. והקשו עליו הרי גם אם נאמר שקדוש יו"ט הוא מה"ת על הכוס הוא ודאי דרבנן. אבל להנ"ל מתבאר שפיר דאף שבכל שבת התפלה מה"ת והכוס דרבנן, מ"מ בר"ה בתפילה אין ראייה שמתפלל לשם יו"ט, שהרי משום ר"ח הוא, ולכן העיקר הוא בכוס והוא מה"ת.

ראייה נפלאה נוספת הביא השו"מ שאין תוספת יו"ט בר"ה מקושיא השאג"א על המשנה במכות (כא): יש חורש תלם אחד וחייב ח' לאוין ואיירי בשביעית ויו"ט, איך חל איסור יו"ט על שביעית הרי שביעית קודם, ותי' דמיירי ביו"ט ר"ה דאז יו"ט ושביעית באו כאחד. ואם יש תוספת יו"ט כמו בשבת א"כ איסור יו"ט קדם לאיסור שביעית, וע"כ שאין תוספת יו"ט.

אך ק"ק מערובין מ: "שדרוה רבנן לרב ייבא סבא קמיה דר"ח במעלי יומא דריש שתא אמרו ליה זיל חזי היכי עביד עובדא (אם מברך זמן בר"ה) וכו' אייתו ליה כסא דחמרא קדיש ואמר זמן" ומעלי יומא בכ"מ הוא מבעו", הרי שעשה תוספת. ושמא רק הלך במעלי יומא אבל הקידוש היה אחר השקיעה.

ובמטה אפרים (תקפא, י) הביא מהלבוש "מצוה להוסיף מהחול על הקודש גם בר"ה".

ה. תוספת שבת 3

נתפרסמו דברי החת"ס (חתם סופר, בחוקתי עמ' 19) על מעלתה של שנת תשפ"א הרומזת שמאשפת ירים אביון כלפי שנת תש"פ שאינה טובה לפי הגי' שלה ע"ש באורך. ובאמת שנת תשפ"א היא שנת מעשר עני, והרי נותנים לאביון המעשר בשנה זו, ובכתוב (כי תבוא) נקראת שנת מעשר עני "שנת המעשר", וביאר הנצי"ב ששאר המעשרות מעורב בהם כוונה נוספת, מע"ר הוא לכהנים ולויים חלף עבודתם, מע"ש הבעלים אוכלים, ומעשר עני הוא רק לכבוד ה', ולכן דוקא שנה זו נקראת שנת המעשר.

מכאן אנו למדים עוד על חשיבותה של נתינת מעשר עני. על כן נזדרז נא בנתינת המעשרות לעניים לקופות הצדקה השונות. נזכיר בזו ידיעה נשכחת שגם למורנו ורבנו הגרי"מ יעקבי שליט"א ישנה קופת צדקה חשובה המיועדת לעניי העיר, הותיקה ביותר בעירנו יצ"ו.

יהי רצון שאכן תרום קרננו ומאשפות ירימנו עוד בתוספת השנה הזו.

ט. עוד על דברי החת"ס הנ"ל

בשנת ת"ח אמר הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופלי שיש רמז לביאת המשיח שנאמר מאת ה' היתה זאת, ו"זאת" בגי' ת"ח, כי בשנת ת"ח יבוא משיח. ואחר שעברה השנה

משנתה של תורה

ולא בא הקץ, פרסם בעל הש"ך קול קורא שאמנם נאמר מאת ה' היתה "זאת" אבל אבל נאמר גם זה היום עשה ה', ע"פ מה שאמרו ז"ל אימתי קאתי מר - היום אם בקולו תשמעו, שהכל תלוי אם ישראל שבים אליו ית'.

הרי שאמנם יש לנו הרמז וההבטחה של החת"ס (ע"י באות הקודם, וע"ע בר"ה יא: בתשרי עתידין להגאל) מ"מ הכל תלוי בקירבתנו אליו ית'.

י. לאור הנר - הלכה

האם מותר בליל ר"ה שחל בשבת לקרוא לאור הנר. בשו"ע (ער"ה ח) כ' דונהגין לקרוא בליל יו"כ במחזורים מפני שאימת יוה"כ עליהם, ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה, ס"ו אות א) כ' דיתכן דדוקא ביוה"כ אבל בר"ה לא אמר' אימת ר"ה עליהם.

אלא דלרוב הפוסקים בימינו אין חשש שמא יטה בחשמל וכ"כ הגר"ש דבילצקי (קונט' סכותה לראשי). והחזו"א סבר שיש בימינו וא"כ היה מקום להחמיר ע"פ דברי השבה"ל הנ"ל, אלא דהרוצה להחמיר כהחזו"א ממ"נ עליו להקל, דהחזו"א גופא סבר דאין שמא יטה בר"ה דאימת ר"ה הוא כיוה"כ, (ארחות רבינו ח"א עמ' רכ"ג) וכ"כ להדיא מהריק"ש ערך לחם סי' ער"ה.

יא. לאור הנר - סיפור

הגאון הגדול רבי בנימין ביינוש פינקל זצ"ל ר"י מיר חתנו של הגר"ש גריינמן (גיס החזו"א) בשנותיו הראשונות לאחר חתונתו התגורר בב"ב, ולא הקפיד על דעת החזו"א אלא נהג כהפוסקים ששמא יטה יש רק בנר, ולא בתאורה אחרת. ולכן למד לאור עששית הנפט שהיתה לו.

והנה בליל שבת נכנס לחדרו ללמוד, וראה אשר העששית נחלש אורה תיכף בבואו ללמוד, ויצא ללמוד במקום אחר. שוב חזר, ושוב הבחין שנחלשה תאורת העששית בכניסתו, ושוב הלך למקום אחר, כך כמה פעמים.

הלך לדוד אשתו החזו"א (שחבנו מאד) ושאלו האם יש לו שליטה על המזיקים ששולחם תמיד להחליש את אור מנורתו, בגלל דעתו שיש שמא יטה גם בזה, והחזו"א שמר את הדבר והסתיר את החיוך.

עד שלאחר זמן הבין שפשוט כאשר הדלת נפתחת נכנס אויר שמחליש את המנורה ולאחר זמן מה היא מתייצבת שוב, וחזר ללמוד שם.

כן סיפר מרן שה"ת ע"פ עדותו של נכדו הר"ג הוניגסברג.

יב. שלום זכר

בספר אוצר הברית (לראש המזהלים' המפורסם [כאשר שכנו ר"י בריסק הגרא"י סולובייציק ראה תואר זה על מודעת האבל, הפטיר: דומני שזה התואר היחיד שלא נכתב על הרב שך (שנפטר קצת קודם)...]. הר"י ויסברג זצ"ל, ח"א פ"ג ס"ב הע' י"ז) כתב בשם הגרשז"א זצ"ל שאין להכריז בביהכ"נ על שלום זכר בליל ר"ה, ולא נימק טעמו. ובס' נטעי גבריאל (ר"ה, לא, ז) כתב שיכול



לעשות שלום זכר אבל יזכור לעשותו בגיל ורעדה.

אכן נראה שאין הרבה יצה"ר ללכת לשלו' זכר שהרי המנה העיקרית תהיה שם RC קולה, כי אגוזים אין לאכול בר"ה, ארבעים מרבים כיו וניע, מה נשאר. ואולי יתנו רוביא שהוא גם כמאכל עגול ויצאו בזה יד"ח.

יג. יקום פורקן

מהנהג המקובל בד"כ שהחזן של שחרית הוא מכניס את ספרי התורה והחזן של מוסף מתחיל מהנני, [יש הנוהגים שהוא שייר לחזן מוסף אך רובא דעלמא כך נהגו].

אבל בשבת, אם אכן אין עושים הפסקה, הרי שהמנהג כרגיל וכנ"ל, אבל העושים הפסקה בין שחרית למוסף מאחר ויש להחזיר את ספרי התורה קודם ההפסקה, כי אין ענין להשאירם על הבימה כשאין תקיעות, ויקום פורקן יש לומר כשספרי התורה בחוץ, הרי שלפני שמחזירים את הספרים אומרים יקום פורקן ויהללו, אבל אשרי אומרים קודם מוסף, וכיון שהמנהג שאשרי שייר לחזן שחרית, החזן של שחרית מסיים את אשרי, ושב למקומו ובעל המוסף מתחיל הנני.

אלא אם כן החזן של שחרית כבר הלך להיות חזן במוסף בבית כנסת אחר.

יד. סעודה שלישית

יש מקום לומר דכיון שבשבת יש לאכול סעודה שלישית, ובר"ה היום קצר, שבקידוש שבין שחרית למוסף יאכל פת ובזה יקיים סעודה שנייה וסעודת החג תהיה כבר סעודה שלישית. ובפרט שבשבת שאסור להתענות ועל כן יותר יש שנוהגים לקדש בין שחרית למוסף, יש מקום לכאו' גם לאכול פת.

אלא שבלוח דבר בעתו (בשנים שר"ה חל בשבת, ומסתמא מובא גם בש"ז) מביא מכתב מהגר"ש דבילצקי שהרוב אוסרים בכל שבת לאכול פת לפני מוסף ומתירים רק מזונות, ובפרט בר"ה שראוי להחמיר בעשי"ת בכל מה דאפשר.

ובמועדים וזמנים כ' (ח"ה י"ד) דבכל ר"ה אין לעשות קידוש לפני מוסף שדוקא בשבת ויו"ט שאינו אלא תפלה בעלמא אפשר לעשות קידוש אבל בר"ה שיש מלכויות זכרונות ושופרות וסומכים החיוב בזה מהפסוק זכרון תרועה, דמי לתקיעות ממש ואין לאכול קודם מוסף, וכדי שלא לצום בשבת יטעם קודם התפלה. ובאמת דבריו מחודשים ולא שמענו שנהגו להחמיר בזה יותר מכל שבת (עי' מעדני יו"ט להגר"ט זנגר, ר"ה ויו"כ).

טו. אומן

באחד משנים קדמוניות הוגלו חסידי אומן לסיביר, ונכתבה אז קינה על מניעתם לנסוע לציון רבם ומכיון שנכונים הדברים גם השתא, נביא כמה שורות משם. (אמר חסיד ברסלב אחד במירותו: מכל התפילות של ר"ה אשתקד התקבלה תפילתי: 'לשנה הבאה בירושלים'...)

על ציונו הקדוש כי נשאר אלמן	זעקה גדולה ומרה
הקלויז המפואר והבית נאמן	חבלים נפלו על המקדש מעט
לתור להם מנוחה במקום תמיד מיומן	נעים ונדים רגלי חסידיך

משנתה של תורה

סוגה דרכיך בקוצים וחרולים
 עינינו תרמגע מאין הפנות
 מוגשת חסידך לשפוך שיח על עצמן
 כי נבצר לומר התיקון הכללי המסומן
 על צערו של אותו צדיק רבינו נחמן
 מי יוכל לתאר ריחן וטעמן (=תרתו משמע.)
 ראשי שנים באסיפת צדיקך חסידך וזקניך
 שישי ושחזי מבשרת ציון
 עוד אושיבך באהלים כימי מועד המזומן

טז. כביכול מוכרח לגזור לחיים

ידועה האמרה של רבי לוי יצחק זיע"א (זקנו של מורנו הגרי"מ) שכשחל ר"ה בשבת נכתבים לחיים משום שאסור לכתוב בשבת אלא לצורך פיקוח נפש, וכיון שנכתבים בר"ה ע"כ שנכתבים לחיים משום פיקו"נ.

אלא שכבר נכתב כעין זה באחד מפיוטיו של הקליר, שלא נמצא במחזורינו, ומן הסתם לא ראם רבי לו"י מברדיטשוב. נתענג נא על מילותיו, ונתפלל:

יה אם שפט	יצדיק עם זו כמשפט	כי אין שפוט בשבת
כערבך דינם	תצדיק מדוינים	כי אין דין בשבת
לכל בוא השבון	חטא וכל עון	כי אין לשפוט בשבת
מעילות יכפרו	זדונות יופרו	בשבתון ושבת
נאק אעתיר	ותחן אכתיר	בכתר שבת
סוטן אם הרתיק	סיחו תשתיק	כי אין להרבות סיח בשבת
עמים תשכח	ועמך בל יוכח	כי אין להוכיח בשבת
כבוא סוטן להסטין ידירים	כבוד נחת אותו ידים	לכל ירפה שיח בראש כל מועדים
שופר קרן היום כהשבת		שכך ווכח כנגדו יושבת





הרב אהרון מידן מעשה • הבן יקר לי אפרים

מיכאל ורעיתו מצפים כבר שנים רבות לילד. דמעות רבות הם שפכו ע"כ "בכותל המערבי", ובקברי צדיקים בארץ ובחו"ל.



לא היתה סגולה בדוקה שלא ניסו, צדקה פיזרו לרוב, כל קופת צדקה שרק דרכה אולי תבוא הישועה תרמו ברוחב לב, בצירוף תפילה ובקשה להיושע. ובאמת לאחר שנים רבות של צפיה, "ויפקוד ה' את..." "והתפילות לא הפטיקו אלא המשיכו ביתר שאת שהולד יצא בריא ושלם, שיהיה ת"ח, יר"ש, ובעל מידות טובות. לאחר כתשעה ירחים נשמעה הקריאה "מזל טוב!" לא היה מאושר בעולם כר' מיכאל, כאילו הוא בעצמו נולד מחדש באותו היום. ויהי ביום השמיני, ויקרא שמו בישראל "אפרים".

"רבש"ע" מתחנן ר' מיכאל "אפרים זה "בני מחמדי" "בני אהובי" אנא ממך, שזה הקטן גדול יהיה אני מצידו אעשה הכל כדי שאפרים יעשה לך נחת, אך אנא ממך בורא עולם, שלח לי שפע של ס"ד ממרומים לבל תצא תקלה מתחת ידי ולא אכשל בחינוכו".

ר' מיכאל מרגיש, שאפרים היקר הוא כל עולמו, אין לו כלום בעולם רק בנו היחיד, "אפרים בני יקירי" "אפרים מחמד ליבי". בכל הזדמנות אפשרית ר' מיכאל ניגש למיטת בנו הקטן והשתעשע בו, ישב לידו ושר לו שירי תורה והתעוררות, ניגן לידו את הגמ' שלמד היום בכולל, אבא כל יום יושב ליד מיטתו של אפרים, מנגן לו בכינור שירי קירבה לרבש"ע וכך אפרים היה נרדם.

לא פעם היה ר' מיכאל מתקשר הביתה באמצע היום לשאול בשלומו של אפרים, ומברר על דברים פעוטים של מה בכך.

כשאפרים גדל מעט ונאלץ ללכת לגן היה אבא מלווה אותו, נכנס איתו יחד לגן, מברר על מצבו בכל שלב, וכן בחזור מהגן חיכה לו דקות ארוכות, ואיך שהיה יוצא מהגן קיבלו בזרועות פתוחות.

כך גם היה כשאפרים הגיע לחיידר, אבא היה מלווה אותו יום יום, הלך וחזור, לא היה יום שאפרים לא זכה ללמוד עם אבא, שוב שוב הם חזרו על מה שלמדו בחיידר. אהבה עצומה שררה ביניהם, אהבה שאינה ניתנת לפירוד כך נראה.

כשאפרים הגיע לכתה ז' הוא ביקש מאביו: "אבא, אולי אפשר קצת להרפות? אולי תתן לי ללכת לבד? אין צורך לחכות לי בסוף היום, אפילו החברים צוחקים ע"כ, "תבין אבא" ממשוך אפרים "זה לא ח"ו שאני רוצה להתנתק ממך, אבל אני מעדיף להיות יותר עצמאי". אמנם מילים אלו דקרו את אבא כמו מחטים, אך הוא הבין שאפרים צודק ואדרבא מרוב אהבתו לאפרים מיד נענה לבקשתו.

אפרים החל ללכת לחיידר לבד. ב7:00 בבוקר הוא יוצא לכיוון החיידר ובשעה 6:00 בערב הוא חוזר לביתו. אבא מחכה לו ב7:00, מתענג איתו על הנלמד, כן, לבל נשכח לרגע, אפרים זה הוא "בני יקירי" "אהוב ליבי" "מחמד עיני" שום דבר שבעולם לא ינתק בינינו כך נראה בכאו"פ.

לאחר כחודשיים מתחילת שנת הלימודים. השעה 6:00 בערב, ואפרים לא חוזר כהרגלו בשעה המיועדת, מה קרה? אפרים בד"כ מזדרז הוא יודע כמה אבא מחכה לו, מדוע אפרים מתעכב? אבא מסתכל בחלון, השעון כבר מורה על השעה 6:30 ואפרים "טרם הגיע". אולי קרה משהו? אולי הוא נפל? נפצע? ואולי... אולי הוא סתם מתעכב? בשעה שבע בערב, אבא, במתח רב החליט להתקשר למלמד לשאול אולי הוא יודע מה קרה? המלמד היה נשמע מופתע מאוד "אפרים???" "הוא בכלל לא הגיע לחיידר". מה?? האם אתה בטוח?? נשאל המלמד בזעקה, המלמד שוב מאמץ את זכרונו אולי בכאו"פ הוא טועה, אבל לצערו הוא בטוח, אכן כך, אפרים לא היה היום בחיידר.

אבא הרים טלפון למנהל, למפקח, אך גם הם לא זכרו שראו היום את אפרים. "זאת אומרת שאפרים נעלם החל מהבוקר בשעה 7:00, " נחרד אבא. ראשו של אבא איים להתפקע מרוב לחץ. מה עושים? אנשים טובים שבאו לעזרתו גייסו לעזרה את כוחות המשטרה שלאחר מס' שעות הקימו חפ"ק, פתחו בסריקות, אך נראה שזמן רב עבר מאז שאפרים נעדר וכך גם עקבותיו נעלמו. כל החיפושים והחקירות שנעשו במהלך הימים שלאחר מכן העלו חרס, גם החוקרים הטובים הודו שאין להם ולו קצה חוט בהעדרו של אפרים. ר' מיכאל הלך כשבר כלי, כבר מס' ימים שאינו טועם רק מעט שבמעט כדי להחיות את נפשו. אינו נרדם כלל ואינו יודע היכן הוא בא. כל העסקנים ואנשי המקצוע שאתם נפגש הודו לו שאינם אנשי בשורה עבורו, רק ברכו אותו בניד ראש שישמע בשורות טובות.



ביתו הפך למעין בית ניחום אבלים, אך הוא מאן להתנחם. לראשונה קיבל משמעות מה עבר יעקב אבינו בהעדרו של יוסף הצדיק.

לאחר שבועיים ימים בפגישה עם מפכ"ל המשטרה הודיע לו הנ"ל בצער רב, כי לאחר שלא התקדמו החקירות, ולא מצאו שום עקיבות, הם נאלצים לסגור את התיק של אפרים. ר' מיכאל שוב הרגיש שמהלומה נחתה עליו, אך הוא לא יתיאש בשום פנו"א, החלטה גמלה בליבו. את כל רכושי אמכור, את כל חיי אתן למציאת "בני יקירי", "בני מחמד לבי". ר' מיכאל ביקש מ-שלושה משרדי חקירה בינלאומיים, לקחת את המשימה למציאת בנו, התברר לו שרק פתיחת תיק ללא התקדמות משמעותית בעבודה, וללא החתיבות, תעלה לו בעלות של לא פחות מ-מאה אלף דולר לכל חברה. אך כשתקווה קטנה ננסכה בליבו, החליט להשקיע בכך כל הון שבעולם וביקש מכל החברות לעשות הכל כדי להתקדם, ומכל התקדמות בנושא ישלם בעבור כך ככל שידרש. לאחר כשלושה שבועות מורטי עצבים, קיבל ר' מיכאל טלפון משיחה בינלאומית בגרמניה. השיחה נענתה ביד רועדת ובמתח עצום, קול גרמני נוקשה נשמע מעבר לקו "האם זה 'מיכאל'?" "אכן כן", השיב, "יש לנו התקדמות בחקירה אך זה לא לטלפון. הנך מתבקש להגיע למשרדנו בגרמניה לשמוע על החקירה והחלטה האם להמשיך בחקירה." שום תחנונים שלפחות יתנו לו מידע כל שהוא, לא עזרו לו, "המידע ינתן רק במשרדנו, עקב החסיון על תיק זה."

כעבור פחות מיממה התייצב ר' מיכאל במשרדי החברה בגרמניה. מנהל החברה שהתישב מולו הבהיר לו שיש בעבורו 2 בשורות האחת טובה והאחת אינה טובה כלל. האחת: "יש לנו מידע מדויק מה קרה עם בנך וכי הוא עדיין חי ובריא", אך הבשורה המכאיבה היא: "ככל הנראה לא תוכל לראות אותו לעולם".

ראשו של ר' מיכאל הסתחרר מעוצמת המידע, ובינתיים מנהל החברה ממשיך: "בנך נחטף באותו בוקר ע"י ארגון פשע עולמי מהמסוכנים ביותר בעולם אם לא המסוכן ביניהם, זהו מנהגם לחטוף ילדים באקראיות ולקחת אותם, ולגדל אותם כפי אמונתם. אך לא היה ילד שיצא מידי מלתעותיהם האכזריות. יש לנו אפשרות להמשיך בחקירה היכן הוא נמצא ומה מצבו, אך הדבר כרוך בחצי מיליון דולר נוספים וכפי הנראה לא כדאי להמשיך בחקירה כי אין טעם בזה". ר' מיכאל לגם מכוס המים הקרים שהוגשה עבורו ומנסה לאט לאט לעכל את הבשורה הנוראה.

לאחר שהתאושש ביקש בנחרצות להמשיך בחקירה, הוא ישלם ככל שידרש "האם אתה מודע לכך שלא תוכל לחלץ משם את בנך?" שאל מנהל החברה. ר' מיכאל הנהן בראשו אך בליבו סירב להאמין בכך, ולכן האיץ במנהל שיזרז את החוקרים להביא את כל המידע, ומהר ככל הניתן.

חודש נוסף עבר במתח רב כשהתפילות והדמעות לא פסקו, הטלפון המיוחל הגיע, ושוב הקול הנוקשה. "יש לנו מידע רב על בנך, אך רק אצלנו במשרד תקבל אותו". ושוב מצא את עצמו לאחר כיממה יושב במתח רב במשרדי החברה מול המנהל.

"הקשב", פתח מנהל החברה, "ישנו מבצר אימתני המגודר בצורה שלא שייך לפלוש לתוכו, מבצר זה נמצא כמאה וחמישים ק"מ מחופי אוסטרליה על אי בודד. יש לנו אפילו תמונה מצולמת של המקום, בנג נמצא בקומה השלישית חדר 12 מצד שמאל". "ראה כאן" מצביע המנהל על התמונה. "הכניסה למבצר בלתי אפשרית, מעולם לא ניסה איש לחדור לשם, אך היציאה מהמבצר חופשית, ואם תשאל מדוע איש לא ברח משם? התשובה מחולקת לשתיים: האחד-אין לאן לברוח, הכל מסביב ים, והשנית-אין אחד מהשבויים שרוצה לברוח, יש להם, לראשי הכת המסוכנת סם שמכניסים בכוס שתיה. הסם הזה ממכר את מי ששתה אותו למשך שלושים שעות בצורה בלתי ניתנת להסבר שהוא נכרך אחרי אנשי הכת בחבוקים, ואהבה, ובתחנונים להיות כאחד מהם, ורצון שלא לעוזבם לעולם. לאחר עשרים וחמש שעות סם זה מתחיל לפוג לאט לאט ושוב צריך להשקותו עד שמתרגל למצב ונהיה אחד מאנשי הכת. זהו המידע. מעבר לכך אין לנו מה לעזור לך", כך חתם מנהל החברה את דבריו.

ר' מיכאל יצא משרדי החברה כשהוא נחוש בליבו "אני את אפרים אדאג להוציא משם". נראה שלא הבין או אולי לא קיבל את דברי מנהל חברת החקירות.

ימים מספר לאחר מכן, הגיע לחופי אוסטרליה כשברשותו תיק עם אוכל למשך כחודש ימים, והכינור שאיתו היה מרדים את אפרים יקירו בלילות. דיג זקן הסכים לקחת על עצמו את המשימה להגיע לאי הבודד ע"פ המפות שר' מיכאל נתן לו, נסיעה ארוכה של מספר ימים, עם שהות של עד שבועיים, במהלך הדרך חשב רבות ר' מיכאל על שיר מיוחד שיוכל להלחין ל"בני יקירי" "בני מחמדי" ככל שהתקרבו ההתרגשות גברה ביתר שאת, והנה המבצר האימתני נראה באופק. פעימות ליבו של ר' מיכאל החלו לדפוק במהירות. הדבר הראשון שחשב; "קומה שלישית" "חדר שתיים עשרה מצד שמאל" כן שם בני אפרים יושב, אוכל, ישן, מקבל את הסם הנורא, דמעות זלגו מעיניו בעודו עולה על החוף, בוחן את המקום הנורא. מתישב לו ר' מיכאל במרחק מה מול חדר בנו והתחיל מחליק את הקשת על הכינור "הבן יקיר לי... יקיר לי אפרים אם ילד... אם ילד שעשועים" קולו גובר ונשבר מחמת הדמעות שחנקו את גרונו, ושוב ושוב שר, ומידי פעם זועק "אפרים יקירי, אני אבא אני מתגעגע אני מחכה, בא שוב אלי אני מחכה לך!" והנה לאחר מס' דקות ראש מגולח למשעי עם פנים מוכרות מציץ מהחדר, כן חדר 12 מצד שמאל "אבא" "אבא" זעק בחזרה אפרים "חכה לי אני בא אל תברח לי, אבא תציל אותי, אני בורח אליך חכה לי!" אבא הבין שסם ההשפעה הנורא פג וזוהי ההזדמנות לחלץ את אפרים ממלתעות הכת המסוכנת, אבא לא מרפה ממשיך לנגן ובתקוה שאפרים ידע לנצל את הרגע ויברח ויחזור איתו הביתה. לאחר כדקה אבא חזה במחזה קשה עד מאוד. אפרים בורח ורץ במהירות לכוון שער היציאה, כשבעקבותיו רצים שניים מאנשי הכת עם הסם הנורא. רגליו הקטנות לא הצליחו לעמוד בקצב שלהם וכפסע לפני היציאה הם תפסו אותו



ובכח השקו אותו את סם המוות את כוס התרעלה. ומה שהיה לאחר מכאן אבא לא ישכח. אפרים ניגש לאנשי הכת וחייב אותם בעוז וצעק לאבא "אבא לך מכאן", "אינני רוצה קשר איתך", "מי ביקש ממך לבוא לפה?" "כאן הכי טוב לי" מילים אלו שברו את אבא, חדרו בליבו כמדקרות חרב, אך אבא יודע שמילים אלו לא יצאו מפיו של אפרים אלא מסם המות. אפרים שלו מתגעגע בצורה בלתי רגילה. אבא ציפה בכליון עיניים שתעבור יממה נוספת ושוב ינסה בה את מזלו לחלץ את אפרים אולי הפעם יוכל להחליץ? לאחר כעשרים ושבע שעות החל אבא לשיר "הבן יקיר לי" הקשת רועדת על הכינור עם הקול השבור של אבא. ושוב לאחר כשעתיים החל אפרים להתעורר ושוב לזעוק "אבא, חכה לי אני מתגעגע!" ושוב חוזר המחזה הנורא איך שאפרים בורח החוצה.

וכאן ניתן לכל אחד מקוראינו לסיים את הסיפור כפי שהוא יסיים אותו. במהלך החיים את כולנו תופס הסיטרא אחרא, אצל כולנו יושב הזבוב במפתחי הלב, ובכח מנסה להשקות אותנו את כוס התרעלה, ומידי פעם אנו מתעוררים וזועקים אבינו מלכנו... "אנא רבש"ע, "הצילני מרודפי כי אמצו ממני" והיום נקבל את ההחלטה שחייבים לגמור את הסיפור בצורה שאבא כ"כ רוצה כ"כ מתחנן, לקבל אותנו בזרועות תחוות ולהציל אותנו מכוחות הרע שמנסים להשמידנו.

בברכת כוח"ט



שנרבה זכויות כרימון

קצת תימא, אם יש לו לאדם מצוות, יש לו זכויות ואם לאו אין לו זכויות. מה היא התפילה על כך? אלא שיש לו לאדם להתפלל שהמצוות שעושה ירבו לו זכויות. כגון שמסר שעור וכדו' הרי לפי גודל ההתעוררות והחיזוק שיהיו ממנו כך יתרבו לו הזכויות. וזה מה שאנו מבקשים, שהמצוות שאנו עושים ירבו לנו עוד ועוד זכויות.

לראש ולא לזנב

בשולחן ערוך מובא: "בליל ר"ה אוכלים ראש כבש ואם אין ראש כבש יאכל ראש אחר של בהמה או עוף ויאמר יהי רצון שנהיה לראש". "לראש", ראשי תיבות לעשות רצון אביך שבשמים. רמז כאן כי ראש השנה קובע את גורלו ודרכו של האדם משך כל השנה כולה. ועליו לכון התנהגותו לעשות רצון אבינו שבשמים.

(האדמו"ר מדזיקוב זצ"ל)



הלקח מהאריה והשועל

במשנה באבות (ד' ט"ו) נאמר: "הוי זנב לאריות ולא ראש לשועלים" אומר על כך רבי חיים מוולאז'ין: ישנו הבדל בין האריה לשועל, כאשר חשים הם צורך לנקות את ראשם או להסיר זבוב מהראש. השועל טומן את ראשו בתוך זנבו ומתגרד, ואילו האריה, מביא את זנבו אל ראשו. ועל זה אנו מתפללים בראש השנה: שנהיה לראש ולא לזנב שנפסיק להסתכל על העבר ונתחיל להיות עם הראש קדימה. ויש להוסיף שלכן גם המנהג לאכול דג ולומר שנפרה ונרבה כדגים. והטעם כי דג אינו יכול לראות את זנבו, אלא תמיד נמצא עם הפנים קדימה...

פעולת השופר

כתב רבי יונתן אייבשיץ (יערות דבש חלק א' דרשה ה') "שמעו נא וראו מה נורא יום ה' אשר תלהט אש סביב. ועד תקיעת השופר אלפי אלפי אלפים פרסאות בגחלי אש בוערות ולזאת אפילו מלאכי השרת יאחזון רעדה לבל יוקדו בגחלי אש, כי באש ה' נשפט, כי אי אפשר לתאר גודל האש עד שבא השופר ואז התקיעה מורה על רוח של חסד למעלה"

המלך

הטעם שבראש השנה החזן אומר את המילה 'המלך' במקום שנמצא ורק לאחר מכן ניגש לעמוד, לרמז לנו שביום זה גם מי שנמצא מאחורה הוא יכול להיות קרוב למלך.



שבת

שבת

עשרה ימי תשובה



שובה ישראל

6:02	הדלקת הנרות
6:30	נץ החמה
8:45	סוזק"ש א'
8:54	סוזק"ש ב'
10:31	סו"ז תפילה
12:31	חצות
6:30	שקיעה
7:07	צאת השבת
7:43	ר"ת



דרשת שבת שובה

מורנו המרא דאתרא הגרי"מ זוננפלד שליט"א

עורו ישנים משנתכם

נו מצויים בעיצומם של עשרת ימי תשובה, שעליהם כתב רבנו יונה זצ"ל בשערי תשובה (ש"ב סעיף יד), "בעשרת ימי תשובה, הירא את דבר ה', לבו יחיל בקרבו, בדעתו כי בעת ההיא האלוקים יביא במשפט את כל מעשה אם טוב ואם רע, ובעת אשר ידע האדם, כי יביאו את דינו לפני מלך בשר ודם, הלוא יחרד חרדה גדולה, וישית עצות בנפשו, ובכל דרכי חריצות יחיש מפלט לו, ולא יתרפה ביום צרה להנצל צבי מיד, לכן ראוי לכל ירא אלוקים, להתבודד בחדריו, ולחפש דרכיו ולהתעסק בדרכי התשובה וכשרון המעשה, וכמו"ש רז"ל דרשו ה' בהמצאו אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים".



לשם כך, ננסה להתעורר ביסוד העיקרי של עבודת ה', כפי שיתבאר להלן בס"ד. הרמב"ם כותב בפ"ג מהלכות תשובה ה"ד "אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם"

וצריך להבין, מדוע אדם חוטא מוגדר כישן, לשם כך עלינו להגדיר מהו אדם ישן, זה לא נכון לומר שאדם ישן אינו עושה כלום, כי רוב מערכות הגוף פועלות, מה שאינו פועל, זוהי מערכת החשיבה והדעת, כי כל המערכות פועלות, מבלי שהאדם מפעיל אותם, ע"י הדעת והמחשבה.

משמעות השינה בעבודת ה', היא כאשר עבודת ה' נעשית בחוסר מחשבה וללא כוונת הלב, שעליה אמר הנביא ישעיהו (כ"ט י"ג) "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה".

בדברי הנביא נאמר כאן חידוש גדול, שלא רק מעשי המצוות יכולים להיעשות

משנתה של תורה

באופן של מצות אנשים מלומדה, אלא שגם יראת שמים, שכל מציאותה מסורה ללב, גם יכולה להיות באופן, של מצות אנשים מלומדה. והוא פלא גדול.

עכ"פ מבואר כאן, שעבודת ה' באופן של מצות אנשים מלומדה, מקיפה את כל עבודת ה', הן ביסוד העבודה, שהיא יראת ה', הן במעשי המצוות, והן בעבודת התפילה, ועל כך אומר הרמב"ם עורו ישנים משנתכם, לעורר את כח המחשבה וכוונת הלב בעבודת ה'. ולהיאבק בכל הכח במציאות החמורה של עבודת ה', באופן של מצות אנשים מלומדה.

מעתה נבין את מה שהיה מרגלא בפומיה של מרן הרב שך זצ"ל, שהמציאות הנוראה של מצות אנשים מלומדה, הוא "החלף" דהיינו סכין השחיטה, של כל עבודת ה'.

בדברים דלהלן, ננסה בס"ד להציע דרך, איך לעורר את כל מערכת עבודת ה'. שתיעשה בטהרת המחשבה ובכוונת הלב. כדי שהקשר עם הקב"ה יהיה קשר חי. ולא כמצות אנשים מלומדה.

הרמב"ם כותב בהל' ברכות (פ"א ה"ג) "ברכות רבות תקנו חכמים, דרך שבח והודיה, ודרך בקשה, כדי לזכור את הבורא תמיד" ברמב"ם מבואר, שריבוי הברכות שנתחייבנו בהם, כדי שנזכור את הבורא תמיד.

כאשר נלמד כראוי, את משמעות החיוב שנתחייבנו לברך מאה ברכות בכל יום, נוכל בס"ד לעלות על דרך של עבודת ה' מתוך מחשבה וכוונת הלב. וזכרון השי"ת באופן חי.

דנהג מצאנו בחז"ל, על הפסוק "מה ה' אלוקיך דורש מעמך כי אם ליראה" אל תקרי מה אלא מאה, מכאן שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום וכבר דנו בפוסקים, האם חיוב זה. הוא מן התורה או אסמכתא בעלמא. עכ"פ, ממה שהתורה רמזה את החיוב של מאה ברכות באותו ענין של כי אם ליראה, מבואר שמאה ברכות היא הדרך להגיע ליראת שמים. שהרי הגמ' שואלת וכי יראה מילתא זוטרתי היא. ומת' הגמ', לגבי משה מלתא זוטרתי. והדברים תמוהים. שהרי משה רבנו ע"ה דורש זאת מכלל ישראל, ולא מעצמו בלבד.

אלא מוכרח, שכאן גילתה לנו התורה דרך שעל ידה יוכל כל בן ישראל להגיע ליראת שמים, והדרך היא כנראה ע"י מאה ברכות. אך לכאורה צ"ב, שהרי דווקא ענין מאה ברכות בכל יום, יכולים להוליך למצב הפוך, שהרי המכשול העיקרי בעבודת ה' הוא המצב של "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה" והאם אמירת מאה ברכות ליום אינה תורמת למצות אנשים מלומדה, באופן המובהק ביותר, כי ככל שהאדם. מרבה בברכות, הוא אומר אותם בפחות כוונה וללא תשומת הלב הראויה.

כדי להבין את עומק כוונת דברי חז"ל. נקדים להמשיל בעובדה



היסטורית. כאשר החלה לראשונה לנוע רכבת הקיטור ע"פ העולם. נחלקו הדעות בקרב ההמון; חלקם סברו שלא ייתכן תנועת קרונות ללא סוסים, ובהכרח שיש כאן מעשה כשפים, או שיש כאן סוסים מוסתרים, בתוך קרון הקטר. אך רק מיעוט האנשים הבינו, שבכח הקיטור להניע את הרכבת, אך רובא דרובא של האנשים, הכחישו מכל וכל, את האפשרות שקרונות ינועו ללא סוסים.

וכאשר קראתי את התיאור הנ"ל באחד מספרי אותה תקופה, חשבתי לעצמי, דבר פלא, כאשר אותו המון העם היה ברור לו, שלא ייתכן שרכבת תנוע ללא סוסים, מדוע הם שאלו את עצמם, שאלה חמורה יותר, האיך ייתכן שהסוסים עצמם, נעים ללא סוסים...

אמנם זה פשוט וברור לכל אדם, שסוסים יכולים לנוע. אך מדוע הם נעים, ע"ז אין להם תשובה כלל, משום שזו לא שאלה בכלל, אך עלינו להבין מה מהלך המחשבה או יותר נכון המהלך של חוסר המחשבה של בני האדם.

וכאן רואים אנו יסוד בנפש האדם. שהאדם מתפעל ושואל רק, כאשר הוא דואה דבר חדוש לפניו. דבר שלא הורגל בו. אך בנוגע למה שהאדם נולד לתוכו, ורואה אותו כעובדה קיימת מקדמת דנא. אין הוא מתפלא כלל ועיקר. ולא משום שיש לו תשובות לכך, אלא שהשאלה לא מתעוררת בכלל, ואיך מבינים את מהלך הדברים התמוה הזה.

התשובה לכך, שהיותו והעולם מושתת על יסוד הבחירה, ועל כן, אילו טבע האדם היה לחקור אחרי כל מהלך בריאת העולם והנהגתו, היה בוודאי מגיע לתשובה הבלתי נמנעת, שיש מנהיג לבירה! כפי שהגיע אליה אברהם אע"ה, ועל כן נטע הקב"ה בלב האדם את התחושה, שכל הסובב אותו בהנהגת הבריאה, אינו מעורר את האדם לשום תמיהה ושאלה, וממילא יכול האדם להיוולד ולמות, מבלי לשאול את עצמו את השאלה היסודית ביותר. מי ברא אלה.

נמצאנו למידים, שהמכשול היסודי בעבודת ה' ואמונתו. היא העובדה. שהאדם אינו מוטרד מהשאלה החשובה ביותר שהוא צריך לשאול את עצמו, ואילו היה מתעורר לשאול את עצמו, 'בוודאי שהי' מגיע למסקנא הברורה, של מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית.

כדי לעורר את האדם, לשאול את השאלה היסודית הזאת, של מי ברא אלה. חייב האדם לחוש שהבריאה אינה דבר ישן נושן, שמתנהלת זה אלפי שנים, במסלול קבוע ובלתי משתנה. אלא לחוש שהכל מתחדש ונוצר כל פעם מחדש, וכמוש"נ המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית.

ורק כאשר יחוש האדם את תחושת ההתחדשות המתמדת, הוא יגיע להכרה הברורה של אין עוד מלבדו. אך כיצד יוצרים את התחושה הזאת של ההתחדשות הבלתי פוסקת של כל הבריאה כולה.

לשם כך תקנו חז"ל מאה ברכות. וכאשר האדם מברך ברכות השחר, ואומר "פוקח

משנתה של תורה

עוורים" ומתבונן שכח ראייתו אינו פועל מעצמו, מאז שהוא נולד, אלא שהשי"ת פוקח את עיניו ברגע זה ובכל רגע. כמו"כ כשמברך "מתיר אסורים" הוא חש שהיכולת להניע את אבריו, נובעת מכך, שהקב"ה מתיר בכל רגע את כבלי השיתוק מעל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו.

וכאשר האדם נוטל לידיו פרי, ומברך עליו "בורא פי העץ" והוא מתבונן, שהפרי נברא במיוחד בבריאה מיוחדת. ולא מכח חוק קדום, הרי שהאדם: אינו חדל מלהתפעל, משפע החידושים הנוראים, שכל הבריאה כולה מתחדשת בכל עת ורגע. ונפשו מתרוננת וזועקת מי ברא אלה.

נמצא, שכאשר מברכים מאה ברכות כראוי וכיאות בכוונה הראויה. הרי שכל ברכה וברכה, מחזירה ללב את ההכרה, שהכל מחודש והכל נוצר זח עתה. וכמה צריך להודות על כל מה שנוצר ומתחדש בכל עת ובכל שעה.

שהרי הדבר ידוע, שאימתי האדם מרגיש בחסדי ה'. ביתר שאת, רק כאשר הוא נמצא ח"ו בסכנת חיים. והוא חש שהנה נשימתו נעצרת והוא ר"ל נחנק, וכאשר מתרחש הנס, ונשימתו חוזרת אליו. הוא זועק במלא כוחו, כל הנשמה תהלל י-ה. על כל נשימה ונשימה תהלל י-ה. כי האדם הנושם ללא הפסק, כבר עשרות בשנים. אינו מרגיש שיש לו להודות על כל נשימה, כי נדמה לו שהריאות פועלות מעצמן, אך כאשר הריאות מפסיקות ח"ו לנשום, והקב"ה מחזיר אליו את יכולת הנשימה, אז מתחוויר לו לאדם, שהנשימות אינם דבר המובן מאליו, אלא שיש מי שמנשים אותו בכל עת ובכל רגע.

וידוע מה שהמשיל הח"ח ז"ל, על אותו אדם שיוצא מביתו ונוקע את רגלו, והוא מובהל לבית חולים מחשש לשבר חמור, והנה כאשר מתברר שאין כאן שבר, אלא נקע בלבד, הוא מתמלא בשמחה, וחוזר לביתו, ונכנס בתרועת שמחה ומודיע לאשתו על גודל הנס שב"ה אין לו שבר, ורק נקע בלבד.

ושאל הח"ח ז"ל, מדוע היום שהאדם נקע את רגלו, היא חזר לביתו, כולו אפוף בשמחה, ואילו אתמול שחזר לביתו ללא נקע, הוא נכנס לביתו ללא מצב רוח כלל.

אלא שכאשר הכל מתנהל כשורה, האדם אינו מרגיש בחסדי ה', אך כאשר לפתע מהלך החיים נעצרים, והאדם חש שהוא בסכנה, והקב"ה מצילו מאיתה סכנה, הוא חש במלוא העוצמה כמה חסדים עושה עמו הקב"ה בכל עת ורגע. או אז הוא יאמר בכוונה רבה ובשמחה עצומה, בברכת מודים, "נודה לך ונספר תהילתך, על חיינו המסורים בידיך ועל נשמותינו הפקודות לך, ועל נסיך שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת".

ואלו הן דברי הרמב"ן ז"ל בסוף פר' בא: "ואין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרנו שכולם נס, אין בהם טבע ומנהגו של



עולם".

כאן אנו מגיעים להבנת דברי חז"ל, שע"י מאה ברכות, יכול האדם להגיע לידי יראת שמים. כי כאשר האדם חש, שבכל עת רגע הקב"ה מחיהו, ודואג לכל צרכיו, הוא מתמלא ביראת שמים, כי כאשר האדם חש שחייו ופרנסתי וכל צרכיו נתונים בסכנה מתמדת, והיא זקוק לרחמי ה' וחסדיו על כל צעד ושעל, אין עצה טובה מזו, ליראת ה' וללכת בכל דרכיו.

שהרי כולנו מכירים, באיזה יראה ופחד, עומד האדם מול פרופסור שעומד לנתח אותו, ולהצילו ממות לחיים, כמה חושש האדם בשעה זו, שלא להרגיז את הפרופסור המהולל, כדי שלא להעלות את חמתו עליו. מעתה ק"ו הדברים, ומה כאשר עומד האדם מול בשר ודם, שאליבא דאמת, חייו אינם נתונים בידי של הפרופסור כלל וכלל, וכל מה שהוא עושה הוא מחובת ההשתדלות בלבד. עם כל זה נזהר האדם בכל כחו, שלא לפגוע ולו במשהו בכבודו של אותו פרופסור.

על אחת כמה כפולה ומכופלת, צריכה להיות הרגשתו של האדם, העומד מול רופא כל בשר ומפליא לעשות. שכל רפואתו וחיו הם אך ורק בידי, באיזו הכנעה והרגשת הטובה צריך האדם להתנהג כלפי הבורא יתברך, המחיה אותו בכל עת ורגע.

מעתה נבין גם, מה שנאמר בספר הכוזרי, שמאה הברכות, אמורות להביא את האדם לשמחה בעבודת ה', כי כאשר חש האדם, בכל עת ורגע בחסדי ה', המלווים אותו על כל צעד ושעל, לבו מתמלא. בשמחה אין קץ, ומודה ומהלל ומשבח ליוצר בראשית. על רוב רחמי וחסדיו עמו בכל עת ובכל שעה.

לאחר שלמדנו בס"ד, איך מאה ברכות מביאות את האדם, הן ליראת שמים והן לשמחה בעבודת ה', נוכל גם להבין איך מאה ברכות יעוררו את כל מערכת עבודת ה', למהלך של קשר חי עם הקב"ה.

כדי להתרגל באמירת מאה ברכות כראוי, הרי ברור ופשוט, שכדי שהברכות יעוררו את זכרון השי"ת, ויעוררו את הקשר החי לקב"ה, מובן ופשוט שהכוונה היא לברכות שייאמרו לא כמצות אנשים מלומדה.

כאן צריך להבהיר, שהמהלך של אמירת מאה ברכות כראוי תוך מחשבה וכוונה, אינו יכול להתבצע בבת אחת, אלא כמו שלימדונו רבותינו, שכל שינוי לטובה בעבודת ה', חייב להיעשות בהדרגה ובחכמה.

לשם כך, צריך אדם לקבוע לעצמו. כמות לא גדולה של ברכות, בין חמש לעשר ברכות ליום, שבהם הוא יכוון בכל מצב וללא שום הוראת היתר, ולאחר שירגיש שהוא יכול להוסיף בכמות הברכות, יוכל להוסיף בהדרגה ובחכמה, עד שיזכה להרגיל עצמו, ואז יתקיים בו, מה שאמר אדוננו הגר"א זצ"ל, "ההרגל על כל דבר הוא שלטון".

התוצאה המופלאה של אמירת מאה ברכות כראוי, בכוחה לחולל מהפכה של ממש בכל אופן עבודת ה', שתיעשה במהלך של מחשבה וכוונה, וכך יוכל האדם בס"ד

להשתחרר בהדרגה מהמצב הנורא, של "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה", ולעלות למעלה למשכיל בדרך העולה בית א-ל.

זכינו בס"ד למצוא נתיב בדרכי העבודה הראויה להשי"ת, והיות ובימים אלו, כל הבא להיטהר באופן מעשי, זוכה לשפע של סייעתא דשמיא, יהי רצון שנזכה לקיים "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", ויקויים בנו מש"כ ברבינו יונה "והוא יכפר עלינו ביום הזה לטהר אותנו" ונזכה לגמר חתימה טובה לחיים טובים ולשלום. אכ"ר.



מפני קורנתו מי יעמוד

שמעתי מאחד שסיפר: החורף הוא חורף של שנת תש"ב היה חורף קשה שאפילו זקני סיביר לא זכרו אנחנו כך סבא שלי תמיד היה מספר, אותה קבוצה של פליטים שרובם היו בני ישיבות שהוגלו לסיביר בתחילת בקיץ של תש"א עמדנו חסרי אונים נגד אותו גל נורא ומסוכן של כפור, כל הנסיונות שלנו למצוא פתרונות לא הועילו גם קצת העצים שהיו שגם הם עמדו להגמר לא עזרו כנגד הקור האיום והנורא ופתאום צצה הישועה, ברחמיו וברב חסדיו מזג האויר השתנה לגמרי, אמנם עדיין היה קר, אבל קור שאפשר לחיות אתו ועד סוף החורף שרר מזג אויר שגם אותו זקני סיביר לא זכרו, אפשר לומר במושגים של סיביר זה יכל להקרא חמסין, סבא היה מזכיר שאת זה אנחנו אומרים כל בוקר בתפילה "משליך קרחו כפתים לפני קרתו מי יעמוד" ממש אין עצה, רק פתרון אחד "ישלח דברו וימסם".

היום כמעט שמונים שנה אחרי זה שאנחנו עומדים במצב של לפני קורנתו מי יעמוד, תפילה אחת בקשה אחת ועצה אחת רק זה יש "ישלח דברו וירפאם".

(הרב אפרים חדש)

כפתחו של מחט

נאמר פתחו לי פתח כפתחו של מחט, רמזו בכך שהפתח שצריך לפתוח ע"מ לשוב בתשובה, צריך להיות פתח קטן- **אך דוקר כמחט**. לא חכמה לקבל קבלות שאינן נוגעות בנקודות רגישות. ובספרים הקדושים כתוב ששמירת הלשון מכל חלקי הדיבורים האסורים זה הוא הדבר המעולה ביותר שיכול לשנות את כל מעמדו של אדם ויכול בן רגע לההפך לאדם אחר.





מִרְנַן הַמְשֻׁגָּח הַגַּה"צ רַבִּי דָב יִפְה צוֹק"ל הַשִּׁיטָה שֶׁל 'הַיּוֹם' לַחֲזוֹר בַּתְּשׁוּבָה

כִּינּוּ שֶׁבְּכָל שָׁנָה בְּלֵיל שַׁבַּת קוֹדֵשׁ, הִיָּה עוֹמֵד רַבִּינוּ זְצוֹק"ל בְּהִיכַל הַיְשִׁיבָה וּמַעֲוֹרֵר הַצִּיבוֹר, לְהַתְחַזֵּק בְּמִיּוּחַד בַּשַּׁבָּת זֶה, בְּשִׁמִּירַת שַׁבַּת בְּכָל דְּקְדוּקָיָה, כִּי זֶה סְגוּלָה שִׁימַחְלוּ עַל כָּל שַׁבְּתוֹת הַשָּׁנָה. וְהִבִּיא אֶת לְשׁוֹנוֹ שֶׁל בַּעַל יְסוֹד וְשׁוֹרֵשׁ הָעֵבֻדָּה, כִּי כִּיּוֹן שֶׁהַשַּׁבַּת הִיא יְסוֹד וְעִיקָר לְתְּשׁוּבָה, נִקְרָאָה שַׁבַּת זֶה 'שַׁבַּת תְּשׁוּבָה' וּמוֹסִיף: לִכּוֹן יִזְהַר בּוֹ הָאָדָם מְאֹד וּמְאֹד לְשִׁמּוֹר וּלְעִשׂוֹת אוֹתוֹ כְּהַלְכָתוֹ בְּכָל פְּרָטִיו וּדְקְדוּקָיו, וְגַם מְלַדְבֵּר בּוֹ שִׁיחַת חוֹלִין ח"ו, וְגַם לְטַהֵר רַעֲיוֹנָיו וּמַחֲשַׁבּוֹתָיו שֶׁלֹּא יַחֲשׁוּב בַּעֲנִינֵי עוֹלָם הַזֶּה כָּלֵל וְכָלֵל, רַק בִּירְאַת ה' כָּל הַיּוֹם, וְאִזּוֹ מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל מָה שַׁחֲטָא בַּשַּׁבְּתוֹת הַשָּׁנָה מִיּוֹמֵי הַיּוֹלָדוֹ וְעַד עַתָּה.



ב. עוֹד הִיָּה רַגִּיל רַבִּינוּ לְהִבִּיא, אֶת פִּירוּשׁוֹ שֶׁל הַמַּלְבִּי"ם עַל הַפְּסוֹק 'אֲשׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנו עַל סוֹס לֹא נִרְכַּב וְלֹא נֵאֱמָר עוֹד אֲלַקִּינוּ לְמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, אֲשֶׁר בֶּן יִרְחָם יְתוּם' הַמוֹבָא בַּהַפְטָרָה שֶׁל שַׁבַּת זֶה. כִּי כֹּאֲשֶׁר הָאָדָם מַגִּיעַ לְיָדֵי הַכֶּרֶה וְהַבְּנָה, כִּי אֵין לוֹ בְּמָה לְבַטּוֹחַ, וְאֵין לוֹ בְּמִי לְבַטּוֹחַ, הוּא יִזְכֶּה לְרַחֲמִים מֵאֵת הַקַּב"ה בְּעַצְמוֹ. וְז"ל: **אֲשֶׁר בֶּן יִרְחָם יְתוּם.** שְׁמִי אֵין לוֹ שׁוֹם עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ מִצַּד הַטְּבַע, אֵתָה תִּרְחַם עֲלָיו מִצַּד רַחֲמֶיךָ, וְכֵן אַחַר שֶׁאֵין לָנוּ בַּטְחוֹן וְתַקְוָה עַל שׁוֹם דְּבַר, נִמְצָא רַחֲמִים אֲצִלְךָ. כִּי כַּדִּי לְזַכּוֹת לְעִזְרַתוֹ שֶׁל הַבּוֹרָא אֲפִשֵׁר, רַק שְׁמֹרְגִישִׁים שֶׁרַק הוּא יְכוֹל לְעִזּוֹר."

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה חִידְשָׁנוּ אֶת מַלְכוּת ה' וְעָלוּ בְּנוֹ הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, כָּל אָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִישׁ בְּכָל פְּעוּלָה שֶׁעוֹשֶׂה עִכְשָׁיו - הִנֵּה מֵתַחֲלִילָה לֵה שָׁנָה חֲדָשָׁה, בְּמַעֲשֵׂי אֲנִי מֵתַקֵּן אֶת הָרַע וּמִיִּטִּיב יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֶת הַטּוֹב. הַקַּב"ה מֵתַחֲשֵׁב בְּמַצֵּב שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וּבִיכּוֹלָתוֹ, בְּמִיּוּחַד מְבַנֵּי תוֹרָה נִדְרֵשׁ לְעִשׂוֹת הַכָּל יוֹתֵר בְּרַצִּינּוֹת.

ג. אֶחָד הַדְּבָרִים שֶׁצָּרִיכִים תִּיקוֹן, הוּא בְּזַבּוּז הַזְּמַן בִּימֵי שִׁישֵׁי וּשְׁבַת, שַׁבַּת שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַתּוֹרָה, אִם הַשַּׁבַּת עוֹבֵרֶת כְּרָאוּי, כָּל הַיָּמִים אַחֲרָי כֵּן וְלִיְמוּד הַתּוֹרָה נִרְאִים

אחרת. יום שישי, הוא יום הכנה לקראת השבת, לפשפש במעשיו ולנקות את חלונות הנפש, כדי שהשמש הגדולה של שבת תחדור לתוך ליבו. הדברים אמורים במיוחד בשבת תשובה. כתוב ביערות דבש וכן מובא בכתבי האר"י ז"ל שכל יום מימי עשרת ימי תשובה מכפר על יום שכנגדו, דרך משל, יום שני מכפר על כל ימי שני שהיו במשך שנה שעברה. ר' אלהיה היה מעורר שהוא הדין בשבוע האחרון של השנה. א"כ לפי זה נמצא, ששבת זו מכפרת כל שבתות השנה, לכן עלינו להתחזק בה במיוחד.

ד. דוד המלך אומר "חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך" דורשים חז"ל, שבכל יום יום הייתי חושב ללכת למקום פלוני ולמקום פלוני, אך רגלי היו מוליכות אותי לבית המדרש. לומד מכך הפלא יועץ שטמון בזה יסוד עמוק - שיש ענין לרמות את היצר. בקבלת תשובה אפשר להיעזר בזה מאוד, בשיטה של 'היום'. שיאמר אני מקבל על היום לחזור בתשובה, מה שיהיה מחר, נראה מחר. באופן כזה יהיה קל לו להחזיק מעמד, כי יום אחד לא יהיה נראה לו כה כבד, ובזה הוא מרמה את היצר. וכן יאמר למחר, לאחר שהתגבר היום בלי קשיים, ונמצא חוזר בתשובה.

בדומה לעצת הפלא יועץ, שמעתי סיפור על הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שהיה יושב ולומד כל השנים לבדו, מבודד מן העולם ואינו משוחח עם איש. פעם שאלו אחד ממקורביו, כי גם חפץ לעשות כמותו. השיב לו, הלימוד בבדידות בימי צעירותי היה דבר קשה מאוד בעבורי, ואיני מאמין שיש אדם המסוגל לעבור את ייסורי הבדידות שעברתי. הוסיף וסיפר, היו זמנים שחשתי שאיני מסוגל עוד להמשיך בבדידותי, וחשתי צורך לצאת מבית המדרש ולשוחח מעט עם מישהו. החלטתי שלמחרת בשעת הצהרים בתחילת הסדר אשוחח חמש דקות בלבד בתחילת הסדר בענינא דעלמא עם מאן דהו שיזדמן לביהמ"ד, כך הרגעתי את עצמי עד למחרת. למחרת חשבתי שאדחה את השיחה ליום המחרת. כשהגיעה השעה היעודה, חשבתי לעצמי, שאולי אדחה את כל העניין ליום נוסף, עד כי חשתי שהצורך להתאוורר חלף, התגברתי על היצר ונשארתי ללמוד.



י"ג מידות

נוסח שאומרים "בזכות שלש עשרה מדות של רחמים שאינן חוזרות ריקם מלפניך" לכאורה היכן מצינו בקרא הבטחה זו שלא יחזרו ריקם? ונראה רמז בפסוק "וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם". **ארח"ם**, נטריקון אינן חוזרות ריקם מלפניך. ופסוק זה נאמר אצל י"ג מדות

(אמרי נועם)





הג"ר יעקב ישראל בייפוס "מלך עוזר" – בעשרת ימי תשובה

תב הרמז"ל ב"מאמר החכמה" שעיקר הענין שיום הדין והמשפט הוא בראש השנה דוקא, הוא מפני שבר"ה נברא העולם, ואז היתה תחילת מלכותו של הקב"ה בעולם. לכן בכל שנה מתגלה מלכותו יתברך בעולם, וגילוי המלכות בעולם הוא ע"י המשפט, שבזה ניכר שהקב"ה מולך ומושל בעולם. לכן ביום ר"ה שיש בו גילוי המלכות, יש יום דין ומשפט.



גילוי מלכותו זה, אומר הגר"ד הקשר זצ"ל בספרו "שירת דוד", נמשך מר"ה עד לאחר יום הכיפורים, לכן בכל ימים אלה אנו אומרים "המלך הקדוש" ו"המלך המשפט". בזה מבואר מה שאמרו חז"ל במסכת ראש השנה (ח) על ימים אלה, דמה שכתוב (ישעי' נה): "דרשו ה' בהימצאו קראוהו בהיותו קרוב", אלו עשרה ימים שמר"ה עד יוה"כ. דהיינו שימים אלה הינם ימים שבהם ה' נמצא וקרוב. ואע"פ שבכל השנה ה' נמצא וקרוב, אולם בימים אלה ההנהגה שלו היא הנהגה של גילוי כבוד מלכותו בעולם. לכן אנו נמצאים אז, במדרגת קירבה מיוחדת לה' יתברך.

ההנהגה המיוחדת הזו של הקב"ה, שהוא מגלה את עצמו בימים אלה, באה כדי לעזור לנו ולהקל עלינו את מילוי חובת התשובה והתפילה הנדרשת מאתנו בימים אלה. וכבר כתב הרמב"ם (הלכות תשובה ב, ו) שבימים אלה התשובה והצעקה יפים ביותר ומתקבלים מיד.

יש בהנהגה זו מעין ההנהגה במלכותא דארעא. אצל מלך ב"ו אין אפשרות להיכנס אליו בכל עת, ולכן הבקשות שיש לנתיניו מועברות אליו באמצעות עבדי המלך. כך גם במלכותא דרקיעא [לפי המושגים שלנו], במשך השנה מוכנסות התפילות אל ה', ע"י המלאכים. ומה שלדעתם אינו ראוי להיות מוגש למלך, הם לא מגישים, או מגישים עם

ביקורת וקיסרוג. לכן התפילה והתשובה, לא מתקבלים אז כל כך בקלות.

שונים הם פני הדברים כאשר המלך פותח את שערי ארמונו, ומאפשר בכך להגיש אליו את הבקשות באופן אישי. בנסיבות אלו הסיכוי לקבלת הבקשות הינו גדול הרבה יותר. כך גם בימים אלה, גם תפילה הנאמרת בפחות כוונה נענית, וכמו כן גם בקשות שאינן ראויות כל כך, מתמלאות. זהו עזר ה' המיוחד הניתן בימים אלה ע"י גילוי מלכותו שבימים שמר"ה ועד יום הכיפורים.

אולם נראה שיש בענין זה של כבוד מלכותו יתברך המתגלה בימים אלה, כוונה עמוקה נוספת. והיינו שבעצם מוטלת עלינו חובה תמידית להרגיש את עצמנו כחיילים בצבא המלך [שכן 'ה' צבאות" שמו]. וכשם שתפקידו העיקרי של חייל הוא לבצע את התפקידים המוטלים עליו ע"י המלך, כך במשך כל ימי חייו אנו נדרשים לבצע את המוטל עלינו ע"י מלכנו. עלינו לעשות זאת, כביכול, לצורך מלכנו.

לאור זה נבין ביתר תוקף, את פשר הגילוי של כבוד מלכותו יתברך בימים אלה. הקב"ה נוהג עמנו, כאמור, כמלך בשר ודם. ודרכם של מלכים לתת לחייליהם הזדמנויות ליהנות מיחס אישי וקרוב, כדי לחזק בהם את נאמנותם למלך. בכך יתחזק הרצון למלא את תפקידם כיאות. וכן הוא גם במלכותא דרקייעא, הקירבה והרגשת המלכות בימים אלה, נועדה לתת לנו משנה כח להיות עבדים וחיילים נאמנים בצבאות ה'.

הרגשה זו של עבד וחייל הנדרשת מאתנו, מקיפה את כל סוגי ההתעסקויות שלנו. לומדי תורה, מרביצי תורה, נשים המנהלות ביתן ומחנכות את ילדיהן וכן כל שאר התפקידים. את כל צורת חייו, אנו נדרשים לראות כתפקיד המוטל עלינו ע"י הקב"ה. וממילא גדולה החובה למלאו כדת וכדין לכבודו יתברך ולרצונו, בהתאם להוראותיו בתורה.

ככל שנאמנותו תיגבר, נחשב כנתינים של המלך. וכידוע על פי משנתו של הגר"ס מסלנט, שאמר: שגיריים של מדינות, פקידים גבוהים ואף מלצרים, זוכים לכלכלה ולכל הנדרש מאת מעסיקיהם. הכלל בזה הוא שכל מי שפעילותו למען אדונו, מקבל את כל הנדרש לקיומו היום יומי חינם אין כסף. כך גם אנו נוכל לזכות לכך שה' יתן לנו את כל צרכינו במתנת חינם.

זהו פשר בקשתנו החוזרת ונשנית לאורך כל עשרת ימי תשובה "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים [בחיים שלנו שהם למענו] וכתבנו בספר החיים [מדוע? כן] למענך אלקים חיים". אנו מייחלים לחיים שינוצלו על ידינו למענו יתברך, ואז נזכה למתנת החיים בחינם.





הר' דב סוקולובסקי שובה ישראל

רופא מְשׁוּבָּה ~ וְרוּצָה בְּתְשׁוּבָה ~ בְּיוֹם שֶׁבַת שׁוּבָה ~ ה' תְּקַשִּׁיבָה

(פיוט לשבת שובה מתוך מחזור ארם צובא)

עניינים לשבת שובה

♦ תוכן ♦

- א. אין קרוב לקב"ה כמו לב האדם. ב. נעילה עדיף.
- ג. דרשת שבת שובה בטלפון. ד. בהיותו קרוב 1.
- ה. בהיותו קרוב 2. ו. סליחות לחמישי של עשי"ת.

א. אין קרוב לקב"ה כמו לב האדם

הגר"א עה"פ מודה ועוזב ירוחם (משלי כח ג), מבאר את דברי הנביא בהפטורת שובה, וז"ל "כי בעל תשובה צריך ד' דברים והן עזיבת החטא ווידוי וחרטה וקבלה שלא לעשות עוד. זה שאמר שובה ישראל עד ה' אלקיך וגו' קחו עמכם דברים וגו'. שובה ישראל הוא עזיבת החטא ששייבו הגזילה או שאר



דברים, עד ה' הוא חרטה כמ"ש בזהר שעיקר הוא בלב ולית מאן דקריב לקב"ה כליבו של אדם, וזהו עד ה'. קחו עמכם דברים הוא וידוי ושובו אל ה' הוא קבלה על להבא, ואח"כ כתיב אשר בך ירוחם יתום ושם בית ישראל נקרא יתומים כמ"ש יתומים היינו וכו' וזהו ומודה ועוזב ירוחם" ע"כ.

ב. נעילה עדיף

הגר"י זילברשטיין נשאל על אחד שיכול לבוא לביהכ"נ רק פעם א', או במוסף שבת שובה או במוסף של יוה"כ, מה עליו לעשות. ונ"מ בימינו למבודד שיש בידו לארגן בחצרו רק פעם אחת, מה יעדיף.

ומביא מרש"י בע"ז צ: ד"ה דין וז"ל, מוספי כל השנה הן שבח וסיפורי מעשה אבל מוסף ראש השנה מתוך שהוא מתפלל מלכיות זכרונות שופרות מיפקד דינא טפי ואל פרוש אדם עצמו מן הצבור ע"כ.

ועפי"ז פסק דמסתבר דה"ה במוסף יוה"כ, די שדר העבודה.

ובשו"ע הרב אי' (תקצ"א יד) וז"ל אבל מוספין של כל השנה וכן שחרית אפילו של ר"ה הואיל ואינן אלא שבחו של הקדוש ברוך הוא וסיפורי מעשה הקרבנות אף אם יתפלל ביחיד לא יעיינו במעשיו וכו', אבל בתפילת מוסף, הואיל וזמנה כל היום ויש מקדימין להתפלל ויש מאחרין יש לו לחוש שמא בשעה שהוא מתפלל אין מתפללין תפילה זו שום ציבור בעולם ותדחה תפילתו.

ומוסיף הרב זלברשטיין שבודאי גם במוסף יוה"כ כיון שיש בו כפרה באמירתו בציבור ובאמירת "הכהנים והעם" וכל סדר העבודה ודאי שהוא עדיף על מוסף בשבת שובה.

אמנם המ"ב בסי' צ' סקכ"ח מביא בשם הרדב"ז שמי שאסור בבית הסהר ונתנו לו יום אחד רשות להתפלל, יצא מיד באותו היום ולא יחמיץ המצוה על יוה"כ או פורים, הרי שלכאורה עדיף בשבת שובה, מאשר להמתין ליוה"כ.

וחילק הגרי"ז שליט"א שדוקא כשהשר נתן לו רשות אל יחמיץ המצוה אבל אם הוא פטור מעיקר הדין ובגלל חסידותו רוצה לבוא להתפלל ויש לו ב' אפשרויות הנ"ל, רשאי להתפלל ביוה"כ ואין כאן משום מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה כי משניהם הוא פטור משא"כ בבית הסהר שהוא מתחייב ויש משום מצוה הבאה לידיך.

אלא די שדון על עצם ההשוואה בין מוסף דר"ה למוסף דיו"כ, דבר"ה יש מלכיות זכרונות שופרות (יעו"י במאמר על ר"ה אות יד בשם המועדים זמנים שמלכויות זכרונות ושופרות סמכי' ליה מדאורי'') משא"כ ביוה"כ ולמה נעדיפנה. ואם משום סדר העבודה הלא הוא בחזרת הש"ץ ואינו מעיקר החיוב. ויתכן א"כ שהם שוים ואל יחמיץ את מוסף של שבת שובה.

ובאמת מן הסתם עדיף שיעשה מנין לנעילה שיש בה גם חזרת הש"ץ וגם יוכל לומר י"ג מדות בצבור.



ג. דרשת שבת שובה בטלפון

אי' במטה משה (תת"ג) "ונוהגין לדרוש בשבת זו וכן בשבת שלפני ר"ה כדי לעורר העם בתשובה. ומצאתי סמך לזה במדרש משלי (י) שכ' אמר הקב"ה בשעה שחכם יושב ודורש אני מוחל ומכפר עונותיהן של ישראל. על כן ראוי לדרוש בשבת זו כדי שיכפר עונותיהן וכן תמצא סמך לזה בספר הזוהר ויקרא עמוד יא ע"ש. וכתבתי זה להורות כי מנהג אבותינו תורה היא, וכולם יש להם שורש וענף ויסוד מוסד". וכ"כ א"ר תרג, ב. מה נעשה בשנה זו אשר היא שעת המפזרים ולא שעת המכנסים ואין מתכנסין ביחד לשמוע דברי תוכחה ומוסר. ובשבת הלא אין "קול מבי מזרשא" בטלפון, ואיך נקיים מנהג יקר זה.

אמנם מרן בעל השבט הלוי וכמו"כ מרן בעל החוט שני בשנותיהם המאוחרות אשר לא היה בכחם לצאת ולדרוש בצבור היו אומרים דרשת שבת שובה ושבת הגדול מוקדם ביום חמישי או מאוחר במוצ"ש.

וא"כ ה"ה בימינו אפשר דרך הטלפון, והאפשרויות רבות.

ד. בהיותו קרוב 1

עוד מהפטורת שובה: אני כברוש רענן ממני פריץ נמצא, הגה"ק רבי יעקב יחזקיהו (גרינולד) בעל הויגד משה מפאפא אמר בשם מהרי"ד מבעלזא, שהשי"ת אומר בפסוק זה על עצמו שהוא כמו ענף צעיר שיכולים לכופף אותו, וכביכול הוא מתכופף ומבקש מאת בניו רחומיו לחזור למוטב ועי"ז להחזיק בענף. ובאמת מפירש"י שם נראה סעד להנ"ל, שפי' "אני לו נכפף להיות אוחז ידו בי כברוש רענן הנכפף לארץ שאדם אוחז בענפיו כלומר אהיה מצוי לו". ובכל אופן האדם נמצא רחוק..

אבל בעשי"ת יש בחינה שהקב"ה מתכופף יותר וממילא האדם יותר קרוב אליו, וכמו שכתוב "קראוהו בהיותו קרוב". וזה הזמן איפה למשוך ידינו ולבנו כלפי מעלה ולאחוז במדותיו ית' בכל הכח.

ה. בהיותו קרוב 2

ידועים דברי הרמב"ם בהל' תשובה (ב, ה) אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שביין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו (ישעי' נה, ו).

האמרי חיים היה נוהג לספר, אמרו לאשה כשרה אחרי יום הקדוש "מזאל האבן אויס גפועלט אלעס גוט" השיבה ואמרה בצדק: אף לרוצח אם היו מבקשים ממנו כ"כ היה מסכים לוותר ולמלא הבקשה ק"ו הקב"ה בעל הרחמים בודאי כבר קיבל תפילותינו.

ויה"ר שנזכה אכן שתפילותינו יהיו מכל הלב ובכל הכוונה הראוייה ויתקבלו לפני

ו. סליחות לחמישי של עשי"ת

בשנה זו שעיו"כ חל ביום ראשון, הסליחות של חמישי של עשי"ת שבהם אומרים "ג מדות חל ביום שישי, ויש הרבה שנהגו להקדימו ליום חמישי שהוא מימי הרצון, וכן נהגו במאורות ובעוד בתי כנסת. וכן כתוב בחלק מהלוחות וספרי המנהגים.

אבל יש להקפיד שלא להקדים רק את הפזמון אלא את כל הסליחות של היום, משום שלכל שאר הסליחות יש קשר לפזמון, וכגון הפזמון שמסתיים בתיבות "ענני בקראי ה' ה'".

וזכות שלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם מלפניו ית' יכריעו דיננו לטובה אכ"ר.

דְּלַתִּי תְּשׁוּבָה חַי פְּתַח לִי ~ כִּי שִׁבְתִּי מִחֶטְאֵי וּמַעֲלֵי ~ אֲנֵא צוּרֵי שְׁמַע קוֹלִי ~ מוֹחַר עֲנֵנִי
(פיוט לרבי רפאל ענתבי לעשי"ת)



צריך אתה לדעת, כי כל המבין שלש עשרה מדות ויודע פירושו ועיקרו, ומתפלל בהם בכוונה, אין תפילתו חוזרת ריקם! אלא אם כן היו בידו עבירות שמעכבות זה. והנה בזמן הזה שאנחנו שרויים בגלות ואין לנו כהן גדול לכפר על חטאותינו, ולא מזבח להקריב עליו קרבנות, ולא בית המקדש להתפלל בתוכו, לא נשאר לנו לפני ה' בלתי אם תפילתנו ושלש עשרה מדותיו, ומתוך שלש עשרה מדות אלה למדנו סדרי תפילה ובקשת רחמים מאת אדון הכל יתעלה.

(רבינו בחיי שמות ל"ד)

מראשית השנה עד אחרית שנה

לכאורה צ"ע מדוע בתחילה כתוב השנה עם ה' הידיעה ובסוף כתוב שנה בלא? וי"ל שדרך העולם הוא שבתחילת השנה יש להם הרבה תוכניות ואומרים לעצמם שהשנה זה הולך להיות השנה הכי מוצלחת בה' הידיעה. אולם בסוף השנה רואים שכל התוכניות כבר אינם ונשאר רק שנה בלא ה'. המסר הוא שנתפלל לה' שגם בסוף השנה נחזיק בתוכניות שלנו בתפילה בלימוד בשמירת הלשון וכדו'.

(חתם סופר פרשת כי תבוא).





הרב ישראל קניגסברג ליקוט במעלת התפילה בעשי"ת

לא להרפות מחיזוק בתפילה

פעמים אחר שעוברים כמה ימים מעשי"ת אז לאט לאט יורדת ההתלהבות באמירת אבינו מלכנו, הרי אמרו זאת כבר הרבה פעמים, וכמה זה חבל, הרי עכשיו זה הזמן שאתה יכול לשנות את המצב שלך, עוד מעט הכל נסגר, אח"כ כבר א"א לשנות! ועכשיו כל אבינו מלכנו בכוונה יכול לשנות, אנו לא יכולים אף פעם לדעת איזו תפילה תתקבל, ואיזה גזירה זה יכול לשנות, כל אמירת תהילים, כל אבינו מלכנו, עכשיו כל בקשה יכולה לשנות, ואח"כ כבר יהיה מאוחר. לפעמים במשך השנה כשיש לאדם איזה צרה ח"ו, פרנסה, חוסר בריאות, מחלות, אז הוא מרעיש עולמות ומקדיש ימים ולילות לאמירת תהילים וברכות, אבל בעצם את כל זה הוא יכל לחסוך עכשיו - באבינו מלכנו אחד וכדו' שיאמר כמו שצריך מעומק הלב.

(הגאון רבי דוד שטרן שליט"א)

בר"ה נקודת המרכז הוא תקיעת שופר שיש בזה רמז "עורו ישנים" וגו' והן המלכת ה', ומה שצריך לצאת מזה הוא התחזקות בקבלת מלכות ה', וצריך להמשיך את זה כל יום בק"ש וכן כאשר אומרים "אבינו מלכנו"

(מרון המשגיח רבי דב יפה צצוק"ל)

"אבינו מלכנו" - ב"מלכנו" כלולים שני דברים, האחד שהקב"ה מתייחס אלינו כמו מלך ויש לו הנהגה מיוחדת אתנו. ושנית, שהוא מלכנו, שאנו מקבלים אותו עלינו למלך. ודי מצוי שישנם שמדגישים את הבקשה ולא את ה"אבינו מלכנו". ובאמת בקלם אחרי שהיו אומרים "אבינו מלכנו", היו נעצרים לרגע וממשיכים את הבקשה. אדם שמקבל הרגשה באבינו מלכנו, הוא אדם אחר... (י)

להתפלל שנוכה לכפרה

רבי ישראל סלנטר תמיד היה אומר כמה **צריכים להתפלל לפני יו"כ בשביל לזכות לכפרת יו"כ כראוי**, וע"כ בואו ונצל את הזמן שנשאר להתפלל שנוכה באמת לכפרה, כמה מסכן הוא אותו אדם שעובר את יוה"כ ונשאר באותו מצב של טמטום הלב שהיה בו הרי יכולת להתנקות הזדמנות חד פעמית פעם אחת בשנה. רבי ישראל סלנטר היה אומר שאם היה לנו יו"כ פעם בשבעים שנה כמה היינו מאושרים בכך שיש לנו אפשרות להתנקות והקב"ה נתן לנו פעם בשנה יו"כ.

את האור של יוה"כ מקבל כ"א לפי מה שהתכוונן לזה, כל מה שמתכוונן יותר זוכה לאור יותר, בחסדי ה' אין לשער כמה יכול לזכות ויכול לההפך לאדם אחר, ימים אלו צריך האדם לנצל הן להתפלל על ס"ד שה' יעזור לו לפשפש במעשיו ושבאמת יזכה להתכוונן ליוה"כ כראוי ולקבל את האור... זה עצמו שיודע שיוה"כ זה 'אור עצום' והוא מצפה לכך, זה הבדל גדול לעומת מי שלא מצפה לזה כלל.

(מורן המשגיח זצוק"ל)

עשי"ת הם המשך לר"ה והכנה ליוה"כ אמנם גם בעצמותה יש לה מעלה כותב הרמב"ם בהל' תשובה פ"ב ס"ו: "אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם בעשרה ימים שבין ר"ה ויוה"כ היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנאמר "דרשו ה' בהימצאו". משמע א"כ שבעשי"ת הן **לענין קבלת התשובה והן לענין הצעקה אדם יכול להשיג מה שבכל השנה לא ישיג!** ומה טוב שאדם יתפלל בצורה פרטית על כל מה שנצרך מה שמרגיש צורך לתקן, רוצה לשוב ולא יודע מה קודם וכו', כל השנה תפילה לרוחניות אחרת מתפילה לגשמיות ובמיוחד בימים אלו.

מזמור התשובה

אני מרגיש שזה מאוד מועיל לחזור הרבה לפני יו"כ על מזמור התשובה בפרק נ"א בתהילים (שדוד המלך בא להקב"ה בלב שבור ונדכה אחרי החטא... עשרים ושתים שנה לא חזר בו ולא ויתר ולא הפסיק להתפלל: רבש"ע 'הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני' על דבר שאנו אפי' לא יודעים מה היה שם והוא מתפלל ומבקש כבסני טהרני תחטאתי באזוב ואטהר כבסני ומשלג אלבין וכך דוד המלך חוזר ומתפלל ומתפלל עד שהוא זכה שהקב"ה אכן החזיר לו את רוח הקודש) וכך לבקש ולהתחנן לקב"ה: **ה' רבש"ע שאני יזכה ביו"כ "הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני" שאזכה להגיע ביוה"כ לטהרה שלא ח"ו יהיה מצב שאעבור את יו"כ והכל ישראל באותו מצב ח"ו, כמה צריכים להתפלל ע"ז בימים האלו וכמה צריכים להתפלל ע"ז ביוה"כ עצמו...**

(מורנו הגאון רבי דוד שטרן שליט"א)

עיין בפלא יועץ (ערך תשובה תרכ"ט) שהוסיף על תפילת האריז"ל לעשי"ת בברכת השיבנו בשמו"ע.

"חרדה ילבש בתפלותיו בכיה ולב נשבר בעשי"ת, ועיקר התשובה



שיעשה האדם בימים אלו על חטאותיו הוא שיהיה נאנח ובוכה על חורבן ביהמ"ק ועל חילו שמו הגדול ותורתו הקדושה, אשר עוונותיו מנעו הטוב והיה מסייע לעכב הגאולה"

(החיד"א)

בימים אלו מוטל עלינו שכל שלשת התפילות יהיו ביגיעה ובמסירות, שלא תהיה התפילה תלויה במצב רוח וכדו' וכך בלימוד המוסר!!!

כדאי לאדם להכין לעצמו רשימה על מה להתפלל בימים אלו, וביום הכיפורים, כי לפעמים בגלל צרות אחרונות שוכחים הראשונות, ואח"כ מצטערים על ששכחו להתפלל על דבר זה בזמן כה מסוגל.

ברצוני לספר מעשה שהביא תועלת גדולה לרבים: מעשה בבחור שלא זכה להתמיד... שנה אחת שמו לב שבחור זה התחיל ללמוד סדרים שלמים מבוקר ועד ערב, ובתחילה חשבו שזהו חיזוק לתקופה קצרה, נראה כמה זמן זה יחזיק? ולבסוף עבר כל החורף והבחור עדיין אוחז בשקידתו הגדולה, בביה"ז ניגש חברו לשאול אותו לפשר הדבר, והבחור נענה לבקשתו וסיפר: שמעתי לפני ר"ה שיחה מאוד משמעותית מהו כח תפילה בכלל ובפרט **התפילות מר"ה עד יוה"כ, שזה בבחינת עוה"ב...** וכפי שהמחיש הרב פנקוס זצ"ל **שלפי המקובלים ירידת השפע משך כל השנה נקראת טיפין טיפין, ואולם בעשיית זה נקרא נהרות נהרות...** וכ"א יבין לבד את ההבדל! (מבטל על הרעיון) הוסיף הבחור כי במסתרים בכתה נפשו על ביטולו מן הלימוד... לכן החלטתי שאני הולך "להשכיב את עצמי" להתפלל על שני דברים בעיקר, חשק בלימוד התורה וכח להתמיד (כי אדם לא יכול להתפלל מתוך הלב על הרבה דברים ביחד) ואני התפללתי ע"כ בפועל מאות פעמים, בכל מקום שמוזכר עניין זה בתפילה, וכן בכל מקום שאפשר לבקש בקשות פרטיות... והנה לאחר יו"כ התיישבתי ללמוד והרגשתי הרגשה עילאית, אבל לא הייתי עדיין משוכנע שזה הועיל, והנה כאשר התחיל הזמן אני לומד בסדר א' ולהפתעתי פתאום נגמר הסדר - - בו בזמן שתמיד הייתי מסתכל על השעון חמישים פעם.. או אז הבנתי שתפילותי התקבלו. והסיפור הזה נותן לכולנו את הרעיון **'למקד תפילות'**, ומעיד אני שכל שנה אני מקבל סיפורים חדשים בעקבות הסיפור הזה, אחד מספר שהחליטו הורים להשקיע תפילות בעשרה ימים אלו על איזה בן שהיה להם קשיים איתו, והבעיה פשוט נעלמה, אחר מספר שסבל מחולשה נוראה זמן ממושך, ואחר התפילות הכל נעלם...

(הרב אשר דרוק שליט"א)

מעשה באברך מרכסים שלפני שנים רבות הגיע למרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל באמצע השנה, ובקשו שיתפלל על אמו שחלתה במחלה קשה, כאשר שמע מרן את פרטי המקרה, הגיב בצער: **חבל, בשביל זה צריך תפילה של עשרת ימי תשובה!!!**

יום השבת



את יום הכיפורים הזה

5:59	הדלקת הנרות
5:19	עלות השחר
5:41	זמן ציצית
6:32	נץ החמה
8:46	סוזק"ש א'
9:31	סוזש"ק גר"א
10:31	סו"ז תפילה
12:30	חצות
6:27	שקיעה
7:04	צאת הצום
7:40	ר"ת



מֶרֶן הַמְּשֻׁגָּח הַגֵּה"צ רַבֵּי דָב יִפְה צוֹק"ל יוֹם הַכִּפּוּרִים – הַלֵּב שֶׁל הַשָּׁנָה

כִּינוּ לַחֹדֶשׁ אֱלוֹל שֶׁהֵם יְמֵי רִצּוֹן, יָמִים שֶׁהֵיָה בְּמִיּוּחַד אֲפֹשֶׁר לְהַשִּׁיג בָּהֶם, אַחַר כֵּךְ זָכִינוּ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהַמַּלְכָנוּ אֶת הַקֶּב"ה עֲלֵינוּ - 'תְּמַלְכֵנוּ עֲלֵיכֶם', עֲכָשְׁיוּ אָנוּ בַעֲשֶׁרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַמַּלְכָנוּ אֶת הַקֶּב"ה בְּאוֹפֵן כִּלְלִי, עֲכָשְׁיוּ אָנוּ בְּאִיִם לְתַקֵּן אֶת הַפְּרִטִים. כְּתוּב בְּמִדְרַשׁ, שֶׁבְּזָכוֹת עֶשְׂרֵה נִיסִיוֹנוֹת שֶׁנִּתְּנָסָה אַבְרָהָם אֲבִינוּ זָכִינוּ לַעֲשֶׁרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, יֵשׁ לְהַבִּין הַאִיךְ הַדְּבָרִים מֵתְקַשְׂרִים. יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהַמַּסְפֵּר עֶשֶׂר כּוֹלֵל אֶת כָּל הַפְּרִטִים וְלֵאחֶר מַסְפֵּר זֶה אֵין מַסְפֵּר חֹדֶשׁ, כְּתוּב עֶשְׂרֵה דּוֹרוֹת מִנֵּחַ וְעַד אַבְרָהָם, מְדוּעַ הַקֶּב"ה לֹא חִיכָה יוֹתֵר ? לְאֶחָד עֶשֶׂר דּוֹרוֹת אוֹ יוֹתֵר ! אֲלֵא מִפְּרֵשׁ הַמַּהֲר"ל, אַחֲרֵי עֶשֶׂר, מֵתַחִיל אַחַת עֶשְׂרֵה וּשְׁנַיִם עֶשְׂרֵה, הָעֶשֶׂר כָּבֵר כִּלּוֹל בְּתוֹךְ הַמַּסְפֵּר הַנוֹסֵף, כֵּךְ שִׁזָּה כָּבֵר לֹא כָּבֵר דָּבָר חֹדֶשׁ, זֶה כּוֹלֵל כָּבֵר אֶת הָעֶשֶׂר. כֵּךְ יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁעַל יְדֵי עֶשְׂרֵה נִיסִיוֹנוֹת שֶׁנִּתְּנָסָה אַבְרָהָם אֲבִינוּ, שֶׁהֵם כּוֹלֵלִים כּוֹלֵל אֶת כָּל מִינֵי הַנִּיסִיוֹנוֹת, זָכִינוּ לַעֲשֶׁרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, **שֶׁאֲפֹשֶׁר לַעֲשׂוֹת בָּהֶם תְּשׁוּבָה עַל כָּל הַדְּבָרִים**. כְּתוּב ב'סֹדֵר הַיּוֹם' שֶׁלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּיָמִים אֱלוֹ לַעֲוֹמוֹת יָמִים אַחֲרֵי־כֵן, כִּמוֹ אֹר לַעֲוֹמוֹת חוֹשֶׁךְ.

ג. אָנוּ מִשְׁכִּימִים לְסַלִּיחוֹת, אוֹמְרִים וְיָדוּי, וְעֲכָשְׁיוּ מְגִיעַ יוֹם הַכִּפּוּרִים, יוֹם כִּפּוּרִים, זֶה יוֹם אַחֶר, לְהַקֶּב"ה יֵשׁ יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה, **זֶה הַיּוֹם שֶׁל הַקֶּב"ה**. מְרַגִּישִׁים שִׁיּוֹם הַכִּפּוּרִים זֶה יוֹם מִיּוּחַד. הַגֵּר"א אוֹמֵר "שְׁמַע ה' קוֹלִי אֲקִרָא וְחַנּוּנִי וְעַנְנִי" **שְׁמַע ה' קוֹלִי** - זֶה תְּקִיעַת שׁוֹפֵר **אֲקִרָא** - זֶה עֶשְׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, שְׁעֲלֵיהֶם נֹאמֵר "דְּרֹשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ קְרָאוּהוּ בְּהִיוֹתוֹ קְרוֹב". **וְחַנּוּנִי וְעַנְנִי** - זֶה יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁשׁוֹלְטֵת בּוֹ הַהֲנַגְהָה, שֶׁל וְחַנּוּתִי אֶת אַחֲוֹן אֶף עַל פִּי שְׁאִינוּ הַגּוֹן, וְרִיחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם אֶף עַל פִּי שְׁאִינוּ כְּדָאִי. כְּתוּב בְּזוֹה"ק: אֲשֶׁרִיִּהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקֶּב"ה לִימַד אוֹתָם אֶת דְּרָכָיו, כְּדִי לְהַנְצִל מִן הַדִּין וְשִׁמְצָאוּ זְכָאִים לַפְּנִי, זֶהוּ מֵה שְׁכְּתוּב "כִּי בְּיוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם". עוֹד כְּתוּב שֶׁם: **שִׁמְתוֹךְ אַהֲבָה שֶׁאֲהַב הַקֶּב"ה אֶת יִשְׂרָאֵל**, נִתֵּן לָהֶם יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה לְטַהֵרֵם מִכָּל חַטָּאִיהֶם שִׁיּוֹם זְכָאִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אָנוּ רוֹאִים אֶת אַהֲבַת ה' לַעַם יִשְׂרָאֵל.

כתוב "שחורה אני ונאווה" אומר המדרש: שחורה אני כל ימות השנה, נאווה אני ביום הכפורים. מפרש הג"ר רפאל מהמבורג בספרו 'מרפא לשון' שהיה חביב מאוד על החפץ חיים. (אחד כתב על רבי רפאל, שזה גדול לא רגיל, בדרך כלל הגדול מצטיין במעלה אחת מופלגת, אבל שיצטיין בהצטיינות מופלגת בכל המעלות, גם בין הגדולים זה דבר לא רגיל). שכיון שביום הכפורים אנו רואים את אהבת ה' לישראל, גם אנו מתעוררים לאהוב את הקב"ה, וכיון שאנו עושים תשובה מאהבה זדונות נהפכים לזכיות. לכן ה'שחורה' של כל השנה נהיית 'נאווה' ביום הכפורים. בדרך כלל רגילים לומר, שיום הכפורים זה תשובה מיראה וסוכות זה תשובה מאהבה, אך נראה לומר, שיום הכפורים, זה גם תשובה מיראה וגם מאהבה. עוד כתוב בזה"ק: שבגלל הסיבה שציווה לאכול בערב יום הכפורים, צריכים ישראל למטה לשמוח לפני אדוניהם, מפני שהוא מזומן ביום המחרת לשבת עליהם בכיסא הקדוש של רחמים בכיסא וותרנות.

ג. ראיתי אומרים, שנה זה קומה שלימה, ראש השנה זה הראש ויום הכפורים, זה הלב. ממילא מובן שכל השנה מושפעת מאוד הן מהראש והן מהלב. באמת צריך לדעת לייקר כל רגע. אמרתי בכפר חסידים, שבראש השנה לא לדבר דברים בטלים, זה לא מדרגה גדולה, זה הפשטות, לאחר ראש השנה של אותה שנה, ניגש אלי אחד ואמר לי שהוא נזהר בזה, והוא באמת הרגיש ראש השנה אחר לגמרי. **שיום הכפורים יעבור רק מתוך קדושה, זה לא מדרגה גדולה**, יום הכפורים קובע מה תהיה החתימה של האדם, ואיך תיראה כל השנה, זה הרי הלב של כל השנה. רבי אלה' היה אומר: מה שחסר לנו, זה שאין לנו אנשי לב.

ד. כתוב במדרש, משל לשניים שעמדו על שפת גורן, באה הרוח והעיפה מוץ עליהם, אחד היה חלק ואחד היה שעיר, החלק העביר בנקל את המוץ והשעיר הסתבך בו. כתוב בזה, שאצל ישראל החטא, הוא לא נהיה חלק מהם, הוא לא בתוך הפנימיות שלנו, אבל אצל הגויים, הנפש שלהם שייכת לעבירות. אצלנו, על ידי חמשת העינויים שאנו פורשים מגשמיות ודבקים מהקב"ה, כמו שהקב"ה מסולק מחטאים, כך גם אנחנו. כמו במקוה, ככל שהאדם יותר דבק במקוה לגמרי, הוא נטהר לגמרי. בעצם יום הכפורים מגלה לנו מי אנחנו - שהמהות שלנו שהפנימיות שלנו, אין לנו שיכות לחטא. זה הסיבה, שאנו שולחים את העוונות שלנו על ידי השעיר לארץ גזירה, מדוע דווקא על ידי שעיר? למה אנחנו לא שולחים את העוונות סתם? אלא, אומר המהר"ל, שהשעיר מרמז על כוחו של עשיו, החטאים הם מכוחו, זה לא אנחנו, לכן אנחנו שולחים אותו. וזהו ההסבר מדוע שעיר אחד דמו מכניסים לקודש לה', כי הנפש שלנו היא מצד עצמה קדושה וטהורה, לכן מקומה בקודש פנימה, והעבירות שהם אינם מכוחנו, באמת שולחים אותם החוצה.

ראיתי בשיחות של רבי גדליה אייזמן, כתוב בגמרא, האומר סלע זו לצדקה על מנת שיחיה בני, הרי זה



צדיק גמור. מסביר המהר"ל, כיון שיהודי הוא מציאות של טוב, על מנת שיחיה בני, היינו שמציאות של טוב תתקיים. אדם צריך לדעת, שכשהוא מרגיש בנפשו, תאוות, מידות רעות, **זה לא הוא, הוא מציאות של טוב**, וכל מה שהוא מרגיש את הרוע, הוא בשביל שתהיה לו מעלת הבחירה, שיתגבר על מה שצריך להתגבר, ועל ידי זה יזכה לתכלית הטובה.

ה. אמנם צריך לעשות תשובה על פרטי החטאים שעברנו, אבל מלבד זה, **אנחנו צריכים להתחזק בגישה, מי אנחנו**, מה החיים הראויים לנו, לגשת בגישה הנכונה - מה חשוב ומה לא חשוב, "הבל הבל הבלים אמר קהלת" תהבל את ההבלים, תזלזל בהבלים, מה אתה עוסק מהבלים. אנחנו צריכים בהחלט לחשוב שבעזרת ה' אנו עומדים להתעלות הרבה, אבל מטבע הדברים ש"שבע יפול צדיק", אבל "וקם", העיקר להמשיך את יום הכפורים.

ו. כתוב, מי שעובר על לאו, תשובה לבד אינה מכפרת, אלא צריך גם את יום הכפורים, אבל יש עבירות שגם תשובה עם יום הכפורים אינם מכפרות, אם כן למה צריך את יום הכפורים? אומרים בשם המשגיח מפונביץ', שכיון שיום הכפורים עיצומו של יום הכפורים מכפר, אלא צריך גם תשובה, אם כן התשובה היא רק תנאי, אז **אפילו אם התשובה אינה שלימה היא גם כן מכפרת**. אנחנו מציידנו צריכים לעשות תשובה שלימה, אבל שלא ייפול רוחנו, שאנו לא עושים תשובה שלימה, אם כן במה הועלנו, שנדע שזה גם כן חשוב מאוד.

רבי איצ'לה מפטרבורג אמר: יום הכפורים זה ים של רחמים, צריך לזוהר שלא לטבוע בים, כי אם אדם לא מנצל את היום הזה, יש עליו טענה, קיבלתי יום קדוש כזה שקל בו לעשות בו תשובה ולא עשית. כיון שביום זה אומר הגר"א שולטת הנהגת רחמים יותר מכפי המגיע לנו, אפשר לבקש ביום זה, שנשיג את חלקנו בתורה, שבאמת נעסוק במה שראוי ולא במה שאינו ראוי, שה' יעזור לנו להתגבר על הקשיים שיש לנו. עכ"פ אנחנו צריכים לגשת ליום כיפור שבעז"ה אנחנו הולכים להמשיך כל הזמן להתעלות, ואם ח"ו נכשלים מתחרטים ומתחזקים, **עיקר ההצלחה שלא מרפים**, מטבע הדברים שנכשלים. בשנה הראשונה שעמדתי על דעתי, הייתי צעיר כבין חמש עשרה עשרה שש עשרה, חשבתי שאחרי יום הכפורים, אני הולך להיות צדיק גמור שהכל הולך להיות כראוי, אחר כך תפסתי שזה לא כך פשוט. העיקר לא להרפות!!

ז. אחר כך בא סוכות, כולנו השתדלנו בימים הנוראים, הקב"ה רוצה שנמשיך הלאה את מה שהשתדלנו, לכן התורה מייעצת לנו, איך לשמר זאת. מצות סוכה, **התורה מלמדת אותנו איך להסתכל על העולם הזה** - שהוא עולם ארעי, שבעת ימים התורה משרישה בנו, שהעולם הוא ארעי בלבד. כתוב "למען יידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל" נחלקו בגמרא, האם הסוכות היו ענני כבוד, או סוכות ממש, אומר הרמב"ן, אם אנו עושים זכר לענני כבוד, מובן שאנו בונים סוכה זכר לנס שהיה, אבל למאן דאמר סוכות ממש מה הסוכה מרמזת? המלבי"ם מבאר זאת, שהמטרה של הסוכה, לרמז לנו שהעולם הזה 'מלון אורחים ודירת ארעי'. ולמאן דאמר

ענני כבוד, בא לרמז, שיישאו עיניהם מן האדמה אשר עסקו בה אל השמים, ששם שורשם בקודש. בסוכות קוראים קהלת, לההביל את עניני העולם.

החיד"א מרמז שקהלת בא ללמד, שהלא סוכות הוא זמן שמחתנו, שנזכור שההנאות הם רגעיות כמו הסוכה. יש דברים שצריכים אמונה, אבל יש דברים שאדם יכול להבין בשכלו שהעולם הוא רק זמני. גם אילו העולם היה אלף שנים, בסוף זה נגמר ועובר מהר, כל שכן שהעולם כל כך קצר. **אתם מסתכלים עלי וחושבים - עד שתגיעו לגיל שלי, תדעו לכם, זה עובר מהר.** הרב זצ"ל רבי אליהו מישקובסקי אמר לבחורים פעם: אם אתם רוצים אל תאמינו לי לשום דבר, אבל תאמינו לי שהזמן עובר מהר.



מצות היום

פעם בליל ערב יום הכיפורים אמר מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך לבני ביתו, ב"ה רבו כ"ב בדורנו מבקשי דבר ה' ומדקדקים בכל פרט ופרט בהלכות חג בחג, אך ראו נא כי מכל השאלות שנשאלתי הלילה לא עסקה אף אחת בהלכות תשובה שהיא מצוות היום ומי יתן ויתכשר דרא לעסוק כראוי גם במצוה זו שהלכותיה מרובות וכמה טרחו ויגעו בה רבותינו הראשונים ושאר הקדמונים ואף חיברו עליה חיבורים מיוחדים וא"כ כמה עלינו להתבונן ולעיין היטב לידע אופן קיומה כהלכתה.

(הליכות שלמה)

כפרת עונות

השרף הקדוש מקאצק זי"ע נכנס באחד מלילי יום הכיפורים לבית המדרש וכל כולו אש להבה המוני החסידים שהיו בבית המדרש נתמלאו אימה למראהו הנורא הוד הביא להם הרה"ק מקאצק את פסוקו של יום הכיפורים כשהוא מפוסק על ידו באופן שונה מפשוטו של מקרא, וכך אמר, "כי ביום הזה יכפר"..."עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם". הכל תלוי בכם...



הג"ר יעקב ישראל בייפוס "ומושיע" – ביום הכיפורים

הלן יובאו דברים מתוך דרשת הג"ר מתתיהו סלומון שליט"א לפני תפילת
"כל נדרי" בפני תלמידינו:



שהחיינו וקיימנו והגענו לזמן הזה! איזה יו"ט! איזה מתנה טובה!
איזו הזדמנות מיוחדת היא הזמן הזה שאנחנו זכינו ליכנס בו. יום סליחה
וכפרה - עת רצון הכי גבוה של דרשו ה' בהמצאו - יום שנכנסים כמו כהן גדול לפני
ולפנים. ועי' משנת ר' אהרן (ה"ג דף נ' באמצע אות ד') וז"ל, דכשמתבונן במה שהי' בבהמ"ק
ולדוגמא בעבודת כה"ג ביוהכ"פ, וההשפעה הגדול על כל אחד מישראל כראותו לשון
של זהורית מלבין וכשהיו שומעין את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא וכו', הרי שואב
קצת רוחניות מכח המקדש, עכ"ל. אמירת העבודה ביוהכ"פ היא התחושה הכי גבוהה
שאנו יכולים להרגיש בקרבת ה' איזה שמחה היא לנו!

הנה קל כביר לא ימאס והוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו רק שצריך למצוא
הדרך במה ואיך להתחיל בעת פתיחת השער - ברכנו "שהחיינו" בשמחה, ועתה נבואה
שעריך.

"ואני תפילתי לך ה' עת רצון אלקים ברב חסדך ענני באמת ישעך". כתב החיד"א
כאשר יש עת רצון אשר בה קרוב ה' ומבטיח לקבל בקשתנו ובזמן קצר, מה כדאי
לבקש? איזה בקשה שיכלול כל צרכינו על העתיד? והעצה היא שנבקש מה' שמהיום
והלאה כל בקשה שנבקש ישמע ויקבל. כי אז כל תפלה שנתפלל מכאן ולהבא, תצטרף
לעת רצון של עתה. וא"כ פשוט שזה יהי' עתירתנו הלילה. רבש"ע, כל פעם שנבקש
ישועה שמע קולינו חוס ורחם עלינו ותקבל ברחמים וברצון כל תפילותינו, שנתפלל
כל השנה הבא עלינו לטובה ממקור העת רצון הקדוש של הזמן הזה.

אבל על זה דוה לבנו כי בצרה גדולה אנחנו, אשר אנחנו צריכים תפלה לא רק

שיענה תפלותינו, אלא שיתן לנו זכות וכח להתפלל. כי תפילה צריכה טהרת הלב וריכוז המחשבה בלי טירדות ובלבולים אשר לדאבוננו היום הכל סתום ומטומטם מטומאת הרחוב ושאר כלים משחיתים למיניהם, ומי יאמר זכותי לבי - פחד פחדים! כמה רחמי שמים אנו צריכים כדי להיות מרגישים כל היום הקדוש הזה שאנחנו עומדים לפני השכינה ומבקשים ומתודים לפניו בלי היסח הדעת ח"ו. ועל זאת נפיל תחינותינו לפניו בעת פתיחת שער.

עיין רבינו יונה (ברכות פרק אין עומדין), מש"כ על הפסוק (תהלים י, יז) "תכין לבם תקשיב אזניך" וז"ל: "ומה שאמר תכין לבם מפני כונת טהרת הלב מעבירות ומתענוגי העוה"ז צריכה סיוע מהמקום, כענין שנאמר 'ותוכן לבות ה' וכתוב 'והכן לבבם אליך'. ועל זה אמר תסייע אותם ותכין לבם שיהיה טהור כדי שתקשיב תפלתם, עכ"ל. הרי מפורש כי מעולם היו צריכים ראשית להתפלל על סייעתא דשמיא, שיהיו יכולים לטהר לבם ולכוון מחשבותיהם כדי שתהיה תפלתם ראויה להקשיב. ק"ו בזמננו אנו אין שייך לקוות שיענה תפלתנו, אם לא נקדים להתחנן על נפשנו שיעזור ה' שנזכה לטהרת הלב להתפלל לפניו כראוי. והאמת אגיד כי מיום עומדי על דעתי הייתי מקדיש תפלת מעריב של יוה"כ"פ למטרה זו, שירחם ה' להכין לבי אליו להתפלל ולהתודות לפניו כראוי לתועלת היום.

וכאשר נדייק בפתיחת הסליחות של מעריב דיוה"כ"פ נראה כי כן היתה דעת הפייטן להתחיל התחינות בבקשה על עצם תפילות ועבודת היום שיעלו ויבואו כראוי מערב עד ערב. והן הן הדברים לייחד כוונתנו בתפילת מעריב, שנזכה לטהרת הלב גם מבקר עד ערב.

הרי כולנו צריכים כ"כ הרבה רחמים - כל העולם כולו מדורת אש, כלל ישראל עדיין "שה אחת בין שבעים זאבים" - כל אחד מאתנו יש לו צרכיו הפרטיים וצרות המעיקים עליו. שידוכים, בנים, בריאות, פרנסה, והעת עת רצון, והתפילה נשמעת בו. ובפרט כאשר נתפלל "תכין לבם תקשיב אזניך"..." אבינו מלכנו תהא השעה הזאת שעת רחמים ועת רצון מלפניך".



גודל מעלת היום

עיתים קדושות וקרובות לה' כמו יום כיפור לא ימצא בכל ימות השנה ומן הראוי היה לנו לבקש שיאריכו השעות עוד כפלי כפליים להיות דבוקים בה' בקדושה ובטהרה ולהתפלל ולהתחנן לה' בעת רצון כזאת. ולגבי דידי, לא הייתי אז מבית כנסת במוצאי יו"כ עד אחר שעתיים או שלש כדי לערוך שיחה ולשפוך תחינה לפני ה'.

(ר' חיים פלאגי')



הרב יוחנן אלול • ביהמ"ד אור דוד דלתי תשובה חי פתח לי אורי וישעי

• הלכות והנהגות יום הכיפורים וערכו •

ש"צ בעשי"ת

ליח ציבור שטעה בעשי"ת ולא אמר 'המלך הקדוש' ועבר תוך כדי דיבור, להיכן יחזור? נחלקו בזה הגרש"ז אויערבך והחזון עובדיה.

לגרש"ז חוזר לראש, ולחזו"ע חוזר רק לברכת 'אתה קדוש', מהטעם שהקדושה הפסיקה. (חזו"ע עמ' ר"ג).



מנהג הכפרות

מאחר שנתברר בפוסקים שכדאי לעשות את הכפרות על תרנגולת ולא במעות, יש לעיין האם צריך בשביל זה לטרוח ולנסוע מעיר לעיר בשביל דבר זה, או שיתפק בפדיון כפרות? וי"ל שאכן יש צד, שאם בשביל זה יבזבז חצי יום, ולפעמים יותר, בכה"ג יעשה פדיון כפרות בעירו, וה' יראה ללבב.

אכילה בערב יו"כ לחולה

אחז"ל (ברכות ט:): כל האוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי.

וכ' בספר 'הערות' לגרי"ש אלישיב **ויש לחקור** במצות אכילה בתשיעי, האם עיקר טעמו הוא משום הכנה לצום עשירי **לאפוקי מחולה שאינו צריך לאכול בתשיעי** כיון שאינו מתענה בעשירי, או **שענין אכילה בתשיעי** הוא ענין בפני עצמו שמצוה לאכול בתשיעי, ואף חולה שאינו מתענה בעשירי, לא יפטר מאכילה בתשיעי.

ואכן נחלקו בזה הפוסקים: הנצי"ב (בביאורו לשאלות קסז, אות י"ב), כ' שחולה שאינו מתענה

משנתה של תורה

אינו צריך לאכול בתשיעי. לעומתו השדי חמד (מערכת יו"כ סי' א' אות ג), כ' לחייב גם את החולה.

שיעור האכילה בערב יו"כ

הט"ז (תרד, א), הקשה, אם התורה באה להודיענו על מצות אכילה בתשיעי, למה היא אומרת את זה בלשון 'ועיניתם' ומדוע לא נאמר 'ואכלתם ביום התשיעי'?

ותי' הגרי"ש אלישיב עפ"י מ"ש המנחת חינוך (מצוה שי"ג), שמצות האכילה בעיו"כ היא בככותבת (לאו דווקא פה), וטעמו: שכיון שלהפך את העינוי, זה באכילה בשיעור ככותבת, א"כ ה"ה שמצות האכילה בעיו"כ צריכה להיות בככותבת. **לפי"ז מיושב** מדוע נאמר 'ועיניתם' ללמדנו את שיעור האכילה. (ודע שמה שכ' הגרי"ש, צ"ל שזה המינימום, כי ככל שמרבים באכילה ובשתייה, יש בזה מצוה גדולה).

הארון היה נושא את נושאו

איתא בגמ' (תענית ל:), לא היו ימים טובים לישראל.. כיוה"כ - משום שניתנו בו לוחות האחרונות.

והקשו: א"כ איך משה רבנו טלטל את הלוחות ביוה"כ, והלא יוה"כ יש לו דין של 'שבת שבתון' שאסור בטלטול והוצאה? ותירצו: שאני הלוחות שנאמר בהם שהארון היה נושא את נושאו.

האם כדאי להיתעסק עם הסוכה וד' מינים בעשי"ת

שמעתי בשם הגר"ר ניסים יגן זצ"ל שאמר שלהתעסק עם הסוכה וד' מינים בעשי"ת זה מעצת היצר שמסית אותנו מלהתעסק במצוות התשובה. וראיה לדבר מהרמ"א (תרכד, ה), שהזכיר להיתעסק בסוכה, רק לאחר שכ' את הלכות יציאת צום יוה"כ, וכן את דיני ארבעת המינים כתבם השו"ע רק לאחר דיני סוכה.

מאידך בספר 'כף החיים (תרכה, ה), כ' בשם הברכ"י שנהגו המדקדקים לעשות הדפנות ועצי הסכך קודם יוה"כ, והסכך במוצאי יו"כ.

ואפשר שכוונת הגר"נ יגן, זה על אותם שמתעסקים בעשי"ת בעניינים הקשורים לקישוטי הסוכה.

ויש לציין: שבאופן שיו"כ חל בשבת (כי האידנא), והזמן קצר לאחר יוה"כ, ודאי שטוב להתחיל בבנייתה מערב יוה"כ.





הרב הדריאל קרפוך איך בוחרים אתרוג

נפסק בטור: "במוצאי יום כיפור עוסקים במצוות סוכה ולולב" (תקפ"א). בוודאי שאין לפסוק למעשה, כי יש הרבה חילוקי דינים למעשה, כגון בין היום הראשון לשאר הימים, ויש דברים שמתבררים ומובנים טוב רק ע"י שימוש חכמים, לכן כל הנכתב הוא על מנת להבין על מה יש להסתכל ולשאול. לא הובאו כל הדינים, אלא רק היותר הנצרכים, וודאי שאם רואים דבר שאינו בשורה, יש לשאול רב. כל הנכתב הוא כפי שקיבלתי ממו"ר הרה"ג יוסף שוב שליט"א.

אוי להדר שצבעו יהיה כעין צהוב. שיהיה לו צורה נאה, עד כדי שעדיף גידול נאה עם בלעטיל אחד, מאשר נקי לגמרי וצורה לא נאה (וכאשר הוא עגול ככדור הוא פסול, אך אם הוא מתחדד בראשו אפ"ע"י הפיטם, הוא כשר).



יש מן ההידור שראשו יהיה כנגד עוקצו (וי"א אומרים שקצת עקום הוא גם

מהודר).

נחסר מקליפתו הירוקה-פסול (ויש בין הסוחרים שמורידים מראה פסול, וע"י כך פוסלים האתרוג בידיים, וכן ראייתי שנעשה כאן ברכסים...).

"בלעטיל" הוא כאשר האתרוג נעקץ או נשרט בעץ והגליד ע"ג העץ, והוא כשר. אך יש לבדוקו הייטב כי לפעמים ההגלדה איננה שלמה, ואם כן נשאר חוסר מקליפתו הירוקה וודאי שצריך שימוש חכמים בדבר.

בלעטיל בדרך כלל איננו בולט וכשר לכתחילה, אך אם הוא בולט מחמירים, ויש לדעת שלפעמים נראה שמרגישים בליטה אך זה טעות כי מרגישים את החספוס, ולכן המסתפק ישאל רב.

יש האומרים שצריך לקחת אתרוג עם פיטם (שאוילי זה לא נפל בתחילת גידולו), ויש

משנתה של תורה

אומרים שהוא רק מדין הידור, וודאי שבלעדיו הוא כשר, והוא שנפל בעודו על העץ בתחילת גידולו (אם נפל על העץ אז טבעו להתעגל בצורה מושלמת, אך בנפל אח"כ המתבונן רואה שיש כמן שריטות וקווים קטנים. וכן בדרך כלל אם יש במקום הפיטם שחור או לבן, משתמע שנפל אחרי שנקטף, וודאי שצריך שימוש חכמים בדבר).

יש אתרוגים שיש בהם נקב במקום הפיטם, ויש לבדוק אם מגיע החור עד כנגד המקום שמתרחב האתרוג שאז הוא פסול (לוקחים חוט קשיח, וכמה שנכנס בודקים כנגדו מבחוץ).

מראה שחור לבן או יבש אפ' כל שהוא, פוסל בחוטמו. מהו חוטם האתרוג? מהמקום שמתחיל השיפוע, ויש לדעת שגם הפיטם בכלל החוטם, חוץ מהעגול שבראשו (שושנטא). וכאשר הנקודה על הדד האתרוג והדד הוא בצבע האתרוג דנו בזה האחרונים וראוי להחמיר, וכאשר הדד בצבע עץ-יש להקל.

מראה חום וכן קרם לא פוסל.

אך יש לדעת שמעיקר הדין יש להסתכל ראייה רגילה באתרוג במרחק ניכר מהעין (כשלושים ס"מ) ורק אז אם רואים-נפסל, אך המתבונן או רואה רק ע"י זכוכית מגדלת-אין הוא פוסל.

מתחת לחוטמו, כאשר יש שנים או שלושה מראות (שחור או לבן) במקום אחד כשר (בשו"ע, וכך נקטו רבתינו הספרדים-לפוסלו).

מנומר: כאשר המרחק בין המראות גדל עד כדי שמקיף רוב רוחב היקף האתרוג-פסול, וכן אם לא מקיף כהנ"ל, אך אם נחבר את המראות כולל הרווחים ביניהם יצא רוב האתרוג פסול. וכן אם מכל צד של האתרוג רואים מראה, הרי זה פסול.

ובמנומר ראוי להחמיר אפילו במראות כשרים, אך מנומר בבלעטלאך (כאשר אינם גבוהים כהנ"ל) זה לא רק מראה כשר, אלא זה מראה אתרוג לכן כשר לכתחילה (והמהדרין בבלעטלאך זה משום "זה אלי ואנוהו").



קושי הצום

אחי ורעי יתבונן כל אדם בשכלו שמהראוי וטוב לו לשמוח שמחה עצומה בכל רגע שסובל צער העיניו מאכילה ושתיה וחליצת הסנדל, על קיום מצות עשה שמקיים בכל רגע שסובל העיניו. ובודאי מי שתקוע בלבו אהבת הבורא יתברך, חשקו ורצונו שיתארך היום הצום הקדוש הזה, בכדי שיקיים בכל רגע מצער העיניו מצות עשה מן התורה.

(יסוד ושורש העבודה)





הרב יהונתן גולן • ביהמ"ד אהל משה במח' חכמי ישראל וחכמי אוה"ע והנפק"מ ליוהכ"פ

גמ' (פסחים צד.) איתא "רבי יהודה אומר עוביו של רקיע אחד מעשרה ביום, תדע כמה מהלך אדם בינוני ביום עשר פרסאות ומעלות השחר עד הנץ החמה ארבעת מילין, משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים ארבעת מילין", עכ"ל.



ובתוד"ה לרב יהודה: "קשה לר"ת, דבסוף במה מדליקין (שבת דף לד:) אמר, איזהו בין השמשות, משתשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין, דברי רבי יהודה, ומסקינן התם, דבין השמשות דרבי יהודה תלתא ריבעי מיל והכא קאמר רבי יהודה גופיה ארבעה מילין".

ומיישב תוס' "וי"ל דהכא קאמר מתחלת שקיעה, דהיינו משעה שמתחלת החמה ליכנס בעובי הרקיע עד הלילה, הוי ד' מילין והתם קאמר מסוף שקיעה".

והביאור בכל זה הוא (ע"פ הבי"א או"ח סימן רס"א ומהר"ם אל-אשקר המובא לקמן), דהכא איירי מזמן שקיעה שהחמה כבר לא נראית על הארץ והיינו תחילת שקיעה ועד לסיום ד' מילין דהוי לילה גמור ומזמן שהחמה נכסית מעיינינו ועד נ"ח דקות ומחצה חשיב יום גמור [ובזמן זה החמה מהלכת את כל עוביו של רקיע כדעת רבי יהודה] ואילו הגמ' בשבת איירי בסוף שקיעה, דהיינו מנ"ח דקות ומחצה ועד ע"ב דקות והיינו ג' רבעי מיל וזמן זה חשיב בין השמשות [-ובזמן זה השמש עדין כנגד חלונה ולא עולה כנגד הכיפה] ולאחר השלמת ע"ב דקות חשיב צאה"כ. [ומזמן זה החלה השמש לעלות אחורי כיפה]. והיינו שיטת ר"ת.

ובתשובת מהר"ם אל-אשקר (כן הקשה גם הלח"מ הל' שבת פ"ה ה"ד) (סימן צו) הקשה על דברי ר"ת, דבגמ' (פסחים צד:) איתא "חכמי ישראל אומרים ביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע ובלילה למעלה מן הרקיע וחכמי אומות העולם אומרים ביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע ובלילה למטה מן הקרקע, אמר רבי ונראין דבריהן מדברינו, שביום

משנתה של תורה

מעינות צוננין ובלילה רותחין". [ופירש"י מעינות צוננין. לפי שהחמה גבוהה מהן ובלילה מעינות רותחין. שהחמה מחממתן תחת הקרקע, תדע שבעלות השחר אתה רואה עשן על הנהרות].

ולפי"ז יוצא שמה שאמר רבי יהודה דצאת הכוכבים הוא רק לאחר שיעור ד' מילין, זהו רק לדעת חכמי ישראל, דס"ל דחמה לאחר שקיעתה מהלכת את עוביו של רקיע, [זהו שיעור ד' מילין - אחד מעשרה ביום] אך לדעת חכמי אוה"ע [יהודה רבי לדבריהם] שחמה לאחר שקיעתה מהלכת תחת הקרקע - אין צורך להליכת עובי הרקיע ולא לנגד החלון, כי הגלגל הוא ששוקע בה תחת האופק ואין שם כי אם שקיעה אחת וממילא ליתא לקושיא שהקשה ר"ת וס"ל למהר"ם אל-אשקר כהגאונים דבין השמשות הוא ג' רבעי מיל לאחר שהחמה נכסית מעינינו.

ובגליון הש"ס הביא לדברי השטמ"ק (כתובות יג: ד"ה השבתנו על המעוברת) שכתב משמו של ר"ת, דאע"ג דניצחו חכמי אוה"ע את חכמי ישראל, היינו ניצחון בטענות, אבל האמת היא כחכמי ישראל והיינו דאמרינן בתפילה: 'בוקע חלוני רקיע'. עכ"ל. דהיינו שהחמה בוקעת את חלוני הרקיע ואינה מהלכת תחת הקרקע.

ולפי דברי מהר"ם אל-אשקר הנ"ל, מתבאר כי פלוגת ר"ת והגאונים, תליא בפלוגת חכמי ישראל וחכמי אוה"ע.

והנפק"מ לדידן היא, לגבי מוצאי יוהכ"פ ושבתות השנה. דהרי פסק מרן (או"ח סימן רס"א ס"ב) כר"ת וז"ל: "יש אומרים שצריך להוסיף מחול על הקודש וזמן תוספת זה הוא מתחילת השקיעה שאין השמש נראית על הארץ, עד זמן בין השמשות והזמן הזה שהוא ג' מילין ורביע רצה לעשותו כולו תוספת עושה, רצה לעשות ממנו מקצת עושה ובלבד שיוסיף איזה זמן שיהיה ודאי יום מחול על הקודש. ושיעור זמן בין השמשות הוא ג' רבעי מיל, שהם מהלך אלף ות"ק אמות קודם הלילה" (דין זה איירי גבי כניסת השבת ולקולא וכ"ש בצאת השבת ויוהכ"פ). עכ"ל.

ודע, דשיעור הד' מילין לדעת מרן (ב"י או"ח שלהי סימן נח) נמדד לפי שעה זמנית, המתארכת בקיץ יותר מה"מעלות" ומה"שוות" ומתקצרת בחורף, ומקורו מהרמב"ם ע"ש.

בסיומ דברי, יורשה לי לעורר, כי ישובינו "רכסים" הינו אחד המקומות המורכבים ביותר בארץ מבחינת הזריחה והשקיעה והמסתעף מכך, דההפרש בין הזריחה האסטרונומית לזריחה הנראית, בימות החורף הוא י"ב דקות, וכן השקיעה הנראית היא בסביבות כ"ה דקות **קודם** השקיעה האסטרונומית.

לדוגמא: כבר בעש"ק בראשית כ"ח תשרי ה-תשפ"א הבעל"ט

זמן הדלקת הנרות הוא:

17:34 והשקיעה הנראית

היא 6 דקות לאחמ"כ:

בשעה 17:40

ומי שמאחר בזמן הדלקת הנרות - עלול ל"התנגש" חלילה בשקיעה הנראית (עייין חוט שני הל' ריבית עמ' קמא-קמב וע"ע בשעה"צ שם אותיות א' ב'. וכן בעין יצחק ח"ג עמ' רלז), ע"כ ראוי להזדרז בהכנות לשב"ק בפרט בימות החורף הקצרים ממילא.

ואפשר, דלא בכדי קבעו רבני המקום את זמן הדלקה"נ, 30 דק' קודם השקיעה ולא מאוחר יותר.

יה"ר שנזכה למחילת וכפרת עוונות ולגמר חתימה טובה. אמן.



א-ל נקמות הופיע

בזמירות לש"ק אנו אומרים "משוך חסדך ליודעיך אל קנא ונוקם" ותמוה לכא' מה שייך משיכת החסד ליודעיו עם מדת 'קנא ונוקם? ומתבאר ע"פ מה שאמר הבעש"ט עה"פ "אל נקמות הופיע", ע"פ משל, איש כפרי אחד שמרד במלך ומיד עשה אותו המלך לראש, הוא העלה ממדרגה למדרגה עד שנעשה משנה למלך. וכל מה שהטיב עמו המלך יותר וראה יותר את כבוד המלך ומעשיו והנהגותיו היה לו יותר צער לבן כפר זה, בזכרו שמרד נגד המלך הגדול הרחמן הזה. והמלך עשה זאת בכוונה כי בדרך זו יצטער יותר. וכשעלה ליותר גדולה מוסיף יותר צער על צער איך מלאו לבו למרוד נגד כבודו.

וז"ש "א-ל נקמות ה' " ר"ל שנקמת השי"ת היא "הופיע!" ר"ל שהנקמה היא במה שהופיע לו מגדולתו. רוממות השי"ת ובזכרו נגד מי חטא אין לך צער גדול מזה. כי מי שמכיר גדלות ה' וצועק אל ה' מקירות לבו שב אל ה' ורפא לו, ומודה ועוזב ירוחם.

ולפי"ז שפיר שר"ה לפני יום הכיפורים. כי כאשר הבננו בראש השנה מי המלך ומה גדלותו. הלב מתרסק, והווידי נעשה בלב שבור. ולב נשבר ונדכה הקב"ה מוחל וסולח לו. וחותרמהו לחיים טובים.



הר' רב סוקולובסקי היום הקדוש

מי אל כמוך נורא ~ נושא עון וזה לך תפארה ~ עובר על פשע שומע עתירה ~ גואל
ומושיע מרבה סליחה וכפרה
(פיוט ליה"כ)

כמה ענינים ליום הכיפורים

♦ תוכן ♦

- א. אכילת דגים בעיו"כ. ב. עוד פירוש נפלא בענין הנ"ל.
- ג. טעמים נוספים לאכילת דג בעיו"כ. ד. כל נדרי ביחיד.
- ה. חשיבות כל נדרי ע"פ הזה"ק. ו. אמירת י"ג מדות. ז.
- עשיית י"ג מדות. ח. די באמירתם. ט. ברכה על טאבאק.

א. אכילת דגים בעיו"כ

כתב הטור: מביא במדרש מעשה בשוטר העיר שאמר לעבדו קנה לי דגים, ולא מצא אלא דג אחד ונתן בו זהוב, והיה שם יהודי חייט והוסיף עליו עד שהעלוהו לחמשה ונשאר לחייט. בא העבד אל אדוניו וסיפר לו כל המאורע. שלח השוטר אחר החייט ואמר לו מה מלאכתך, אמר לו חייט. אמר לו ולמה קנית דג שוה זהוב בה' זהובים, ולא

עוד אלא שלקחתו מיד עבדי ששלחתיו לקנותו לי, השיב לו והיאך לא אקננו אפילו בל', כדי לאוכלו ביום כזה שציינו הקב"ה לאכול ולשתות ושאנו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו עוונותינו. אמר לו: אם כן יפה עשית! ופטרו והלך לשלום.

ובב"י הק' כמה תמיהות במעשה זה, א', מה לשוטר לשאול למלאכתו של העני. ועוד למה היה קובל עליו שקנאו ביוקר והלא אדם רשאי לעשות כרצונו בכספו. ועוד שהוא מתלונן למה לקחו מיד עבדו שבא בשליחותו והחייט לא השיב על זה, והב"י מיישב שכיון שאין דרך בנ"א לקנות כ"כ ביוקר אא"כ הוא גנב או קוביוסטוס ועל שוטר העיר מוטל לחקור ע"ז ולכן שאל מה מלאכתך וכשהשיבו שהוא חייט, שאל למה קנית דג כ"כ ביוקר שאין דרך בעלי מלאכה בכך ולא עוד אלא שלקחתו מיד עבדי כלומר אילו זה היה מחירו נחא אבל כבר כמעט מכרוהו לעבדי בזהוב אחד ואתה הוספת עליו עד חמשה זהובים והמייקר את השער ראוי לקנס, והוא השיבו והיאך לא אקננו אפילו בעשרה כדי לאכלו ביום כזה וכו' כלומר מי שדרכו לעשות כן ללא סיבה ראוי הוא לקנס, שמאחר שזוללותו גורם לו לעשות כן נמצא מייקר את השער תמיד אבל מי שאינו עושה כן אלא לסבה חזקה אינו ראוי לקנס שמאחר שאינו עושה כן אלא פעם א' לזמן מרובה אין השער מתייקר על ידו.

ב. עוד פירוש נפלא בענין הנ"ל

ובס' קרן ישועה הוסיף ע"פ דרכו באופן נפלא דהנה הדין שהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש, ובהידור מצוה עד שליש. ומ"מ הדין הוא ששליח יכול לתרום לבעה"ב רק כדרך תורמי תרומה שזה אחד מארבעים אחד מחמשים או אחד מששים, ואפילו שא' מארבעים זה עין יפה מ"מ הוא כהלכה בתרומה וע"כ לא עיות אלא תיקן. אבל אינו יכול לתרום יותר, דאז יכול המשלח לומר לו לתיקוני שדרתיך וזה עיוות שנתן יותר מדי.

אבל בעה"ב בעצמו יכול ומצוה היא שיתרום בעין יותר יפה, אא"כ אין הפרוטה מצויה מכיסו שאז פטור מלתרום יותר, ומ"מ העושה כן מוסיפין לו מן השמים.

ומבאר עפ"ז שהעני אמר לעבד השר אין אתה יכול לקנות כ"כ ביוקר משום שאתה רק שליח ואין אתה רשאי לעיוותי לקנות ביוקר, ואילו אני אינני שליח אלא בעה"ב ועל כן אני רשאי לקנות ביוקר. ולכן מובן שהוא לקח את זה מיד שליח השר. אמר לו השר מה מלאכתך, אם אתה עני גם אתה אין זה מן הדין שתיתן כ"כ הרבה, ובזה יובן שהשר קבל עליו שקנה ביוקר, כי אמנם רשאי האדם לעשות בכספו ברצונו אבל אם להדר בא הלא הוא עני ואינו מחוייב בזה כלל. וע"ז ענה העני אמנם אי"ז מן הדין אבל מ"מ העושה כן מוסיפין לו וביום קדוש זה בודאי יוסיפו לי ועל כן הגם שאין הפרוטה מצויה בכיסי אוסיף ואוסיף.

ג. טעמים נוספים לאכילת דג בעיו"כ

ידועים דברי הגר"א על יונה שממשיל את כל הספר לנשמת האדם שהיונה היא הנשמה שהקב"ה שלח אותה לנינוה שזה העוה"ז ותרשיש הוא הנאות העוה"ז, והדג

משנתה של תורה

הוא הקבר של האדם, ע'י בזה באורך. וכבר בזהר יש (ויקהל קצט) שהדג שבלע את יונה הוא הקבר וז"ש מבטן שאול שְׁנַעְתִּי. ולעניננו הרי שעוד ענין לאכול דגים בעיו"כ כדי להזכיר יום המיתה כי הדג נמשל לקבר במעשה יונה. ועוד אפשר להוסיף שלכן מובא במדרש ובטור המעשה בהחייט כי הגוף הוא הלבוש של הנשמה, ועל כן מעשה בחייט להזכיר בזה גם זאת.

בספר שיח יצחק מביא עוד טעם דהנה יוה"כ הוא מועד נתינת לוחות אחרונות (תענית ל:) ובבראשית רבה יש (ע"פ וידגו לרב) שישראל נמשלו לדגים שמקבלים תורה בצמאון כמו דגים שמקבלים המטר בצמאון אף שגדלים במים, ובכדי לעורר זכות התורה עליהם אוכלים דגים המרמזים על זאת.

ד. כל נדרי ביחיד

נשאל הגרב"צ אבא שאול על חולה המתפלל בביתו אם יכול לומר כל נדרי, והשיב (אור לציון ד, יז, ה) שיאמר רק את הנוסח של התרת נדרים להבא דהיינו מסירת מודעא, ולא התרה על הנדרים שעברו, וגם אם אמר את כל הנוסח אי"ז מועיל לו אלא על להבא.

ובאמת נחלקו ר"ת והרא"ש בכל הנוסח של כל נדרי האם אומרים רק על להבא או גם על לשעבר ועי' בזה בטוב"י תרי"ט. ומנהגנו כהכנה"ג לומר גם על לשעבר, אלא דלשעבר צריך לכה"פ ג' להתרה, משא"כ מסירת מודעא אין מעכב שיהיה בפני אחרים. ובס' מסורת משה מהגר"מ פיינשטיין זצוק"ל אי' (עמ' קפג) שבתחילה כשנשאל ע"ז אמר שאין כל נדרי כלל ביחידות ומיד הוסיף שלמנהגנו שזה רק מסירת מודעא אולי יש ענין וא"צ לזה עדות, משא"כ החלק של התרת נדרים אין ביחיד. ולגבי מסירת מודעא עדיף שיאמר הנוסח של מסירת מודעא שיש בהתרת נדרים של ער"ה כי הוא עדיף.

ושאל השואל הלא כל נדרי יש בו רגש גדול ועי"ז מרגיש יוה"כ, וענה הגר"מ "הלא בכלל לא היינו עושים באירופה עסק גדול מכל נדרי".
ועכ"פ אם ישנם בבית ג' אנשים (קורונה, או מבודדים) לפי הנ"ל יש אכן ענין לומר את כל הנוסח של כל נדרי.

ומסופר על מרן הרב שך זצ"ל שישב פעם בליל יו"כ בבית ואמר כל נדרי, בתו שהגיעה בדיוק שאלה אותו מדוע הוא לא בישיבה וענה לה שכיון שהרבנית לא יכולה ללכת ויעשה לה עצבות לשבת לבד בבית, על כן הוא יושב ואומר איתה כל נדרי לשמחה.

ה. חשיבות כל נדרי ע"פ הזה"ק

אמנם ממאמרי הזהר המובאים במחזורים לפני כל נדרי נראה שיש בזה ענין גדול מאד.



ועי' בס' חמדת ימים (ח"ג יו"ה י"ב) שכ' מה מאד צריך האיש הנלבב להתעורר בעת אמירת סדר כל נדרי לתת את קולו בבכי להתחנן על גאולתנו ועל פדות נפשינו שהקדוש ברוך הוא אומר אוי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מיפר לי.

ודבריו מבוססים על הזהר המובא במחזורים שרבי שמעון אמר לקב"ה אם אנו כאשה הרי שהבעל מפר לה כל נדריה ואם תלמיד בפני רבו יכול רבו לעשות לו התרה וכו' ע"ש.

הרי שיש ענין גדול מאד בכל נדרי.

ו. אמירת י"ג מדות

פתיחת יוה"כ וחתימתה, מעריב ונעילה, מיוסד על י"ג מדות, כי הוא יסוד ושורש התפילות ביוה"כ. וכבר כתב כן במאירי (חיבור התשובה מאמר ב' אות ט"ד"ה ונשוב לדברינו) וז"ל, וכבר נתפשט המנהג להרבות בתפילה ביום זה וכו' ויסבבו כל התפילות על התמדת זכירת י"ג מדות תמיד, בטוחים עלמה שאמרו שנתעטף הקב"ה כש"צ ואמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה, ע"ש.

וכדאי' בגמ' (ר"ה יז:) ברית כרותה לי"ג מדות שאינן חוזרות ריקם שנאמר הנה אנכי כורת ברית ופירש"י ברית כרותה לשלש עשרה מדות הללו שאם יזכירום ישראל בתפילת תעניתם אינן חוזרות ריקם. וכ"כ בפירוש ר"ח (ברכות ז) זו תפלת התענית שהראוהו לו למשה רבינו מן השמים כדי שיתפלל בה השרוי בדוחק.

ובברכות שם אמר רבי יוחנן רמז לזה מדכתיב ושמתים בבית תפילתי.

וברמ"א אי' (תרכד) דבמוצאי יוה"כ אוכלים ושמתים וציין הגר"א למדרש קהלת ט דבמוצאי יוה"כ בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך, וזהו ממש ושמתים בבית תפילתי שמורה על הזכרת י"ג מדות.

ז. עשיית י"ג מדות

והמהרי"ט כ' (צפנת פענח האזינו) טוען שאין די לומר י"ג מדות אלא צריך לעשות כהי"ג מדות וז"ל "ובאמת שהוא דבר מתמיה אם אלה דברי הברית והאן צוחנין כי כרוכיא ולית דמשגח בן יגענו בקראנו ויעבור והנה איננו, אבל שמעתי מפי מהר"ם אלשיך שהיה אומר "אמרו לפני לא קאמר אלא עשו לפני כסדר הזה" כלומר כל זמן שישראל חוטאין לפני ושבים בתשובה ישעו לפני כסדר הזה של מדותיו כלו' מה הוא רחום אף אתה וכו' אז מיד ארחם עליהם אע"פ שהם חטאו והם רשעים וכו' וכיון שהם מוחלים לחבריהם ומעבירין על מדותיהן ונוהגים עמם בחסד וברחמים מיד הם נענים"

אך בהמשך דבריו מקל עלינו מאד ואומר "וז"ש ברית כרותה לי"ג מדות שאינן חוזרות ריקם כלומר אעפ"י שלא יתנהגו כן אלא לפי שעה תיכף ומיד הם נענים"

ומבואר בדבריו שגם אם האדם לא עשה את הי"ג מדות קנין בנפשו להתהפך באופן

משנתה של תורה

קבוע לטוב אלא רק באותו היום ולפי שעה יהיה נענה. ומוסיף בסו"ד "עד כאן הגיעו שלש עשרה מדות שבהן יהיה האדם דומה אל קונו שהן מדות של רחמים עליונות וסגולתן כמו שיהיה האדם מתנהג למטה כך יזכה לפתוח לו מדה עליונה ממש כפי מה שיתנהג כל משפיע מלמעלה וכו'".

ה. די באמירתם

אבל בספר שפתי חכמים (ר"ה יז): כתב שכיון שאחד מה"ג מדות הוא א-ל, והרי בזה לא שייך לעשות ולהיות כמוהו ית', א"כ הרי זו הוכחה שדי באמירתם כדי לעורר הרחמים. ועפי"ז הוא מבאר שנפלא הלשון: א-ל הורית לנו לומר שלש עשרה, המדה א-ל - מורה לנו שדי לומר שלש עשרה מדות.

ומ"מ אל נא נקל ראש בשיטת המהרי"ט והאלשי"ך והראשית חכמה שצריך לעשותם כדי לזכות בדין, ויש אפוא לרוץ וללמוד ספר תומר דבורה המרחיב ב"ג מדות ובעשייתם.

ט. ברכה על טאבאק

מצוי רבות ביוה"כ שאנשים מריחים על טאבאק.

אלא שישנה מחלוקת הפוסקים אם אפשר לברך על טאבאק, בפסקי תשובות מביא שבימינו שרוב הבשמים נעשית מחומרים כימיים אין לברך עליהם וה"ה טאבאק. אבל בשם הגריש"א הביאו שגם על בשמים הנעשים מחומרים כימיים יש לברך.

וע"כ איך יריח האדם ביום הקדוש ויכניס עצמו לספק ברכה. (ועי' בס' שולחן הטהור סי' ר"ז זר זהב סק"ב שכ' שלבעש"ט היה מברך ברכה שקיבל מאלוהו ומרבו אחיה השילוני ונעלם מאתנו הנוסח).

וראוי אפוא להביא איתו בשמים המחוייבים בברכה כמו ציפורן ויוציא בזה את הטאבאק. (ובפרט השנה שרבים הם הבודקים את חוש ריחם וטעמם כל העת).

לְשִׂאֵרֵית נַחֲלָתוֹ ~ יְרֵבָה סְלִיחָתוֹ ~ וְאַנְצָחֵנוּ בְּאַמּוֹנָתוֹ ~ וַיִּפְרוֹס עֲלֵינוּ שְׁלוֹם סוֹכְתוֹ

(פיוט ליוה"כ)





הרב ישראל קניגסברג ליקוט במעלת היום הנשגב ויציאתו

אחזתיו ולא ארפנו

נה אם בכל הימים מעשרת הימים נאמר שהקב"ה מצוי לו לאדם לשמוע בקול תפילתו, כל שכן ביום הקדוש נורא ונשגב מאד ביום הכיפורים, כי מצד עיצומו של יום קדוש הוא לאדוננו, וגם כל ישראל כולם כאחד קדושים וטהורים, ובעיניו ובתשובה גמורה... ואם כן כל זה ישער האדם בעומדו בבית הכנסת בתפילה, ולא יקוץ ולא יבקש לצאת מהרה חושה, כי **עיתים קדושים וקרובים לד' אלוקנו כעיתות הללו, לא ימצא בכל ימות השנה...**



ואם כן יהיה אומר בלבו עת רצון כזאת כי **אחזתני להקדוש ברוך הוא להיות מצוי אצלי, אחזתיו ולא ארפנו**, ובפרט שלא יבקשו לרדוף אחרי השליח ציבור שימהר, כי מן הראוי היה לנו לבקש שיאריכו השעות עוד היום כפלי כפליים, להיותנו דבוקים בד' בקדושה ובטהרה, ולהתפלל ולהתחנן לפניו בעת רצון כזאת, ולמה יבקשו להשליך עת וזמן רצון, מה שלא נמצא ולא ימצא בשאר ימות השנה...

וגבי דידי אילולי צייתי לא הייתי זז מבית הכנסת אחר מוצאי יום הכיפורים, עד אחר שתים ושלוש שעות מהלילה, **ולערוך שיחה ולשפוך תחינתנו לפני אלקינו**, כי **בוודאי לא ימצא האדם עת רצון מעיתות כאלו**, ולהיות כי ירדה חולשה לעולם וגם לא כל הדעות שוות, ראוי שלא להחמיר בזה.

(מועד לכל חי)

נא לשים לב!

ר' בנימין הצדיק מראדין אמר פעם: חז"ל אומרים (קידושין ל:): קשה יצה"ר שיוצרו קראו רע, ולמה נקרא רע? הלא הוא מקיים שליחותו? - אלא שמניח הוא לנו כל ימי

משנתה של תורה

האלול לעבוד את השי"ת, ואפילו לעשות מעט תשובה, ואף בעשיית ויוה"כ עודנו שותק, **אכל הוא מחכה לנו ממש במוצאי יו"כ**, תיכף בכוס הקפה הראשונה, כשעדיין הרעב מכה בנו, ומתחיל מיד להלחם בנו ולהחזירנו אחור!!! **לא לברך בכוונה**, לחטוף את האוכל ברעבתנות... כך הוא מחזיר אותנו בחזרה אל המקום בו היינו קודם!!! (הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל).

☞ אחד הצדיקים אמר שאחד הדברים שבזכותו ממשיכים גשמיית על כל השנה, הוא ע"י עריכת הסעודה במוצאי יוה"כ בהרחבה!!!

לא נפרדים!

היות והרבה מאישי המעלה מצטערים אודות הנפילה שהם מרגישים בעצמם במוצאי ולמחרת יוה"כ"פ, לכן רצוי מאד עד כמה שהדבר באפשרותו להקדיש את יום המחרת של יוה"כ"פ לגמרי לתורה ועבודה ולא לצאת ביום זה לקניית ד' מינים אלא לעזוב את זה ליום המחרת, ויבטח בד' שיזמין לו מינים מהודרים כרצונו גם למחרת.

(הגר"ש דבליצקי זצ"ל).

☞ יזהר מאד גם במוצאי יוה"כ"פ שלא ישיח שיחת חולין רק בתורה ובשירות ותשבחות ביראת שמים, ובזה יחזיק ויקבע בנפשו התשובה והקדושה של יום כפור על כל השנה

(ישועות חכמה ס"ס קל"ד קצה המטה סי' תרכ"ד ס"ק ט').

יום ארוך היינו בבהכ"נ, לבושי לבן כמלאכים, ספוגי קדושת היום, נזכור: אמרנו וידויים, על חטא, מאה פעמים הכינו ואמרנו על הלב על חטאי הדיבור, אחרי כל זאת איך לא נזהר בשמירת הלשון? הרבה פעמים בשבוע האחרון צעקנו 'וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך', הלא נתבייש אם נגרום צער ומכאוב למי שהוא. הייתכן שנמרר חיי זולתנו אחרי שהתפללנו בכל לב שיכתבהו ד' לחיים טובים? שש פעמים אמרנו: עפר אני בחיי וקל וחומר במיתתי, מה מקום יש להקפדה ותערומת על מאן דהו? (רבי אברהם פאם זצ"ל).



יומן קורונה מחולה שהבריא חובת ההודאה על כל נשימה ונשימה

שלמה המלך אומר במשלי: "יתרון החכמה מהסכלות כיתרון האור מן החושך". לפני כמה זמן בקשנו מפגש במצפה כוכבים באחד הפיתולים בדרך ליד מצפה רמון. הסתבכנו בפיתולי הדרכים, והדריכו אותנו והיינו בחשכה גמורה. לבסוף הגענו לנקודה מסויימת שם חיכה לנו מדריך אשר לקח אותנו למקום מרוחק עוד יותר עד שהגענו למקום המפגש. עצרנו ושם פתחו לנו את הטלסקופים. השאלה הראשונה שנשאלנו: מדוע לקחתי אתכם עד כאן? והתשובה היתה: בעיר הכל מסודר מואר ונוח, גם על הכביש יש עדיין אור, אמנם הרבה פחות. וגם כשירדנו מהכביש לא היתה חשיכה גמורה עד שהבאתי אתכם אל המקום החשוך ביותר. כיון שרצוני שתקלטו את אור הכוכבים, גרתי אתכם לכאן, לעומק החשיכה. ואכן שם ראינו בעין בלתי מזוינת שפע עצום של כוכבים, בזכות החשיכה המוחלטת ששררה שם. זמש"כ כאן יתרון האור מן החושך, יתרונו של האור מגיע רק מתוך החושך! כלפי מה הדברים אמורים?



דהמע"ה אומר "כל הנשמה תהלל י-ה". ואחז"ל על כל נשימה ונשימה תהלל י-ה. ואני אומר פסוק זה יום יום, וגם מאמר חז"ל עובר במחשבה ולא תופסים משמעותו! עד שיום א' אני מאושפז במחל' קורונה כשאני חש קוצר נשימה. קשה לדבר, קשה לנשום, וזה הולך ומתגבר. ובשעה כזו עוברת מחשבה. בחוץ חולפים בנ"א וכי הם יודעים מה זה לנשום? ידידי מכרי בכל אתר ואתר, וכי הם מעלים בדעתם שהם נושמים חפשי? הם יודעים מה הם עושים? ואצלי כל נשימה דורשת כ"כ הרבה מאמץ. זה קשה, אני לא מצליח, זה לא הולך, זה קשה. כל נשימה דורשת כ"כ הרבה כח וגם זה לא הולך עד הסוף. ומרוב עייפות אתה רוצה לפהק, אבל אינך יכול כי יש קוצר נשימה. ולהתעטש א"א כי צריך נשימה יותר עמוקה.

ובשעה זו שהנשימות יותר קשות. אני נזכר שביום הראשון שהגעתי ונשמתי עדיין יותר טוב, בא פרופסור וא"ל אתה צעיר אתה תעבור את זה. איפה הוא פרופסור הזה?

הוא בעל הבית?! בוא עזור לי לנשום, תן לי חיים. אפס! הוא אינו יכול לעזור. וכי הוא בע"ב? באיזה שהוא שלב אני חושב אולי יש פתרון. אני לא רוצה להגיע למצב שהיה לשכני שחובר להנשמה, ואחרי שעתיים הוא הועבר לטיפול נמרץ. איני רוצה, אך מה אעשה. לחצתי על הכפתור אחות הגיעה, בקשתי עזרה. אמרה לי, לחצתי על החמצן עד המקסימום, אתה רוצה הנשמה? לא, לא! פחדתי מזה, אמרתי אנסה לסחוב.

ובשעה זו שהכל חשוך ושכינה מראשותיו של חולה, מתחיל להאיר! ומאיר אחורה וקדימה וההמשך מאיר פינות חשוכות ששכחת בחייך. נקודות שרצית לתקן ושכחת מזה. החושך הזה מאיר בעוצמה עצומה אור של ימי כיפורים שהאירו לך שלא הצליחו להביא אותך אל הפינות החשוכות המודחקות כל כך. אתה מגיע למצב של אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים. רק עליו. זה הכח היחיד שיכול לעזור לך. פתאום אתה תופס מה זה כל הנשמה תהלל י-ה על כל נשימה ונשימה!

לילה לפני כן במחלקה היה יהודי שנזקק באמצע הלילה להחיא, כשהעירו אותנו למחרת בבוקר, אותו יהודי זעק ובהשתפכות הנפש אמר "מודה אני לפניך". הוא לא צעק בקצב כי בחוסר נשימה זה בלתי אפשרי. אך שמעת המתיקות והעוצמה שיש במלים שחז"ל תקנו לנו לומר בכל בוקר בכל מילה הטביעו בנוסח ההודאה "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמת... רבה אמונתך". הוא החל לברך ברכות השחר, וכשהגיע ל"אלקי נשמה" היה מישוה עם מכשיר טלפון בידו. אמר לו בעל המכשיר: עצור רגע! והפעיל מנגינה של "כל זמן שהנשמה בקרבי מודה..." של מוטי שטיינמן, במלוא הרגש ולהט יהודי. כל חברי החדר התרגשו, עין לא נשארה יבשה. והיהודי ההוא החל לבכות ואמר "אלקי נשמה" בסערת נפש עצומה. א"א לתאר מה שהי שם.

ובשעה זו עלו הרהורים בלבי, הרי בכל בוקר אתה אומר מלים אלה שעכשיו כ"כ מרגשות אותך. פתאום אתה מגלה את העוצמה והאור שבהן? איפה היית עד עכשיו? הי' מואר לך, הכל זורח, קם הולך לעבודה וכו', ופתאום כשהכל חשוך כשקשה לך לנשום "על כל נשימה" ויפח באפיו נשמת חיים". אותה נשמה אותיות נשימה, שמסייעת לקיים הנשמה בגוף. חשבת איז אילו היה כל הקהל אומרים "אלקי נשמה" פעם אחת בשנה אחרי כל נדרי, אני בטוח שיעין אחת לא היתה יבשה בביהכ"נ! מי הי' יכול להיות אדיש מול מלים אדירות כאלו?! ברגעים כאלה שאתה מנותק מכל העולם, ביום הגדול שבו אתה מסלק את כל האורות המחשיכים ומרגיש בשעת "כל נדרי" קרוב לקב"ה, אל האמת, אל האור האמיתי. מי לא היה רואה אז את העוצמה הטמונה במלים אלה בכל אות? ומה אשמה הברכה הזו שהיא נאמרת בכל יום, ומאבדים ע"י זה את העוצמה האדירה הטמונה בה?!

האור הגדול! יתרון האור! האור הגדול הנמצא ב"אלקי נשמה" וכן ב"הודו לה' קראו בשמו". ממליך את ה', אומר לכל העולם



התכופפו לפני ה'. עומד יהודי בבית הכנסת ומכריז, האדם הקטן: "יהי כבוד ה' לעולם", מכריז על מלכותו. מלים שאנשי כנסת הגדולה הטמינו בהן עוצמות, פצצות אטום! ואתה אומר אותן בלי להרגיש כלל.

בכל אופן, באותה שעת חשיכה שהיתה לי, דוקא אז הרבה אורות נדלקו מולי! כמו בחויה שהיתה לנו במצב החשוך שבאותה החשכה הרמנו עינינו וגילינו המון המון כוכבים. שאינם נראים בלי החושך. בחושך אתה רואה את האור, שמתגלה בשעות הקשות האלו. רק בזכות החושך. אור גדול נגלה לך בשעות הקשות האלו.

ובמצב הקשה הזה ברצוני לספר לכם איך יצאתי מזה. ברור לי שהתפילות שרבים התפללו והתחזקויות שהתחזקו בודאי פעלו בשמים. כח זה אדיר, ובודאי חלק גדול הם בהבראתי. מהחלק שאני עשיתי באותה שעה, אני רוצה למלא חובה ולספר. אודה לה'.

אני התחייבתי באותה שעה שעלו במוחי המחשבות שאספר לכם, הבטחתי שאספר אותן לאחרים, ובקשתי מה' את האפשרות לספר. הגעתי עד הקצה של הכרח בהנשמה, ומאד לא רציתי זאת. ופתאום בחסדי שמים השתנתה חשיבתי מתוך המחשבות השחורות על העתיד על הבית והמשפחה, מחשבות כבדות ואולי נוראיות. פתאום עשיתי סויץ' בראש סילקתי כל החושך והתחלתי להאיר אותו. אמרתי רבש"ע אתה טוב! חזרתי על זה שלוש פעמים. איני יכול לשחזר כרגע. אבל החלתי למנות כל הטובות שעשה ה' עמי מתחילת החיים, בכל שלב ושלב. כמה טובות עטפת אותי בכל השלבים! התנגן לי "הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך" רציתי לקפוץ לשיר ולרקוד אך לא יכולתי, כי החמצן עלי. אך חשבתי שאם רק אוכל, ארקוד.

והוספתי שגם הקשיים ששלחת לי בחיים וגם ההתמודדויות וגם מה שקורה עכשיו הכל הכל זה לטובה. כי אם זה ממך זה טוב. לפעמים הבנתי לאחר מעשה, בבחינת "וראית את אחורי", והבנתי עד כמה שזה הי' טוב לי. לפעמים הרבה שנים אחרי. וגם יש דברים שעד עכשיו איני מבין כמה זה טוב לי. אך ברור לי שהטוב שלך נמצא גם בתוך החושך ובעיקר בתוך החושך גם עתה כשקשה לי. הוצפתי לפתע מחשבה של "טובקייט" שה' הוא טוב, שאני שמח ואני רוצה להודות. ועברה בי מחשבה של בקשה, תן לי להודות לך. והבנתי מה שאני אומר בסעודה שלישית: "ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו" בשביל מה? לקיים מצוות? כך חשבתי תמיד אלא עכשיו הבנתי, "להללו לשבח ולספר הודו". זה התכלית של החיים. "להללו את שם ה'", "ישתבח שמך ה' אלוקינו", לספר ההוד היופי הפנימי. הפנימיות של הבריא מלאה טוב.

דוד המלך ע"ה אומר: "היודך עפר היגיד אמיך מה בצע בדמי ברדתי שחת". איני רוצה שתוריד אותי כי אתה תפסיד, אומר דהמע"ה, כי אם תורידני, "היודך עפר? היגיד אמיך?" אני אוכל לקום בבוקר ולהגיד "מודה אני?" אני אוכל לברך "אשר יצר" אוכל לומר "אלקי נשמה?" אוכל לומר "הודו לה' קראו בשמו?" זה אמר דוד. ואני הצטרפתי לבקשתו של דוד, תן לי חיים כדי להודות לך. ושטפה אותי שמחה שאיני יכול לתארה

כרגע, על הקשר עם הקב"ה. שמחה ע"ז שאני יהודי על שחייתי כיהודי עד היום, ושיש לי אבא בשמים שאוהב אותי שמחה פנימית על מה שיש לי שמחה ושמחה ושמחה.

"ובשמחה תצאו!! דקות ספורות אחרי מחשבות אלו, אולי זה ארך שעות. מ"מ לקראת הבוקר פתאום אני מרגיש שאני נושם יותר טוב. שעה אח"כ אני מוציא את החמצן, הולך להתפנות הולך לברך בישיבה "אשר יצר". איזה "אשר יצר"! איזה מלים?! מוציא התפילין, שעה אח"כ מצליח לעמוד שמונה עשרה. שעתים שלוש אח"כ אני מסתובב במחלקה. בשעת הצהרים הרופא עובר שם אומר: "אָה, אדון רייך, זה אתה?" כן זה אני! בעצם זה לא אדם, וכי לא התקשרת בלילה ורצינו להעביר אותך... אמרתי לו: ב"ה יש בורא לעולם, התפללתי אליו והוא נתן לי חיים.

מתוך השמחה הזו, חשוב לי להודיע כח השמחה, כי ראיתי בעצמי שהשמחה זה כח עצום! כי כל אבא רוצה ואוהב לפנק ולתת, אך כשרואה פנים חמוצות ועל כל דבר יש טענות, הוא מאבד החשק לתת לו. אבל כשהילד מודה על כל מה שמקבל ועושה זאת בחיוך ובשמחה, כיף לתת לו. אך הקב"ה כיף לו לתת גם לממורמרים והוא מפנק גם אותם - "הטוב כי לא כלו רחמיך" לעולם. אבל עלינו לדעת שכאשר שאתה צריך נתינה "מעבר" לשיגרת הנתינה. את זה אתה יכול "לשלוף" ע"י שמחה. כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, ולכן כשאתה רוצה שתהי' שכינה למראשותיך, תמשוך אותה אליך היא תגרש את הקורונה, והיא תשלח אותה ממך. אך דע שבמקום עצבות קשה לה לשכון.

רעיון ששמעתי כאן בליל הסדר, שהסבנו עם כמה יהודים. הרב סאקס בן אדם גדול בתור"ש ענק בתורה ת"ח עצום. דברנו ביום א' דפסח וסיפר בין הדברים שביום אחד הקישה אשה בדלת ובקשה לדבר עם אבי. שאלתי אותו אם זה אפשרי, והשיב בחיוב. נשארתי לעמוד להקשיב למשאלת האשה. היא עמדה וסיפרה שהיא בעלת תשובה מזה כמה שנים, ויש משהו שמטריד אותה כל הזמן. היא מדקדקת כראוי, אך כשנזכרת במעללים שעשתה לפני החזרה בתשובה, חשה שנשמתה אינה מתוקנת. ושאלה: מה אוכל לעשות לתיקון נשמת? מאד סיקרן אותי מה אבא ישיב ע"ז. אחרי כמה דקות של שקט, אמר אבי אומר לך דבר א' שתקפיד עליו כל ימי חיך, ובזה אבטיח לך תיקון לנשמה - שמחה. חזרי לבית והשתדלי בכל כוחך להשרות אורה של שמחה, לכל בני הבית. אם תתמסרי לזה ותעמידי מטרה זו לנגד עיניך, לדאוג שלא תהא עצבות ומובטח לך תיקון, היא יצאה מאושרת.

אמרתי לו, אני מבין זאת טוב מאד, בית יהודי זה "מקדש" ושם היו לויים שאחד מעבודותיהם - השיר והשבח להקב"ה והיו כלים לכך, וזוהי עבודה שמתחייבת בשעת הקרבן. כי ביהמ"ק זה מקום שבו נמצא ה', ומשם יוצא כל השפע והאור לכל העולם. כל הישועות מכאן, וכדי שהשכינה תוכל לשרות כאן צריכה להיות שמחה, כי אין השכינה שורה לא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה וטוב לבב. וזה ה' תפקיד הלויים.

בית יהודי זה ביהמ"ק, ביתו זה אשתו. האשה היהודי' קיבלה רגש לא סתם, היא יכולה להשתמש עם זה כדי לגרור כל הסביבה לכעס ועצבים, ואפשר שתגרור לאוירה טובה. והיא קיבלה את הרגש כדי שתוכל להשתמש בזה לצד של שמחה ואוירה טובה עד כמה שניתן. ה' לא דורש יותר ממה שיש.

רצוני לסיים ב"מזמור לתודה", איך מודים לה? "עבדו את ה' בשמחה". "ברוך אלקינו... להללו לשבחו ולספר הודו". הבריאה הראשונה היתה אור. והוא הרבה יותר משמעותי כשבא מתוך החושך. מצב מיוחד כיום, וכ"ז נעשה בשבילנו. לא לטראמפ שאמר שהעסק בשליטה. שברגע אחד איבד כל השליטה, נשיא סין הודיע לפני חודש שאנו המעצמה הכלכלית הכי גדולה בעולם ושום כח לא יצליח להזיז אותה. היום הוא לא יאמר זאת. אבל לא להם היא נשלחה אלא ל"עם זו יצרת לי תהילתי יספרו". ובפרט ליהדות הנאמנה. לא במקרה הם מרחיקים אותנו, דבר שהיינו צריכים לעשות מעצמנו. אנו מגסים להתפיף, לא עשית קידוש הוא יעשה הבדלה. הרבה תובנות שהיו חשוכות לנו, מאירות כיום. זה ברור שביום שאחרי, העולם שלנו יראה אחרת. אנו המשתדלים לעובדו נהי' אחרת. ברור לי שיש שיגיעו לפסגות בגלל בלי כוחי ועוצם יד. החושך יעצים אותם. לצערי, יש רבים שאם לא ימצו זו תהי' החמצת חייהם.

וכשנאיר מתוך החושך ה' יאיר לנו. זה אפילו לא מצב הזוי. רק ה' יכל לברוא מצב זה. עושה חדשות יחיד שיכול לעשות זאת, והוא גם בורא רפואות. נתחזק בנורא תהילות. ואז נזכה ל"אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו".



אדם יסודו מעכר וסופו לעכר

רגילים הבריות להרבות בבכי בעת שאומרים זאת בתפילת הימים הנוראים. ולכאורה מה מקום יש לבכות על כך, הלא האדם חוזר לקדמותו? אלא שאמנם האדם יסודו מעכר אבל ניתן לו הכח להעלות ולרומם את העפר למעלה, אך אם במקום להעלות את העפר, חוזר לעפרו, על כך באמת ראוי לבכות.

(בשם החידושי הרי"ם)



המלך / א. רוזן

ועתה בנים שירו למלך
במחול עלי עשור
פרטו על מיתרי הלב
בשופר הריעו
התרועעו אף שירו

ומה יעשה הבן אם עבר
כי תמלוך
וגרונו כבר נחר מזמר עגבים
היתלה פגורו על בדי הערבים
מה לו שיש ושיח עם בנות השיר
לך לך זרזיר יאמרו
לך אל העורבים

ונפשו בלתה רגן
לקשר בתרים למלך
ובאבלו
ירטיט נבלו
במה ארוממך אלומי

המלך



מאחורי המלך

ראש השנה הוא יום המלכת הקב"ה. היאך ממליכים?! מקבלים את עולו עלינו באהבה; שבים על חטאינו ועל הצער שזערנו.

ויש את אלו שקצת מתקשים... אבל גם הם רוצים לקחת חלק בהמלכה, גם הם אוהבים את הקב"ה, רק שקצת קשה להם.

בשיר זה מוצג מעשה ה'המלכה' כתזמורת ומקהלה המנגנים ושרים לכבודו של המלך.

ועתה בני שירי למלך - יום בו תנשא מלכותו, נקראים כל העם לשורר לפני המלך. [השאלה מהפטיט המפורסם].

במחול עלי עשור - מחול - ריקוד, עשור - כלי מיתר בעל עשרה מיתרים. בא במשמעות כפולה לתוכנו של השיר: מחול - מחילה, עשור - עשרת ימי תשובה. [השאלה מהפסוקים "הללוהו בתף ומחול" (תהלים קג, ד) ו"עלי עשור ועלי נבל עלי הגינן בכנור" (תהלים צב, ד)].
פרטז על מיתרי הלב - שילוב המשל והנמשל בשורה אחת. בשופר הריעו - "הללוהו בתקע שופר" (תהלים קג, ד); וכמובן רומז לענין השופר בר"ה. החרוועני אף שירי - מובא בספרים הקדושים ש'תרועה' מלשון 'רעות' וידידות, ובסוגלת השופר להבין כלים ראויים לרעות כזו בין עם ישראל להקב"ה. [על פי הפסוק "ועמקים יעטפו בר, יתרועעו אף ישיר" (תהלים סה, יד)].



ומה יעשה הבן אם עבד - כאן עובר השיר לעסוק באותו בן נידח ורחוק, שהוא בבחינת 'עבד', [על פי "אם כבנים אם כעבדים". השאלה ממטבע לשון חז"ל 'מה יעשה הבן ולא יחטא', כך שיש כאן גם מעין הצטרקות והסבר להתנתותו הלא ראויה].

פי תמלוד - ביום המלכת השי"ת. [השאלה ממשלי (ל, כב) "עבד כי ימלוד"].
גורנו קבר נחר מזמר עבים - כהמשך לשדה הסמנטי הנ"ל העוסק בעניני זמר ושירה, אצל בן זה קולו כבר לא ערב, כי נצטר בזמר עבים רח"ל.

היתלה גנורו על פרי הערבים - נשאלת השאלה: האם לא ימליך להקב"ה משום כך; האם יותר?
[השאלה מהפסוק "על ערבים כתוכה תלינו כנורותינו" (תהלים קלו, ב)].

רמו נוסף טמון כאן: כידוע עם ישראל נמשל לארבעת המינים, והערבה מסמלת את אלו שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים.

מה לו שיש נשיח עם בנות השיר - הרי אין בינו לצדיקים שבעם שום חיבור. [שיבוש לשון הפסוק "וישחו כל בנות השיר" (קהלת יב, ד)].

לך לך זרויר יאמרו
לך אל העורבים - על פי משלו של רבי אליעזר "לא לחנם הלך זרויר אצל עורב - אלא מפני שהוא מינו"
(בבא קמא צב:).



ונפשו פלטה רגן - אבל גם הוא רוצה בפנימויותו להכתיר את המלך.
לקשר כתרים למלך
ובאבלו

ירטיט נבלו - ומתוכו נפלטת-נמלטת קריאה להכוונה:
במה ארוממך אלוקי - 'כיצד אעשה זאת?' [השאלה מהפסוק 'תהלל ליהודי ארוממך אלוקי, המלך ועו'"].



המלך - רמיזה עבה לקריאת 'המלך', שהיא אחד הסממנים הבולטים ל'המלכה' שביום זה.

מכאן נתון הדבר לפרשנות: האם שאלתו נשארת תלויה באויר, ואין
לה מענה אלא בתשובה שלימה; או שבעצם הכמיהה והרצון כבר
קשר כתרים למלך ואת המשך הדרך יעשה בעתיד...

שנה טובה ומתוקה!